

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA
राष्ट्रीय पुस्तकालय, कलकत्ता।
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA.

वर्ग संख्या

Class No.

पुस्तक संख्या

Book No.

रा. पु. / N. L. 38.

P

923.2

Ra225 Pa

MOIPC-S4-39 LNL/64-1-11-65-100,000.

ਹਕ ਕਾਪੀ ਰਾਇਦ ਹੈ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

“ਜੀਵਨ ਚਰਿਤ੍ਰ”

70

ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ

“ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ”

ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ

ਕ੍ਰਿਤ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਰਮਾਨੰਦ ਪਸ਼ੋਰ ਨਵਾਸੀ

ਸਿਸਨੂੰ

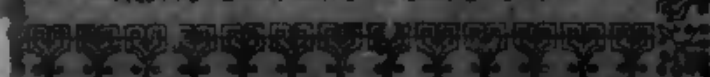
P 3.2 ਆਈ ਦਿਆ ਸਿੰਘ

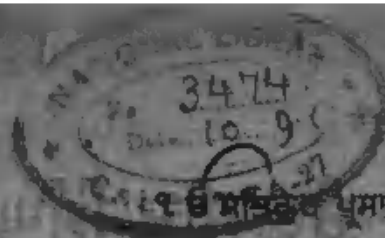
225P ਅਵਾਲਾ ਲੁਹਾਰੀ ਦਰਵਾਜਾ

ਲਾਹੌਰ ਨੇ

੨੫ ਫਰਵਰੀ ੧੯੧੧ ਨੂੰ

ਦਿਵਾਨਾਗੰਜ ਪ੍ਰੈਸ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਪੰਡਾ ਜਮਨਾਦਾਸ
ਮਨੇਜਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੇ ਛਪਿਵਾਇਆ ॥

923.2
Ka 225.2

ਸੋਰਠੀ HELF LISTED

ਜੋ ਅਨੰਤ ਚਿਤ ਰੂਪ, ਪੂਰਣ ਸਥਮੋਂ ਏਕ ਰਸ ॥
ਹੈ ਵਹ ਪਰਮ ਅਨੂਪ, ਆਇ ਅੰਤ ਤੇ ਰਹਿਤ ਜੋ ॥ ੧ ॥
ਜੋਇਹ ਪੂਰਣ ਸਥ ਥਾਇ, ਧਯਾਨ ਧਰੋ ਤਿਸ ਕੋ ਸਦਾ ॥
ਘਾਟਯਾਡ ਕਹੁ ਨਾਇ, ਚਿੰਤਨ ਤਿਸਕਾ ਨਿਤ ਕਰੋ ॥ ੨ ॥
ਧਰਮਹੇਤ ਅਵਤਾਰ, ਲਿਜੋ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ॥
ਮਹਾਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਧਰਮ ਵਿਤ ਰਣਜੀਤਸਿੰਘ ॥ ੩ ॥

ਦੋਹਾ

ਉਨ ਕੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿਤਕਾ, ਕੁਛਕ ਲਿਖੁ ਮੈਂ ਹਾਲ ॥
ਜੋ ਸੁਨ ਹੈ ਚਿਤ ਲਾਇ ਕਰ, ਹੋਵੈ ਤੁਰਤ ਨਿਹਾਲ ॥ ੪ ॥
ਹੀਸਦਾਸ ਗੁਰ ਕੋ ਪ੍ਰਥਮ, ਪ੍ਰਨਵੋਂ ਬਾਰੋ ਬਾਛਲ ॥
ਨਾਮਲੇਤ ਜਹਿਤਮਿਟੈ, ਆਖਹੋਵਤ ਸਥ ਛਾਰ ॥ ੫ ॥

ਚਉਪਈ

ਪਰਮਾਨੰਦ ਸਮਾਨ ਪਛਾਨੋ। ਉਦਾਸੀਨ ਮਮਪੰਥਕੋ ਜਾਨੋ
ਦਾਸ ਮਮ ਗੁਰਕੋ ਗੁਰ ਹੈ। ਆਰਮ ਵਿਤ ਜੋ ਮੁਨਿਵਰ ਮੁਨਿ

ਦੋਹਾ

ਪਰਸ ਰਾਮ ਸਸਨਗਰ ਹੈ ॥ ਸਿੰਧੂ ਨਦੀ ਉਸਪਾਰ ॥
ਭਾਰਤ ਮੰਡਲ ਕੇ ਵਿਖੇ। ਜਾਨੈ ਸਥ ਮੰਸਰ ॥ ੬ ॥

ਉਥੇਜ ਸਕਤਾਥਾ ਉਸਕੇ ਭਰਥਹੁਤ ਸੇ ਸਿਖ ਉਧਕਾਲ ਮੇਂ ਸਤਲੁਜ ਦਰਯਾ ਕੇ ਪਾਰ ਨਾਥੇ ਅਉਰ ਪਟਿਆਲਾ ਕੇ ਜੰਗਲੋਂ ਮੇਂ ਜਾ ਫੁਪੇ ਅਉਰ ਬਨਕੇ ਫਲੋਂ ਸੇ ਅਉਰ ਸਿਕਾਰ ਸੇ ਅਪਨਾ ਜੀਵਨ ਬਿਤੀਤ ਕਰਨੇ ਲਗੇ॥ ਫਿਰ ਸਥਕਿਆ ਮਦਸਾਹ ਦੁਰਾਨੀ ਨੇ ਆਕਰ ਲਾਹੌਰ ਜੋ ਫਤੇ ਕਰ ਲਿਆ ਤਬ ਉਥੈਦਖਾਂ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਕਾ ਸੂਬਾ ਮੁਕਰਰ ਕਰਕੇ ਆਪ ਕਾ ਬਲ ਕੀ ਤਰਫ ਲੇਟ ਗਯਾ ਤਬ ਫਿਰ ਸਿੰਘ ਪੀਰੇ ਪੀਰੇ ਆਪਨੇ ਜੋਰ ਕੇ ਬਜਾਨੇ ਲਏ ਸਥਕਿ ਫਿਰ ਸਿਖੋ ਕਾ ਬਲ ਬਝ ਗਯਾ ਤਬ ਮੁਕਰਰ ਕਰਨਾ ਮੀ ਗਾਂਢ ਕੇ ਰਹਨੇ ਵਾਲੇ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਕੇ ਬੇਟੇ ਸਰਦਾਰ ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਦਾਦਾ ਬਾ ਉਸਨੇ ਇਸ ਕਦਰ ਦਿਲਾਵਰੀ ਕੀ ਜੋ ਕੁੰਜਰਾ-
 ਵਾਲਾ ਮੇਂ ਏਕ ਕਰਕਿਲਾ ਅਪਨਾ ਬਨਾ ਲਿਆ ਯਹ ਖਬਾਰ ਉਥੈਦਖਾਂ ਸੂਬਾ ਲਾਹੌਰ ਕੇ ਮਿਲੀ ਤਬ ਵਹਫੌਜ ਕੇ ਲੇਕਰ ਆਇਆ ਉਸ ਕੀ ਫੌਜ ਮੇਂ ਜੋ ਕਿ ਸਿੰਘ ਬੇ ਵਹ ਸਥ ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ ਸੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਿਲ ਗਏ ਉਥੈਦਖਾਂ ਬਿਕਸਤ ਖਾਕਰ ਐਸਾ ਝਾਗਾ ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾਕਰ ਉਸਨੇ ਦਮਲਿਆ ਸਿਖੋ ਕੀ ਫਤੇ ਹੁਈ ਸਥਕਿ ਦਿਵਾਲੀਕਾ ਦਿਨ ਆਇਆ ਤਬ ਸਿਖੋਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੇਂ ਆਕਰ ਸਨਾਨ ਕੀਆ ਅਉਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਰਸਾਦ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਸਿਖੋ ਨੇ ਜੰਡਿਆਲੇਪਰ ਚੜਾਈ ਕਰਦੀ ਇਸ ਖਬਰ ਕੇ ਸੁਨ ਕਰ ਅਮਦਸਾਹ ਕਾ ਮਿਸਾਜ ਬੜਾ ਬਿਗੜਾ ਅਉਰ ਉਸੀ ਵਕਤ ਕੁਛ ਫੌਜ ਕੇ ਲੇਕਰ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਤਰਫ ਚਲਪੜਾ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਸਭ ਕਿ ਐਹ ਮਦਸਾਹ ਕੇ ਆਨੇਸੀ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਤਬ ਤੁਰੰਤ ਸਤਲੁਜਕੇ ਇਸਾਪਾਰ ਚਲੇ ਆਯੇ ਅਮਦਸਾਹ ਕੇ ਸਥ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਝਾਗ ਜਾਨੇ ਕੀ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਤਬ ਉਸਨੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਅਪਨੇ ਸੂਬੇ ਸਰਹੰਦ ਕੇ ਲਿਖਾ ਤੁਮ ਅਪਨੇ ਇਲਾਕੇ ਸੇ ਬਾਹਰ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਮੁਝ ਆਨੇ ਦੇ ਅਉਰ ਆਪ ਆਪਨੀ ਫੌਜ ਕੇ ਲੇਕਰ ਸਤਲੁਜ ਉਤਰ ਕਰ ਉਸਕੀ ਫੌਜ ਮੇਂ ਆ ਮਿਲਾ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਉਸਕਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਆ ਏਸ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਕੁਛ ਸਿਖ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਅਉਰ ਬਾਕੀ ਕੇ ਝਾਗ ਗਏ ਫਿਰ ਸਥ ਕਿ ਬਾਹਨੇ ਕਾਬਲ ਕੀ ਤਰਫ ਮੂੰਹ ਕੀਆ ਤਬ ਫਿਰ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੇਂ ਆ ਕਰ ਕੁਰਮਣਾ ਕੀਲਾ ਅਉਰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਕੌਸਲ ਕਰਨੇ

ਥਾ ਦਿਨ ਬੀ.ਮੁਕਰਰ ਸਰ ਦੀਯਾ ਫਿਰ ਬੋਝੇ ਹੋਈਨੋਂ ਕੇ ਪੀਛੇਸਿ
 ਕਸੂਰ ਕੇ ਨਗਰ ਕੇ ਜਾਕਰ ਲੁਟ ਲਿਆ, ਅਓਰ ਚਾਲੀ ਰੁਜ
 ਵੇਸਕੇ ਸਾਬ ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਓਤਰਕਰ ਸਰਹੰਦਕੇ ਮੈਦਾਨ ਮੇ ਜੀ
 ਸੁਬਾਦਾਰ ਕੀ ਫੌਜ ਕੇ ਸਿਕਸਤਦੀ ਅਉਰ ਜੈਨ ਖਾਂ ਉਸੀ ਲਸ਼ਾਕੀ
 ਮਾਰਾਹਯਾ ਆਮਦਸਾਹਕੋ ਸਬ ਯਹ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਤਬ ਫਿਰ
 ਕੋਲੇ ਕਰ ਆਇਆ ਤਬਫਿਰ ਸਿਖ ਸੰਗ ਲੋਕੋ ਭੀ ਭਾਗ ਰਾ
 ਸਬ ਕਿ ਫਿਰਸਾਹ ਕਾਬਲ ਕੀ ਤਰਫ ਕੋ ਲੋਟਾ ਤਬ
 ਸਿਖੋਨੇ ਜਾਕਰ ਲਾਹੌਰ ਕੋ ਫੜੇ ਕਰਲੀਯਾ ਅਉਰ ਲਾਹੌਰ ਕੇ
 ਹਿਸੇ ਕਰਕੇ ਤੰਨ ਸਰਦਾਰੋ ਨੇ ਆਪਸਮੇਂ ਥਾਟ ਲੀਆ ਲੋਟਾ
 ੧ ਗੁਰਜਸਿੰਘ ੨ ਸੋਮਾਸਿੰਘ ੩ ਅਬ ਯਹ ਤੋਨ ਹੀ ਸਰ
 ਲਾਹੌਰ ਕੇ ਹਾਕਮ ਬਨਗਯੇ ॥ ਫਿਰ ਅਖੀਰ ਕੀ ਵਾਰੀ ਜਦ
 ਆਮਦਸਾਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੋ ਆਇਆ ਤਬ ਫਿਰ ਏਕ ਦਵਾ ਲੋਟ
 ਕੋ ਫੌਜਕਰ ਸਿਖ ਲੋਕ ਸੰਗਲਕੀ ਤਰਫ ਭਾਗਗਏ ਅਉਰ ਇ
 ੧੨੦੦ ਸਵਾਰ ਆਮਦਸਾਹ ਕੇ ਗਰਮੀਕੇ ਸਬਬਸੇ ਬਿਨਾਹੀ ਉ
 ਹੁਕਮਕੇ ਕਾਬਲਕੀ ਤਰਫ ਲੋਟ ਗਏ ਤਬ ਲਾਚਾਰ ਹੋਕਰ ਉ
 ਭੀ ਲੋਟਨਾ ਹੀ ਪੜਾ ਸਿਖੋਨੇ ਇਸਮੋਂਕੇ ਕੋ ਗਨੀਮਤ ਸਮਝ
 ਤਿਸਕਾ ਪੀਛਾ ਕੀਯਾ ਬਲਿਕੇ ਬਨਾਵ ਤਕ ਉਸਕਾ ਪੀਛਾ ਕ
 ਤਮਾਮ ਉਸਕੀ ਉੱਠੇ ਕੀ ਬਹੀਰ ਕੇ ਮਾਲ ਅਸਬਾਬ ਕੇ ਸਮੇਤ
 ਲਯੇ ਅਉਰ ਭੀ ਘੋੜੇ ਵਗੈਰਾ ਉਸਕੇ ਬਹੁਤਸੇ ਸਿਖੋਨੇ ਲੁਟੇ ਅ
 ਕੁਛ ਉਸਕੀ ਫੌਜ ਕੇ ਆਦਮੀਯੋਕੋ ਭੀ ਖਬਰ ਕੀਯਾ ਅ
 ਸਾਹ ਤੋ ਕਾਬਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸੰਨ ੧੭੭੩ ਮੇ ਬੀਮਾਰ ਸਖਤ ਹੋ
 ਮਰਗਯਾ ਅਓਰ ਇਧਰ ਸਿਖੋਨੇ ਬਨਾਸੇ ਲੋਕਰ ਮਾਲਵਾ ਤਕ
 ਮੁਲਕ ਆਪਸਮੇਂਥਾਟ ਲੀਆ ਸਿਸਸਰਦਾਰਨੇ ਜਿਨ ਗੁਮੇਸ਼ਾ
 ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਵਹੀ ਉਸਸਗਾਕਾਮਾਲਿਕ ਬਨ ਗਯਾਜਿਸ
 ਮੇ ਸਿਖੋਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂਕੇ ਸਾਬ ਲੜਨਾ ਸੁਰੂ ਕੀਆਥਾ ਉਸ
 ਮੇ ਸਿਖ ਲੋਕ ਕਿਸੀ ਕੇ ਨਉਕਰ ਚਾਕਰ ਨਹੀ ਬੇ ਅਉਰ ਨਾ
 ਕੀ ਤਰਫ ਸੇਹੀ ਲਸ਼ਤੇਬੇ ਅਓਰ ਨਾ ਨੌਕਰੀਕੇ ਲਿਯੇ ਹੀ ਲਸ਼
 ਬਲਿਕੇ ਹਰ ਏਕ ਸਿਖ ਏਕ ਦੂਸਰੇ ਸੇ ਇਤਫਾਕ ਕਰਕੇ
 ਸਰਮ ਕੋ ਬਚਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਅਉਰ ਆਪਨੇ ਮੁਲਕ ਕੋ ਜਾ

ਜਨੇ ਕੇ ਲਿਖੇ ਹੀ ਲਲੜੇ ਬੇ ਜਿਸ ਕਾਲਮੇ ਸਿਖੋਨੇ. ਅਪਨੇ ਮੁਲਕ
 ਦੁਰਕੇ ਸੇ ਫੜਾ ਲਿਖਾ ਉਸਕਾਲ ਮੇ ਸਿਤਨਾ ਹਿਸਾ ਮੁਲਕ ਕਾ
 ਯਕੇ ਕਬਜ਼ੇਮੇ ਆਗਯਾ ਓਸਕੇ ਉਸਨੇ ਅਪਨਾ ਹਕ ਸਮਝਕ ਰਾਕਬਜਾ
 ਭ ਲੀਆ ਅਗਰਚੇ ਉਸ ਵਕਤ ਸਿਖੋਮੇ ਵਿਦਿਆ ਨਹੀ ਬੀਤਥਾਪੀ
 ਭ ਵਾਦੀ ਅਉਰ ਬਹਾਦੁਰ ਬੁਧੀ ਮਾਨ ਕੋਈ੨ ਏਸਾਬਾ ਜਿਸਕੀ ਅ-
 ਲਕੇ ਆਜ ਕਲਕੇ ਬਜੇ ੨ ਪੜੇ ਲਿਖੇ ਨਹੀ ਪਰਿਚ ਸਕਤੇ ਹੈ ਇਸੀ
 ਸੇ ਉਸ ਕਾਲਮੇ ਹਰ ਏਕ ਜਿਲੇ ਕ ਸਿਖੋਕੇ ਗਿਰੋਹਨੇ ਅਪਨੇ
 ਰੋਮੇ ਜਿਸਕੇ ਬੁਧੀਮਾਨ ਸਾਨ ਉਸੀ ਕੋ ਅਪਨਾ ੨ ਸਰਦਾਰ ਮੁਕ
 ਕਰ ਲੀਆਬਾ ਯਦਪਿ ਦਰਜੇ ਮੇ ਉਸ ਕਾਲਮੇ ਸਬ ਸਿਖ ਬਰਾ-
 ਸਮਝੇ ਜਾਤੇਬੇ ਰਾਹੇ ਵਹਆਯਾ ਕਰਕੇ ਯਾ ਧਨ ਕਰਕੇ ਬੜਾਹੋਯਾਂ
 ਰਾਹੇ ਤਥਾਪੀ ਬਿਰਾਦਰੀ ਮੇ ਸਬ ਏਕ ਹੀ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝੇ
 ਲੇਬੇ ਲੇਰਿਨ ਲੜਾਈ ਭਿੜਾਈ ਅਉਰ ਅਪਭਕਾਲ ਮੇ ਸਬ
 ਅਉਸੀ ਅਪਨੇ ਏਕ ਸਰਦਾਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਮੇ ਹੀ ਚਲਤੇਬੇ ਜਿਸਤਰਾਂ
 ਰਹਿਤਾਬਾ ਉਸੀ ਤਰਾਂ ਕਰਤੇ ਬੇ ਓਸ ਕਾਲਮੇ ਕੁਲ ਸਿਖੋ ਕੇ ਬਾਬਾਂ
 ਲ ਭਾਰੀ ੨ ਬੇ ਅਉਰ ਕਾਮ ਪੜਨੇ ਪਰ ਸਬ ਮਿਲ ਕਰ ੨੦੦੦੦
 ਹਜਾਰ ਸਵਾਰ ਜਮਾ ਕਰ ਸਕਤੇਬੇ ਔਰ ਜਿਸ ਗੋਲ ਕਾ ਸਰ
 ਭ ਮਹਾਰਾਜਾ ਟੰਦਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਦਾਦਾ ਬਾ ਉਸ ਗੋਲਮੇ ਕੁਲ
 ਏਈ ਹਜਾਰ ੨੫੦੦ ਸਵਾਰ ਜਮਾ ਹੋ ਸਕਤੇਬੇ ਅਰੁ ਸਬ ਗੋਲੋਕੇ
 ਪਿਸਾਲ ਮੇ ਦੋ ਦਵਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੇ ਨਹਾਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਆਤੇ ਬੇ
 ਭੋ ਦੀਪਮਾਲਾ ਪਰ ਦੂਸਰਾ ਵਿਸਾਖੀ ਪਰ ਅਰੁ ਸਬ ਅਮ੍ਰਿਤ
 ਸਰ ਮੇ ਆਕਰ ਜਮਾ ਹੋਤੇ ਬੇ ਤਬੀ ਇਨ ਕੀ ਪਰਸ ਪਰ ਕੀ ਕੋਸਲ
 ਜੀਬੀ ਸਬ ਪੰਜਾਬ ਮੇ ਸਿਖੋ ਨੇ ਅਪਨੇ ਪੁਰਖਾਬ ਸੇ ਅਪਨਾ ਰਾਜ
 ਆ ਲਿਆ ਅਉਰ ਬਾਹਰ ਸੇ ਭੀ ਇਨ ਕੋ ਕਿਸੀ ਦੁਸਮਨ ਕਾ ਭਰ
 ਰਹਾ ਤਬ ਧੀਰੋ ੨ ਆਪਸਮੇ ਈਰਖਾ ਬਖੀਲੀ ਕੀ ਅਗ ਭੜਕ
 ਲਗੀ ਯਹਾਂ ਚਕ ਵਹ ਅਗ ਭੜਕੀ ਸੇ ਜਰਾ ਜਰਾ ਸੀ
 ਪਰ ਆਪਸਸਮੇ ਤਕਰਾਰ ਹੋਨੇ ਲਗਾ ਅਉਰ ਤਲਵਾਰ
 ਲਨੇ ਲਗੀ ਇਨਹੀ ਦਿਨ ਮੇ ਜੰਮੂਕੇ ਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ
 ਲੜਕਾ ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਸੇ ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਪਰ ਨਾਰਾਜ ਹੋ ਕਰ ਸਰ
 ਬ ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪਾਸ ਚਲਾ ਆਇਆ ਅਉਰ ਸਰਦਾਰ ਚਤੁਰ

ਸਿੰਘਕੋ ਕੁਝ ਸਲਾਨਾ ਦੇਨਾ ਕਰਕੇ ਅਪਨੇ ਬਾਪਸੇ ਲੜਾਈ ਕਰਨੇ
 ਲਿਖੇ ਮਦਦਮਾਂਗੀ ਰਤੁਰ ਸਿੰਘ ਅਪਨੇ ਗੋਲ ਕੇ ਲੇਕਰ ਜੰਮੂ-
 ਚੜ ਗਯਾ ਅਉਰ ਉਦਰ ਮਸਬੀ ਸਿਖੇ ਕਾ ਗੋਲ ਬੰਡਾ ਸਿੰਘ ਕੇ
 ਹੋਕਰ ਜੰਮੂ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾ ਕੀ ਮਦਤ ਕੇ ਗਿਆ ਅਉਰ ਚੰਥਾ ਨੁਰ
 ਅਉਰ ਕਾਂਗੜਾ ਤਥਾ ਬਸੋਲੀਕਾ ਰਾਜਾ ਭੀ ਜੰਮੂ ਕੇ ਰਾਜਾ ਕੀ ਮਦ
 ਕੋਯਾ ਲੜਾਈ ਕੇ ਸੁਰੂ ਮੇਂ ਹੀ ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ ਕੀ ਬੰਦੂਕ ਫਟ ਰਾ
 ਅਉਰ ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ ਖਪ ਬਰਸਕੀ ਉਮਰ ਮੇਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਸੇ
 ਬਰ ਗਯਾ ਉਸਕਾਲ ਮੇਂ ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬੇਟਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ੧੦ ਬ
 ਕਾ ਬਾ ਵਹੀ ਫਿਰ ਅਪਨੇ ਬਾਪਕੋ ਗਦੀ ਪਰ ਵਿਰਾਜ ਮਾਨ ਰਾ
 ਅਉਰ ਰਾਜਾ ਗਜਪਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਦਵਾਲੇ ਕੀ ਬੇਟੀਕੇ ਸਾਥ ਉਸ
 ਸਾਦੀ ਹੁਈ ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੭੭੮ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਜੂ
 ਨਗਰ ਕੇ ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਸਿਖੇ ਨੇ ਅਬ ਰਾਮਨਗਰ ਰਖ
 ਉਸਕੋ ਫਤੇ ਕਰਲੀਆ ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੭੮੦ ਮੇਂ ਜੋ ਦਵਾਲੀ ਰਾ
 ਸੇ ਉਸਕੇ ਘਰ ਮੇਂ ਸੁਭ ਲਗਨ ਅਉਰ ਸੁਭ ਮੁਹੁਰਤ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜ
 ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਜਨਮ ਹੁਵਾ ਸਰਦਾਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼
 ਮਨਾਈ ਅਰੁ ਛੋਟੀਸੀ ਉਮਰ ਮੇਂ ਹੀ ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੀ ਏਕ
 ਸੀਤਲਾ ਕੇ ਨਿਕਲ ਨੇਸੇ ਜਾਤੀ ਰਈ ਅਰ ਇਨਹੀ ਦਿਨੋ ਮੇਂ ਜੰਮੂ
 ਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੀ ਮਰ ਗਯਾ ਤਬ ਉਸਕਾ ਲੜਕਾ ਬ੍ਰਜਰਾਜ
 ਦੇਵ ਪਿਤਾ ਕੀ ਗਦੀ ਪਰ ਬੈਠਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੋ ਜਬ ਯਹ ਖਬਰ ਮਿ
 ਤਬ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬ੍ਰਜਰਾਜ ਦੇਵ ਸੇ ਅਪਨਾ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਲੇਨੇ
 ਖਾਤਰ ਜੰਮੂ ਪਰ ਚੜਾਈ ਕਰਦੀ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਆਨੇ ਕੀ ਖਬਰ
 ਸੁਨ ਕਰ ਬ੍ਰਜਰਾਜ ਉਸਕਾਲ ਮੇਂ ਤਿਕੁਟੀ ਕੇ ਭਹਾਜੋਂ ਕੀ ਤਰਫ
 ਗਯਾ ਅਉਰ ਸਿਖੇ ਨੇ ਮਨ ਮਾਨਾ ਜੰਮੂਕੇ ਸਹਰ ਕੇ ਲੁਟਾ ਉਸ ਲੁ
 ਮੇਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਬੜੀ ਦੋਲਤ ਆਈ ਜਬ ਜੰਮੂ ਸੇ ਲੋਟ
 ਆਇਆ ਤਬ ਜਯਸਿੰਘ ਘਨੇ ਵਾਲੇ ਕੇ ਸਾਥ ਇਸਕਾ ਬੜਾ ਬਿਰਾ
 ਹੋਗਿਆ ਆਖਰ ਕੋ ਲੜਾਈ ਕੀ ਨੌਬਤ ਬਜੀ ਤਬ ਜਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾ
 ਗੜੀਆ ਅਰੁ ਰਾਜਾ ਸੰਸਾਰਚੰਦ ਕਟੋਚ ਕਾਂਗੜੇ ਵਾਲਾ ਭੀ
 ਸਿੰਘ ਕਾ ਮਦਦ ਗਾਰਬਾ ਬੜੀ ਲੜਾਈ ਹੁਈ ਅਰੁ ਜੈ ਸਿੰਘ
 ਪੁਰ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਮਾਰਾ ਗਯਾ ਅਰੁ ਉਨ

ਲ ਨੇ ਸਿਕਸਤਖਣੀ ਅਰੁ ਵਟਾਂਡੇ ਮੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੀ ਚੋਜ ਜਾ
 ਰ ਦਾਖਲ ਹੋਗਈ ॥ ਆਖਰ ਕੋ ਸਯ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਹਾਂਸਿੰਘ ਕੀ ਤਰਫ
 ਲਾਯਾ ਪੈਗਾਮ ਭੇਜਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੈਹ ਭੰਜਾ ਅਗਰ ਤੁਮ ਤੀਨ
 ਭੇਕੋ ਮਨਜੂਰ ਕਰੋ ਤਬ ਹਮਸੁਲਾਹ ਕਰੈਗੇ ਪਹਲੀ ਬਾਤਸਹੀ
 ਮਗਛੀਯੋ ਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਤੁਮਨੇ ਛੀਨਲੀ ਹੈ ਉਸਕੋ ਵਾਪਸ ਕਰ
 ਕੇ ਦੁਸਰਾ ਕਾਗਜ਼ੋ ਕਾ ਕਿਲਾ ਜੋ ਕਿ ਸੰਸਾਰਚੰਦਮੇ ਦਗਾ ਕਰਕੇ
 ਸੁਨੇ ਲੈ ਲੀਆ ਹੈ ਉਸ ਕੇ ਵਾਪਸ ਬਰ ਦੇਵੋ । ੧੭
 ਭੀਸਰਾ ਵਟਾਲੇ ਕਾ ਨਗਰ ਮਹਾਂਸਿੰਘ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇ ਰਹੇ ਉਸਨੇ ਇਨ
 ਨੇ ਭਰਓ ਕੋ ਮਨ ਜੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੁਲਾ ਹੋਗਈ ਕੁਛ ਦਿਨੋ
 ਕ ਤੋ ਏਸਾ ਹੀ ਰਹਾ ਮਗਰ ਫਿਰ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀ
 ਦਾ ਕੁਵਰ ਨੇ ਵਟਾਲੇ ਕੇ ਨਗਰ ਕੋ ਅਪਨੇ ਕਬਜ਼ੇ ਮੇ ਕਰ ਲਿਆ
 ਅਉਰ ਸੰਨ ੧੭੮੫ ਮੇ ਸਦਾ ਕੁਵਰ ਕੀ ਲੜਕੀ ਮਹਤਾਬ ਕੁਵਰ ਕੋ
 ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੀ ਸਾਦੀ ਹੋ ਗਈ ਫਿਰ ਜਬ ਕੀ ਦੁਸਰੇਗੋਲੋ
 ਜੋਰ ਕਮ ਹੋ ਗਯਾ ਅਉਰ ਕਟੋਰ ਅਰੁ ਰਾਮ ਗਜ਼ੀਯੋ ਕੇ ਸਾਥ
 ਕਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਦੋਸਤੀ ਹੋਗਈ ਤਬਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬਲ ਬਹੁਤ ਹੀ
 ਗਯਾ ਅਉਰ ੧੭ ਬਰਸਕੀ ਉਮਰ ਮੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਬੀ ਪਰਲੋਕ
 ਸਿਧਾਰ ਗਯਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ੧੭ ਬਰਸਕੀ ਉਮਰ ਮੇ ਅਪਨੀ ਮਾਂ
 ਸਿਰ ਅਪਨੇ ਹਾਥਸੇ ਥਾਟ ਭਾਲਾ ਥਾ ਕਥੋਂਕਿ ਉਸ ਕਾ ਅਰਾਦਾ
 ਨਹੀ ਥਾ ਜਿਸਕਾਲਜੈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮਰ ਗਯਾ ਉਸ ਕਾਲਮੇ
 ਨ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੀ ਉਮਰ ੧੦ ਬਰਸ ਕੀ ਥੀ ਉਸਕਾਲ ਮੇ ਰਨ
 ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੀ ਮਾਥਾ ਅਰ ਉਨ ਕੀ ਸਾਸ ਅਉਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕਾ
 ਵਾਨ ਸੁਖਾ ਤੀਨੋ ਮਿਲ ਕਰ ਰਾਜ ਕਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਤੇ ਥੇ ਫਿਰ ਸੰਨ
 ੧੮੧੨ ਮੇ ਜੈ ਸਿੰਘ ਘਨੇ ਵਾਲਾ ਭੀ ਮਰ ਗਯਾ ਤਬ ਉਸਕੋ ਗੋਲਕਾ
 ਖਰਯਾਰ ਭੀ ਸਦਾ ਕੁਵਰ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇ ਆਗਯਾ ਫਿਰ ਰੰਨ ਜੀਤ-
 ਸਿੰਘ ਕੀ ਦੁਸਤੀ ਥਾਏ ਸੁਖਾਰਖਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਕੀ ਲੜਕੀ ਰਾਜ ਕੁਵਰ
 ਸਾਥ ਹੁਈ ਜਬ ਕਿ ਰੰਨ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੭ ਬਰਸ ਕੇ ਹੁਏ ਤਬ
 ਜਨੇ ਨੇ ਦੋਵਾਨ ਸੁਖਾਮਲ ਕੋ ਨਿਕਾਲ ਦੀਆ ਅਉਰ ਮਾਂ ਕੋ ਮਾਰ
 ਤਿ ਮੁਲਕ ਕਾ ਇਖਤਿਆਰ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਮੇ ਕਰ ਲੀਯਾ ਅਉਰ

ਆਪ ਅਪਨੇ ਮੁਲਕ ਕਾ ਇਨਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ॥ ਫਿਰ ਸਾਹਜਮਾ
ਕਾਬਲ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਚੜਾਈ ਕੀ ਅਉਰ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਸਿੰਘ
ਸਰਦਾਰੋਂ ਕੇ ਜਬ ਕਿ ਉਸਕੇ ਆਨੇ ਕੀ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਤਬ ਸਬ
ਸਰਦਾਰ ਅਪਨੇ ੨ ਗੋਲੇ ਕੇ ਸਮੇਤ ਸਭਲੁਜ ਕੇ ਪਾਰ ਭਾਗ ਗਏ
ਮਗਰ ਵੇਹ ਬੋੜੇ ਹੀ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮੇ ਰਹ ਕਰ ਫਿਰ ਕਾਬਲ ਕੋ
ਲੋਟ ਗਯਾ ਤਬ ਫਿਰ ਸਬ ਸਰਦਾਰ ਅਪਨੇ ੨ ਮੁਲਕਮੇਂ ਆਜਮੇ
ਬੋੜੇ ਹੀ ਦਿਨੋ ਕੇ ਪੀਛੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪਨੀ ਸਾ
ਸਦਾ ਕੁਵਰ ਕੀ ਫੌਜ ਕੋ ਲੇਕਰ ਲਾਹੌਰ ਕੋ ਜਕਰ ਫਤੇ ਕਰਲੀਆ
ਅਰੁ ਰੋਤਸਿੰਘ ਅਰੁ ਮੋਹਰਸਿੰਘ ਅਰੁ ਤੀਸਰੇ ਸਾਹਿਬਸਿੰਘ ਕੋ ਲਾਹੌਰ
ਸੇ ਲਿਕਾਲ ਕਰ ਬੋੜੇ ੨ ਜਾਗੀਰ ਉਨਕੇ ਖਾਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਮੁਕਰਰ
ਕਰ ਦੀ ਅਬ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰਕੇ ਰਾਜਾ ਬਨ ਗਏ ਅਤੇ ਧੀਰੇ
ਧੀਰੇ ਅਬ ਰੰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਏਕ ੨ ਸਰਦਾਰ ਕੋ ਅਪਨੇ ਕਾਬੂ
ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਅਉਰ ਅਪਨੀ ਤਾਕਤ ਕੋ ਬੜੇ ਨੇ ਲਗੇ ਅਬ ਭਾਗ ਕੋ
ਮਦਤ ਸੇ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕੀਤਾਕਤ ਬੜਨੇ ਲਗੀ ਅਉਰ ਦਿਨਬਦਿਨ
ਨਯੇ ਇਲਾਕੇ ਕੋਫਤੇ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਸੰਨ ੧੮੦੧ ਮੇਂ ਰਾਨੀ ਰਾਜਕੁਵਰ
ਸੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਜੀਕੇ ਘਰ ਮੇਂ ਖਡਗਸਿੰਘ ਬੇਟਾ ਪੈਦਾ
ਹੁਵਾ ॥

ਇਧਰ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਅਕਬਾਲ ਬੜਨੇ ਲਗਾ ਅਰ ਉਹ
ਕਾਬਲਮੇਂ ਤੈਮੂਰ ਸਾਹਕੇਜੋ ਚਾਰ ਬੇਟੇ ਬੇ ਹੁਮਾਯੂ ਮਾਮੂਦ ਸਾਹਜਮਾ
ਅਰ ਸੁਜਾਵਲਸਾਹ ਇਨ ਮੇ ਆਪਸਕੀ ਝੂਟ ਹੋਗਈ ਅਉਰ
ਕਾਬਲ ਕਾ ਦਰਬਾਰ ਭੀ ਸੁਸਤ ਹੋਗਿਆ ਅਉਰ ਇਧਰ
ਸਭਲੁਜ ਸੇ ਲੇਕਰ ਅਟਕ ਨਦੀ ਤਕ ਧੀਰੇ ੨ ਯਹ ਸਾਰਾ ਮੁਲਕ
ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕੋ ਕਬਜ਼ਾਮੇਂ ਆਗਿਆ ਜਿਸਤਰਫ ਸਰਕਾਰ
ਮੁਖ ਕੋ ਫੇਰਤੀ ਵੇਹੀ ਤਰਫ ਫਤੇ ਹੋਜਾਤਾ ਥਾ ਓਨਹੀਂ ਦਿਨੋ ਮੇਂ ਮਰ
ਹਟਾ ਸਰਦਾਰ ਦਖਣ ਸੇ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਕੋ ਸਾਬ ਲੜਾਈਮੇਂ ਭਾ
ਰਕ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕੋ ਪਾਸ ਆਇਆ ਰੰਨ
ਜੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹ ਕੀ ਬੜੀ ਖਾਤਰ ਕੀ ਉਸਕਾਲ ਮੇਂ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ
ਕੀ ਫੌਜ ਸਬ ਜਾਗੀਰਬੋਰ ਸਾਂ ਤਨਖਾ ਬੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਬ ਕਿ ਮਰ
ਜਾਨੇ ਲਗਾ ਤਦ ਉਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਸੇ ਕਹਾ ਤੀਨ

ਕਰੋਗੇ ਤਬ ਤੁਮਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਬਨੀਰਹੇਗੀ, ਏਕ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕੇ ਸਾਥ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੋਸਤੀ ਰਖਣੀ ਕਬੀ ਭੀ ਬਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਦੂਸਰੀ ਸਬ ਫੌਜ ਮਾਸਕਤਨਖਾ ਖੋਰ ਰਖਣੀ ਜਾਗੀਰ ਖੋਰ ਨਹੀਂ ਰਖਣੀ ਕਯੋਂਕਿ ਜਾਗੀਰ ਖੋਰ ਫੌਜ ਵਕਤ ਪਰ ਕਾਮਨਹੀਂ ਆਤੀਹੈ ਅਰ ਫੌਜ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਪਣੀ ਛਾਵਣੀ ਮੈਂ ਹਾਜਰ ਰਹੇ ਤੀਸਰਾ ਬਚਾਨਾ ਜਮਾ ਰਖਣਾ ਯੇ ਤੀਨ ਬਾਤ ਜਰੂਰ ਕਰਨੀ ਏਸੀ ਨਸੀਯਤ ਕਰਕੇ ਮਰਹਟਾ ਸਰਦਾਰ ਫਿਰ ਅਪਣੇ ਦੇਸਕੋ ਚਲਾ ਗਯਾ ਅਰੁ ਸਰਕਾਰ ਰੈਨਜੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ ਤੀਨੋਂ ਬਾਤੋਪਰ ਪੁਰਾ ੨ ਅਮਲ ਕੀਯਾ ਜਬਤਕ ਸਰਕਾਰ ਜੀਤੀ ਰਹੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋ ਸੇ ਦੋਸਤੀ ਬਨਾਈ ਰਖੀ ਅਉਰ ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਸਰਕਾਰਨੇ ਛਾਵਣੀ ਬਨਵਾ ਕਰ ਸਬ ਫੌਜ ਤਨਖਾਖੋਰ ਬਨਾਦੀ ਅਉਰ ਹੁਕਮ ਵੀਆ ਵਸਹਬਾਰ ਰੁਪਈਆ ਰੋਜ ਸੁਚਯ ਨਿਕਲੇ ਸੇ ਪਹਲੇ ਖਜਾਨੇ ਮੈਂ ਯਾਨੇ ਗੋਬਿੰਦ-ਗੜ ਕੇ ਕਿਲਾਮੈਂ ਨਿਤਯਹੀ ਭਾਲਾ ਜਾਵੇ ਉਸਮੈਂਸੇ ਏਕ ਪੈਸਾ ਭੀ ਖਰਚ ਨ ਕੀਆ ਜਾਵੇ ਬਾਹਰ ਦੂਸਰੇ ਖਜਾਨਾਮੈਂ ਬਾਕੀਕਾ ਰੁਪਈਯਾ ਭਾਲਾ ਜਾਯੇ ਅਰੁ ਉਸੀਸੇ ਮੁਲਕ ਕੇ ਕਮਰੇਂ ਅਉਰ ਨਓਕਰੋਂ ਕੀ ਤਨਖਾਹ ਵਗੈਰਾਕੇ ਕਾਮ ਮੈਂ ਲਾਯਾਜਾਵੇ ॥

ਯਹ ਇੰਨਤਜਾਮ ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਹੀ ਹੋਤਾ ਰਹਾ ਸਰਕਾਰ ਚਣਸੀਸਿੰਘ ਕੇ ਪਾਸ ਪ੍ਰਥਮ ਮੁਲਕਕੇ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰਨੇ ਪਰ ਦੇਵੀਸਹਾ ਅਰੁ ਚਵਾਨੀਸਹਾ ਖਤਰੀਦੀਵਾਨ ਹੂਵੇ ਬੇ ਪੀਛੇ ਕੁਛ ਕਾਲਕੇ ਫਿਰ ਅਉਰ ੨ ਦੀਵਾਨ ਹੋਗਏ ਜੰਮੂਸੇ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਧਯਾਨਸਿੰਘ ਸੁਰੇਤਸਿੰਘ ਯਹ ਤੀਨ ਭਾਈ ਛਤ੍ਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਪਾਸ ਆਕਰ ਨੌਕਰ ਰਹੇ ਬੇ ਇਨੇਨੇ ਅਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀਯੋ ਸੇ ਅਉਰ ਬੁਧੀਮਾਨੀਸੇ ਬੜੇ ੨ ਦਰਜੇ ਪਾਏ ਬਲਿਕਿ ਰਾਜ ਕੇ ਖਿਤਾਬ ਭੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ ਕੋ ਦੇ ਦੀਯੇਬੇ ॥ ਅਉਰ ਭੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਪਾਸ ਬੜੇ ੨ ਬਹਾਦਰ ਸਰਦਾਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਅਉਰ ਸਰਦਾਰ ਫੁਲਾ ਸਿੰਘ ਨੀਹੰਗ ਜੈਸੇ ਸੂਰਬੀਰ ਫੌਜੋਂ ਕੇ ਅਫਸਰ ਬੇ ਸਿਧਰ ਕੋ ਸਾਤੇ ਬੇ ਉਧਰ ਹੀ ਵਤੇ ਕਾ ਡੰਕਾ ਬਜਾਤੇ ਹੂਵੇ ਆਤੇ ਬੇ ਯਹ ਸਬ ਮਾਨੋ ਸੂਰਗ ਸੇ ਦੇਵਤਾ ਹੀ ਉਤਰ ਕਰ ਇਸ ਲੋਕ ਮੈਂ ਧਰਮਕੀਰਖਯਾ ਕੇ ਲਿਏ ਅਉਰ ਤੁਰਕੋਂ ਕੇ ਨਾਸਕੇ ਲਿਯੇ ਆਯੇ ਬੇ ਔਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਨੋ ਅਉਤਾਰ

ਹੀ ਬੇ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਕੇ ਦੇਸ ਕੋ ਸਰ ਕੀ
ਥਾ ਖੈਬਰ ਪਹਾੜ ਮੇਂ ਜਿਸਕਾਲ ਮੇਂ ਪਠਾਨੀਯੋਂ ਕੇ ਬਚੇ ਰੁਦ
ਕਰਤੇਥੇ ਤਬ ਵਹ ਲੋਰੇਂ ਦੇਕਰ ਬਚੇ ਕੋ ਠਪਡੀਥੀ ਮਾਸਾੜਾ ਹਰੀ
ਰਾਗਲਯਾਨੇ ਮਥਰੇਂ ਹਰਿਸਿੰਘ ਆਇਆਈ ॥

ਹਰੀਸਿੰਘ ਕੇ ਨਾਮ ਕੋ ਸੁਨ ਕਥ ਵਹ ਬਚੇ ਸੁਪਕਰ ਸਾਤੇ
ਅਉਰ ਬੜੇ ੨ ਜਾਲਮ ਖਠਾਨ ਭੀ ਭਾਗ ਸਾਤੇ ਬੇ ਦੀਵਾਨ ਸਾਵਰ
ਮਲਨੇ ਮੁਲਤਾਨ ਕਾ ਦੇਸ ਸਰਕੀਆ ਥਾ ਜਿਸ ਸਾਵਰ
ਮਲ ਕੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇਨੇਸੇ ਚੋਰ ਲੂਟੇ ਹੂਵੇ ਮਾਲਕੋ ਫੇਜ਼ ਕਰ ਭਾ
ਸਾਤੇਥੇ ਅਉਰ ਮਹਾ ਰਾਜਾ ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਾਕੋ ਅਪਨੇ
ਘੋੜੇ ਕੀ ਬਾਗਕੋ ਉਠਾਤੇ ਥੇ ਕਯਾ ਹਿੰਦੂ ਅਰੁ ਕਯਾ ਸਿਖ ਅਉਰ
ਕਯਾ ਪਾਠਾਨ ਸਭ ਆਕਰ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਤਾਬਯਾਦਾਰੀ ਕੋ ਕਬੂਲ
ਕਰਲੇਤੇ ਥੇ ॥

ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੦੫ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਹਰੀਦੁਆਰਾ
ਪਰ ਗੰਗਾਸ਼ਾਨ ਕੋ ਗਯੇ ਥੇ ਉਨਹੀ ਦਿਨੇਂ ਮੇਂ ਸਸਵੰਤ ਰਾਵ ਹੁਲਕਰ
ਕਰ ਲਾਰਡ ਲੇਕਸੇ ਭਾਗ ਕਰ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਪਹੁੰਚਾ ਅਉਰ ਅਮਿਰ
ਸਰ ਮੇਂ ਰੰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਂ ਇਸ ਕੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੂਈ
ਅਉਰ ਲਾਰਡਲੇਕ ਕੀ ਫੌਜ ਭੀ ਇਸਕੋ ਪੀਛੇ ਥਿਆਸਾ ਤਬ
ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਅਖੀਰ ਕੋ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋ ਕਾ ਹੁਲਕਰ ਸੇ ਸੁਲ
ਨਾਮਾ ਹੋਗਯਾ ਅਉਰ ਲਾਰਡ ਲੇਕਨੇ ਉਸਕੋ ਅਪਨੇ ਦੇਸਕੀ ਤਰ
ਲੋਟ ਜਾਨੇ ਕੀ ਇਜਾਜਤ ਦੇਦੀ ਵਹ ਬੋੜੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਰਹਕਰ
ਫਿਰ ਅਪਨੇ ਦੇਸ ਕੋ ਲੋਟ ਗਯਾ ਪੀਛੇ ਸੋ ਲਿਖਆਏ ਜੋ ਸਰਕਾਰ
ਰੰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮਰਹਟਾ ਸਰਦਾਰਨੇ ਤੀਨ ਨਸੀਯਤ ਕੀ ਵਹ
ਮਰਹਟਾ ਸਰਦਾਰ ਯੇਹੀ ਹੁਲਕਰਥਾ ਅਉਰ ਇਸੀ ਸਾਲ ਮੇਂ
ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕਾ ਅਉਰ ਆਲੂਵਲੀਯੇ ਕਾ ਸੁਲ
ਅਉਰ ਵੋਸਡੀਕਾ ਅਹਦਨਾਮਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋ ਕੋ ਸਾਥ ਲਿਖਾ ਗਯਾ ਥਾ ॥

ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੦੬ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਸਬਲੂ
ਪਾਰ ਚੜ ਕਰ ਲੁਦਹਾਨੇ ਕਾ ਕਿਲਾ ਅਉਰ ਚੈਰ ਤਬਾ ਇਲਾਕਾ
ਚਾਨੀਨੂ ਰੂਨਿਸਾ ਸੇ ਛੀਨ ਕਰ ਰਾਜਾ ਬਾਗਸਿੰਘ ਜੀ ਦਵਾਲੇ ਕੋ
ਦੀਯਾ ਅਉਰ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲੇ ਕਾਲੇ ਸੇ ਇਕ ਕੋ

ਅਰ ਰਾਜਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਭੇ ਵਾਲੇ ਸੈਂ ਕੁਛ ਰੁਪਏ ਯੋਗ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਲੇਕਰ ਅਪਨੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮੈਂ ਲੋਟਾ ਆਇਆ ਇਸੇ ਸਾਲ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਜੀਨੇ ਦਿਵਾਲੀ ਕੇ ਦਿਨ ਕੁਰੂਖੇਤ ਮੈਂ ਜਾਕਰ ਸ਼ਾਨ ਕੀਯਾ ਅਉਰ ਫਿਰ ਵਹਾਂ ਮੈਂ ਜੁਆਲਾ ਮੁਖ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੇ ਗਯਾ ॥

ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦਰਨੇ ਸੰਨ ੧੮੦੭ ਮੈਂ ਨਵਾਬ ਕੁਰੂਖ ਦੀਨ ਕਾਰ ਵਾਲੇਕਾ ਇਲਾਕਾ ਨਿਹਾਲਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੇਕੇ ਸਾਗੀਰ ਮੈਂ ਦੇ ਦੇਆ ਇਸੇ ਸਾਲ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਲਤਾਨ ਪਰ ਹਜ਼ਾਈ ਕੀ ਅਉਰ ਵਹਾਂਕੇ ਨਵਾਬ ਮੁਸ਼ਫਰਖਾਂ ਸੇ ਕੁਛ ਰੁਪਿਆ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਲੇਕਰ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਆਇਆ ॥

ਅਰੁ ਇਸੇ ਸਾਲ ਮੈਂ ਪਟਯਾਲਾ ਕੇ ਰਾਜਾ ਅਉਰ ਰਾਨੀ ਕੀ ਕੁਵਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕੁਛ ਸਾਗੀਰ ਮੁਕਰਰ ਕਰਨੇ ਪਰ ਖਟਪਟ ਹੋਗਈ ਤਬ ਰਾਨੀਆਂ ਸਕੁਵਰ ਨੇ ਰੰਨਜੀਤ ਸਿੰਘਕੋ ਲਿਖ ਭੇਜਾ ਅਗਰ ਤੁਮ ਯਹਾਂਪਰ ਆਕੇ ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਕਰਮਸਿੰਘ ਕੋ ਕੁਛ ਸਾਗੀਰ ਮੁਕਰਰ ਕਰਵਾਂ ਦੇਵੇ ਤਬ ਮੈਂ ਬੜੀ ਜੋਧ ਨਿਸਕਾ ਨਾਮ ਕੁਝੇਖਾਂਹੀ ਹੀਰੋਕੇ ਹਾਰਤੇ ਸਹਿਤ ਆਪਕੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰੇਗੀ ਇਸ ਖਤ ਕੋ ਬਾਚਭੇਹੀ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਫੌਜ ਲੇਕਰ ਪਟਯਾਲਾ ਮੈਂ ਜਾਕਰ ਦਾਖਲ ਹੋਗਏ ਅਉਰ ਇਥਰ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕੇ ਆਨੇਸੇ ਪਹਲੇ ਹੀਰਾ ਰਾਨੀ ਕਾ ਆਪਸ ਮੈਂ ਮੇਲ ਹੋਗਯਾ ਥਾ ਅਰੁ ੫੦੦੦੦ ਕੀ ਸਾਗੀਰ ਕਰਮਸਿੰਘਕੇ ਲੀਯੇ ਮੁਕਰਰ ਕਰ ਦੇ ਗਈ ਥਾ ਪ੍ਰਥਮਤੋ ਰਾਜਾਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੋਪ ਅਉਰ ਹਾਰ ਦੇਨੇ ਪਰ ਉਥਰ ਹੀਯਾ ਅਗਰ ਜਬਰਦਸਤ ਕਾ ਠੇਹਾ ਸਿਰਪਰ ਹੋਤਾਇ ਇਸਲਿਯੇ ਉਸਕੇ ਇਨ੍ਹੇ ਚੰਗੇ ਦੇਨੀ ਹੀਂ ਪੜੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨਸੇ ਤੋਪ ਅਉਰ ਹਾਰਕੇ ਲੇਕਰ ਅੰਥਾਲੇ ਖਰੜ ਅਉਰ ਮਨੀਮਾਜ਼ਰੇ ਕੇ ਰਸਤੇ ਸੇ ਵਹਾ ਕੇ ਸਰਦਾਰਸੇ ਨਜ਼ਰ ਭੇਟ ਕੇ ਲੇਕਰ ਨਰਾਯਣ ਗੜਕੇ ਬੀਚਮੇ ਜੋ ਕਿ ਉਥਰ ਕਿਸ਼ਨਾਹਨ ਕੇ ਰਾਜਾ ਕੀ ਰਯਾਸਤਮੈਂ ਦਾਖਲ ਥਾ ਵਹਾ ਅਰ ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘਸੀ ਪਹੁੰਚਗਏ ॥

ਬਹਾਂਕੇ ਰਾਜਾ ਕਿਸ਼ਨਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਰਾਯਣ ਗੜ ਕੇ ਕਿਲੇਮੇ ਬੈਠ ਅਰ ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਿ ਕਾ ਮਗਰ ਸਿਖੇ ਤੇ

ਹਾਲੇ ਕੀਤਾ ਤਕ ਬੈਲਾ ਸਕਤਾ ਬਾ ਅਖੀਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਰੈਨਜੀਤਸਿੰਘ
 ਨੇ ਨਾਰਾਯਣ ਦਾੜਕੇ ਫਤੇ ਕਰਲੀਆ ਅਉਰ ਆਲੂਵਾਲਿਆ
 ਵਹ ਕਿਲਾ ਬਖਸੀਸ ਕਰਵਾਯਾ ਅਉਰ ਅਪ ਅਮਿਤਸਰ
 ਤਰਫ ਲੋਟ ਆਇਆ ਇਸੀਬਰਸਮੇਂ ਮਹ ਰਾਜਾ ਨਰਜੀਤਸਿੰਘ
 ਰਾਨੀ ਮਹਤਬ ਕੁੰਵਰ ਮੇਂ ਦੋ ਲੜਕੇ ਪੈਦਾ ਹੁਏ ਏਕਕਾ ਨਾਮ
 ਸੋਰ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਦੁਸਰੇ ਕਾ ਨਾਮ ਤਾਰਾਸਿੰਘ ਬਾ ਲਾਕਨ ਦੋਨੋ ਏ
 ਸਾਬਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁਏ ਬੇ ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੦੮ ਮੇਂ ਦੀਵਾਨ ਮੁ ਕਮਰੀ
 ਨੇ ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਸਕਰ ਜੀਕੋਟ ਕਪੂਰਮਾਗੇ ਮੁਦਾ
 ਧਰਮਕਟ ਪਟੋਕ ਗੁਜਰਵਾਲਾ ਘੁਘਰਾਨਾ ਵਗੈਰਾ ਕੇ ਫਤੇ ਕਰ
 ਅਪਨੇ ਮਾਲਿਕ ਕੇ ਇਲਾਕਾਮੇਂ ਉਨਕੇ ਮਿਲਾਦੀਆ ਅਰੁ ਹਬ
 ਕਾ ਪਰਗਣਾ ਭੀ ਬਿਲਾਸਪੁਰੀਯੋਂ ਸੇ ਛ ਨਲੀਆ ਤਬ ਸਤਲੁ
 ਪਾਰਕੇ ਸਿਧੇਨੇ ਦੇਖਾ ਸਰਕਾਰ ਰੈਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕੇ ਹੋਸਲੇਕੀ ਹ
 ਨਹੀਹੈ ਅਰ ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਯਹ ਹਰ ਏਕ ਕੇ ਮੁਲਕ ਕੇ ਫੀਨਤ
 ਜਾਤਾ ਹੈ ਕੋਈ ਉਪਾਇ ਕਰਨਾ ਚਾਇਯੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਿਲਕ
 ਸਬਨੇ ਸਲਾ ਕਰਕੇ ਰਾਜਾ ਬਾਗਸਿੰਘ ਜੋ ਦਵਾਲੇ ਅਰੁ ਮਾਈਲਾਨ
 ਸਿੰਘ ਕੇ ਬੁਲਕਾਲੇ ਅਰੁ ਚੇਤਸਿੰਘ ਪਟਸਾਲੇ ਵਾਲੇ ਕੇ ਦੀਵਾਨ
 ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕੇ ਪਾਸ ਮਦਤ ਲੇਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਦਿਲੀ ਕੇ ਰਜੀਡੀ
 ਸੀਟਨਸਾਹਿਬਕੇ ਪਾਸਭੇਜਾ ॥ ਰਜੀਡੀਟਸਾਹਿਬਨੇ ਕੁਛ ਸਾਵਜਬਾ
 ਦੀਆਨਾਤੋ ਮਦਤ ਦੇ ਨੇਕੋ ਕਹਾ ਅਉਰ ਨਾ ਇਨਕਾਰ ਹਾ ਕੀਯ
 ਮਗਰ ਕੁਛ ਰੋਜ ਕੇ ਬਾਦ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਨੇ ਚਾਰਲਸਮੇਟਕ
 ਸਾਹਿਬਕੇ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਰੈਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕੇ ਪਾਸ ਆਯੇ ॥

ਸੋਲਚੀਬਨ ਕਰਕੇ ਔਰ ਕਸੂਰ ਕੇ ਬੀਰ ਮੇਂ ਮੇਟਕਵ
 ਹਿਬ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਰੈਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁਈ ਅਬੀ ਕੁ
 ਬਾਤ ਚੀਤ ਠਾਕ ੨ ਨ ਹੋਨੇਪਾਏ ਬਾ ਕਿ ਇਤਨੇ ਮੇਂ ਰੈਨਜੀਤਸਿੰਘ
 ਨੇ ਇਕ ਬਾਰਗੀ ਕੂਰ ਕਰਕੇ ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਉਤਰ ਕਰ ਦਾ
 ਕੋਟ ਕੇ ਜਾਕਰ ਫਤੇ ਕਰਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦਰ ਰਾਜਨੀਤੀ
 ਬੜੀ ਕੁਸ ਨ ਬੀ ਅਪਨੇ ਦਿਲ ਕਾ ਭੇਦ ਪੁਰਾ ੨ ਕਿਸੀ ਕੋ ਭੀ ਨ
 ਦੇਭੀ ਸੀ ਰਾਤ ਕੇ ਕਹਤਾ ਸੀ ਸਵੇਰ ਪੁਰਬ ਦਿਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੇ ਅ
 ਦਖਣ ਕੋ ਚਲ ਦੇਤੀ ਸੀ ਬਸ ਵਗੈਦਕੋਟ ਕੇ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਹਿ

ਮਲਰਕੋਟਲੇ ਵਾਲੇ ਸੇ ਦੋ ਲਾਖ ਰੁਪਈਆ ਨਬਰਾਨਾ ਲਿਖਾ
ਕਰ ਪਟਯਾਲੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਸਮਾਨਤ ਲੇਕਰ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦਰ
ਨੇ ਅੰਬਾਲੇ ਕੀ ਰਾਨੀ ਸੇ ਇਲਾਕਾ ਛੀਨ ਕਰ ਰਾਜਾ ਸਸਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਔਰ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋ ਦੇ ਦੀਆ ਔਰ ਸ਼ਾਬਾਦ ਅਰੁ ਬਨੇਸਰਕ
ਸਿਖੇ ਸੇ ਨਬਰਾਨਾ ਲੇਕਰ ਔਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਯਾਲਾ ਸੇ ਪਗਲੀ
ਬਟਲ ਕਰ ਫਿਰ ਫਿਲੌਰ ਕੇ ਘਾਟ ਉਤਰ ਕਰ ਸਰਕਾਰ ਸਹਾਦਰ
ਅਮਿਤਸਰ ਕੇ ਚਲੀ ਆਈ” ਔਰ ਇਧਰ ਮੇਕਟ ਸਾਹਿਬ ਤਬ
ਤਕ ਕਸੂਰ ਮੇਂ ਹੋ ਠਹੁਰੇ ਰਹੇ ਜਥਕਿ ਸਰਕਾਰ ਰੰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਘਰਾਂ ਪਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਬ ਮੇਕਟ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰੰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇ ਦੋ
ਥਾਤੋਂ ਕਾ ਸਵਾਲ ਕੀਯਾ ” ਏਕ ਤੋ ਯਹ ਥਾਤ ਸੇ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾ-
ਦੁਰ ਕੀ ਫੌਜ ਸਤਲੁਜ ਕੇ ਪਾਰ ਨ ਰੈਹਨੇ ਪਾਵੇ ਦੂਸਰੀ ਯਹ ਥਾਤ
ਸਤਲੁਜ ਕੇ ਪਾਰ ਜਿਤਨੇ ਇਲਾਕੇ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਛੀਨ ਲੀਏ ਬੇ ਉਨ
ਕੋ ਵਾਪਸ ਕੀਏ ਜਾਵੇਂ । ਅਬੀ ਇਸ ਥਾਤ ਕਾ ਉਤਰ ਸਰਕਾਰ
ਰੰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਛ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੀਆ ਥਾ ਕਿ ਇਤਨੇ ਮੇਂ ਬੋਝੀ
ਭੀ ਫੌਜ ਅੰਗ੍ਰੇਜੋਂ ਕੀ ਕਰਨਲ ਅਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸਾਥ
ਲੁਧਾਨਾ ਮੇਂ ੧੮ ਫਰਵਰੀ ਸੰਨ ੧੮੦੯ ਕੇ ਆਗਈ ਇਸ
ਖਬਰ ਕੇ ਸੁਨ ਕਰ ਰੰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜੋਂ ਕੀ ਦੋਨੋ
ਥਾਤੋਂ ਕੋ ਮਨ ਲੀਯਾ ਅਉਰ ਸਰਕਾਰ ਰੰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਇਸ
ਥਾਤ ਕੇ ਸਾਹਿਬ ਸੇ ਮਨਾ ਲੀਆ ਜੋ ਸਤਲੁਜ ਇਸ ਪਾਰ ਮੇਰੇ
ਕਾਮ ਮੇਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ ਭੀ ਵਖਲ ਨ ਦੇਵੇਂ ਜੋ ਮੇਂ ਚਾਉ ਸੋ ਕਰੂੰ ਫਿਰ
੨੫ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸੰਨ ੧੮੦੯ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਰੰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾ
ਅੰਗ੍ਰੇਜੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਸੁਲਾਨਾਮਾ ਅਉਰ ਦੋਸਤੀ ਕਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ
ਲਿਖਾ ਗਯਾ ਅਉਰ ਦੋਨੋ ਝਰਫ ਸੇ ਦਿਲੀ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਗਈ ਅਉਰ
ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਉਰ ਚਾਰਲਸ ਥਿਆਫਿਲਸਮੇਟ
ਕੁਛ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਰੋਬਰੇ ਐਹਵਨਾਮਾ ਲਿਖਾ ਗਯਾ ਉਸਮੇਂ ਇਤਨੀ
ਬਰਤੋ ਲਿਖੀ ਗਈ “ਪਹਿਲੀ ਬਰਤ” ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਅਉਰ
ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੀ ਆਪਸ ਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੋਸਤੀ ਬਣੀ
ਰਹੇਗੀ ਅਉਰ ਸਤਲੁਜ ਕੇ ਪਾਰ ਕੇ ਪਾਰ ਕੁਛ ਭੀ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ
ਰਹੇਗਾ ” ਦੂਸਰੀ ਬਰਤ ਯਹ ਹੈ ਸਤਲੁਜ ਕੇ ਪਾਰ ਜੋ ਕਿ ਸਰ-

ਕਾਰ ਰੰਦਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਉਸਮੇਂ ਉਸਕੇ ਇਨਤਜ਼ਾਮ
 ਸੇ ਅਧਿਕ ਫੌਜ ਰਹਨੇ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗੀ ਅਉਰ ਅਪਨੇ ਆਸਪਾਸ
 ਸਰਦਾਰੋਂ ਪਰ ਵਦੀਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪਾਵੇਗੀ ॥ ਤੀਸਰੀ ਬਰ
 ਯਹ ਹੈ ਅਗਰ ਕੋਈ ਦੇਨੇ ਤਰਫੋਂ ਮੇਂ ਸੇ ਇਨ ਸਰਤੋਂ ਕੇ ਤੋੜੇ ਤ
 ਯਹ ਐਹਦ ਨਾਮਾ ਮਨਸੁਖਕੀਯਾ ਜਾਵੇ ਇਸਤਰਾਂ ਕੀ ਸਰਤੋਂ ਵਾ
 ਯਹ ਐਹਦਨਾਮਾ ਲਿਖਾ ਗਯਾ ਅਉਰ ਤਰਵੈਨ ਨੇ ਉਸਕੇ ਮਨਸੁ
 ਕਰ ਲਿਆ ਇਨਹੀਂ ਦਿਨੋਂ ਮੇਂ ਗੋਰਖੀਯੋਂ ਨੇ ਕਾਂਗੜਾ ਕੀ ਕਿਲ
 ਕੇ ਘੇਰ ਰਖਾ ਥਾ ਅਉਰ ਰਾਜਾ ਸੰਸਾਰਚੰਦ ਕੇ ਗੋਰਖੀਯੋਂ ਨੇ ਬਹੁ
 ਚੰਗਾ ਕਰ ਦਿਆ ਥਾ ਤਬ ਰਾਜਾ ਸੰਸਾਰਚੰਦ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਰੰਦਜੀ
 ਸਿੰਘ ਕੇ ਲਿਖਾ ਅਉਰ ਕਿਲਾ ਦੇ ਦੇਨੇ ਕਾ ਇਕਰਾਰ ਕੀਯਾ
 ਅਉਰ ਸਰਕਾਰ ਸੇ ਮਦਤ ਚਾਈ ਇਸ ਖਬਰ ਕੇ ਸੁਨਤੇ ਹੀ ਰੰ
 ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਪਨੀ ਫੌਜ ਕੇ ਲੇਕਰ ਵਹਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਯਾ ਗੋਰਖੀ
 ਤੋ ਛੋੜ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ ਅਉਰ ਰਾਜਾ ਸੰਸਾਰਚੰਦ ਨੇ ਕਿਲਾਕੇ ਅੰਦਰ
 ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਨੇ ਦੀਆ ਤਬ ਰੰਦਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਸਕੇ ਲੜਾ
 ਕੇ ਨੜਰ ਏਦ ਕਰ ਦਿਆ ਅਰ ਕਿਲਾ ਪਰ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਹਲਾ ਕ
 ਦੀਆ ਆਖਰ ਕੁਛ ਆਦਮੀਯੋਂ ਕੇ ਕਟਨੇ ਪਰ ਕਿਲਾ ਫਤੇ
 ਗਯਾ ਫਿਰ ਇਸੀ ਸੰਨ ਮੇਂ ਰੰਦਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾ ਲਸਕਰ
 ਮੁਲਤਾਨ ਮੇਂ ਪਹੁੰਚਾ ਅਉਰ ਬੜੀ ਲੜਾਈ ਹੁਈ ਫਿਰ ਭੀ ਦੋਨਾ
 ਰੁਪਸੀਆ ਨੜਰਾਨਾ ਲੇਕਰ ਮੁਲਤਾਨ ਕੇ ਛੋੜਦੀਆ ਫਿਰ ੧੮੧੫
 ਸੰਨ ਮੇਂ ਕੁੰਵਰ ਖੜਗ ਸਿੰਘ ਕਾ ਵਿਵਾਹ ਹੋਨੇ ਲਗਾ ਤਬ ਮ
 ਰਾਜਾ ਰੰਦਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੈਨਰਲ ਅਕਟਰਲੋਨੀ ਸਾਹਿਬ
 ਲੁਦਹਾਨਾ ਸੇ ਬੁਲਾਯਾ ਜੈਨਰਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਭਾ ਅਉਰ ਜੀਨ ਤ
 ਕੈਂਬਲ ਕੇ ਰਾਜਾਓਂ ਕੇ ਸਾਥ ਲੇਕਰ ਅਠਾਈਸਵੀ ਜਨਵਰੀ
 ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੇਂ ਪਹੁੰਚੇ ਅਉਰ ਸਰਕਾਰ ਰੰਦਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇ
 ਉਨਕੀ ਬੜੀ ਖਾਤਰ ਕੀ ਬਲਕਿ ਲੁਦਹਾਨੇ ਤਕ ਅਪਨੇ ਆਦਮੀਯੋਂ
 ਕੇ ਉਨਕੇ ਨੇਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਭੇਜ ਦਿਆ ਥਾ ਅਉਰ ਜਿਸ ਵਕ
 ਸਾਹਿਬ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੇ ਸਮੀਪ ਪਹੁੰਚੇ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀਵਾਨ
 ਮੋਕਮਚੰਦ ਅਉਰ ਸਰਦਾਰ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਆਲੁਵਾਲੀਏ ਕੇ ਜਨਰਲ
 ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਪੇਸ਼ਵਾਈ ਮੇਂ ਭੇਜ ਦੀਆ ਥਾ ਅਉਰ ਨਗਰ ਕੇ ਬਾਹਰ

ਆਪ ਭੀ ਉਹ ਕੇ ਠਿੱਠੇ ਕੇ ਗਏ ਥੇ ” ਜਿਤਨੀ ਖਾਤਾ ਕੀ ਸਰੂਰਤ
 ਉਸਸੇ ਭਾ ਸੋਗੁਣਾ ਅਦਿਕ ਖਾਤਰ ਕੀ ਜਬ ਸਾਦੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਤਬ
 ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖਲਾਨੇ ਕੇ ਲੇ ਰਹੇ ਅਉਰ ਬੜੀ ਇਜ਼ਤ ਕੇ
 ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਭੋਜ ਦਾ ਫਿਰ ਇਸੀ ਸਾਲ ਮੇਂ ਜਹਾਂ
 ਦਾਦਖਾਂ ਨੇ ਅਟਕ ਕੇ ਕਿਲਾ ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਹਵਾਲੇ
 ਕਰਦੀਆਂ ਫਿਰ ਇਸੀ ਸਾਲ ਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਜੋਕਿ ਵਜੀਰ ਫਤੇ
 ਹਾ ਕੇ ਸਾਬ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੇ ਗਈ ਥੀ ਉਸਨੇ ਸਾਹਸੁਜਾ ਕੇ ਅਤਾ
 ਮਹੱਮਦ ਕੀ ਕੈਦ ਸੇ ਛੁੜਾਕਰ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਪਹੁੰਚਾ ਦੀਆ
 ਫਿਰ ਵਜੀਰ ਫਤੇਹਾਂ ਨੇ ਅਟਕ ਕੇ ਕਿਲੇ ਕੇ ਅਪਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਮੇਂ
 ਕਰਨਾ ਚਾਹੁ ਮਗਰ ਇਧਰ ਸੇ ਵੀਵਾਨ ਮੋਕਮਚੰਦ ਕੇ ਸਾਬ ਸਰ
 ਕਾਰ ਕੇ ਫੌਜ ਵਹਾਂ ਪਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਲੜਾਈ ਹੁਈ ਆਖਰ
 ਦੁਰਾਨੀ ਭਾਗ ਗਏ ਅਉਰ ਅਟਕ ਕੀ ਕਿਲਾ ਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਕਾ ਕਬਜ਼ਾ
 ਰਾਜਾ ਇਸੀ ਸਾਲ ਮੇਂ ਸਾਹ ਸੁਜਾਓਲ ਮੁਲਕ ਕਾਬਲ
 ਪਿਸ਼ਾਕ ਕੇ ਰਾਸਤਾ ਮੇਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਕੇ ਪਾਸ ਚਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਆਇਆ
 ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਜਬ ਆਇਆ ਤਬ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਪ੍ਰਥਤਤੋਂ
 ਉਸਕੀ ਬੜੀ ਖਾਤਰਕੀ ਅਉਰ ਮੈਮਾਨੀ ਕੇ ਲਿਯੇ ਸਬਰੋਸੇ ਉਸਕੇ
 ਵੀ ਪੀਛੇ ਕਿਸੀ ਫੰਗਸੇ ਕੋਹੇਨੂਰ ਹੀਰਾ ਜੋਕਿ ਉਸਕੇ ਪਾਸਥਾਸੇ ਸਰਕਾਰ
 ਨੇ ਉਸਸੇ ਲੇਲੀਆਂ । ਫਿਰਵੇਹ ਲੁਦਹਾਨਾ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕੇ
 ਪਾਸ ਚਲਾ ਗਯਾ ਅਉਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਨੇ ਪੰਦਾਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਸਾ
 ਲਾਨਾ ਉਸਕੇ ਖਰਚ ਕੇ ਲਿਯੇ ਮੁਕਰਰਕਰ ਦਾਆ । ਫਿਰਸੰਨ ੧੮੧੭
 ਮੇਂ ਜਮਾਦਾਰ ਡੇਵਡੀਵਾਲੇ ਬਾਹਮਣੇ ਅਪਨੇ ਭਾਈਯੋਂ ਕੇ ਸਹਿਤ
 ਸਿਖਮਤ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕਯਾ ਇਸੇਸੇ ਸਰਕਾਰ ਉਸਕਾ ਦਰਜਾ
 ਦਿਨਬਦਿਨ ਬੜਾਤੀ ਚਲਾ ਗਈ ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕੇ ਸੁਮਾਨਾ
 ਸੇ ਸਿਖੀ ਮਤ ਨੇ ਬੜੀ ਚਰਕੀ ਪਕੜੀ ਕਯੋਕਿ ਬਹੁਤ ਸੇ ਬੜੀ
 ਬਾਹਮਣ ਅਉਰ ਛਤ੍ਰੀ ਸਿਖ ਬਨ ਗਏਥੇ ਸਰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ
 ਦੀ ਬੜੀ ਭਗਤਥੀ ਜੋ ਸਿਖ ਬਨਤਾਥਾ ਉਸਕੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਵਾ
 ਮਿਲਜਾਤਾਥਾ ਜਿਸਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬੜੀ ਭਾਤਥੀ ਇਸੀ
 ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਨੇ ਨਾਮ ਕਾਂਚਰਬਕੋ ਨਹਾਚਲਾਯਾ ਥਾ ਰੁਪਈ
 ਮੇਂ ਅਉਰ ਪੈਸੇ ਪਰ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਹੀ ਸਿਕਾਲ

ਕਰਾਯਾ ਥਾ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਰੁਪਈਆ ਅਤੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਪੈਸਾ ਥੋਂ
 ਜਾਤਾ ਥਾ ਉਸ ਰੁਪਈਆ ਕੀ ਰਾਂਦੀ ਭੀ ਬੜੀ ਸੁਦਹੌਤੀ ਥੀ ਅਤੇ ਵਸਤੂ
 ਮੇਂ ਭੀ ਬਾਰਾਂ ਮਾਸ ਪੁਰਾ ਥਾ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੇ
 ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਸੰਸਮਰਮਰ ਅਤੇ ਸੁਰਣ ਕਾ ਸਥ ਕਾਮ ਕਰਾਯਾ ਥਾ ਅਤੇ
 ਜੀ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਜਹਾਂ ੧ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਥੇ ਉਨਪਰ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਭਰਕ
 ਬੜੀ ਮਦਤ ਮਿਲਤੀ ਥੀ ਬਲਕਿ ਕਾਸੀ ਮੇਂ ਵਿਸ਼ਨਾਬਕੇ ਮੰਦਰ ਪੁਰ
 ਸੁਰਣ ਰੜਾਨੇਕੇ ਲਿਯੇ ਏਕ ਲਾਖ ਰੁਪਈਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭੇਜਾ
 ਉਸ ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਭੀ ਸੁਰਣ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਹੀ ਲਗਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ
 ਥਰਮ ਕੀ ਕੋਈ ਹਦ ਨਹੀਂ ਥੀ ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੧੮ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ
 ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਲਤਾਨ ਕੋ ਫਤੇ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਮਿਸਰਦੀਵੀ
 ਰੰਦ ਕੇ ਕੰਦਰ ਖਜ਼ਰਸਿੰਘ ਕੇ ਸਾਥ ਕਰਕੇ ਅਉਰ ਬਹੁਤ ਸੀ ਸਿੰਘ
 ਕੀ ਫੌਜ ਕੇ ਭੇਜਾ ਵਰਦਰੀ ਮਹੀਨੇ ਮੇਂ ਭੋਂ ਮੁਸ਼ਵਰਗੜ ਖਾਨਕਾ
 ਵਰੀਰਾ ਕਿਲ੍ਹੇ ਕੇ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਫੌਜ ਫਤੇ ਕਰਗੀਰ ਹੀ ਫਿਰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ
 ਮਹੀਨਾ ਮੇਂ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਮੁਲਤਾਨ ਕੋ ਜਾ ਘੇਰਾ ਅਉਰ ਹਰ ਏਕ
 ਸਿਖ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਅਪਨੇ ੨ ਤੋਪ ਖਾਲੇ ਕੇ ਬੀੜ ਦੀਆ ਕਈ ਏਕ
 ਦਿਨ ਲੜਾਈ ਹੋਤੀ ਰਹੀ ਆਖਰ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਤੋਪਖਾਨੇ ਨੇ ਮੁਲਤਾਨ
 ਕੋ ਕਿਲਾ ਕੋ ਖਾਸ ੨ ਕਰ ਦੀਆ ਅਉਰ ਖਾਲਸਾ ਕਿਲਾ ਮੇਂ
 ਵਾਖਲ ਹੋਗਿਆ ਮੁਸ਼ਵਰਖਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਸਬਜ ਪੋਥਾਕ ਪਹਨੇ ਹੁਕਮ
 ਅਪਨੇ ਲੜਕੇ ਕੇ ਸਾਥ ਕਿਲਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆਪਨੇ ਮਕਾਨ ਕੇ ਆਉਰ
 ਖੜਾ ਹੋ ਕਰ ਲੜਰਹਾ ਥਾ ਉਸੀ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਦੋ ਲੜਕੇ ਕੇ
 ਸਾਥ ਦੂਹ ਤੋ ਮਾਰਾ ਗਯਾ ਅਉਰ ਦੋ ਲੜਕੇ ਉਸਕੇ ਕੈਦ ਕੀਯੇ ਗਏ
 ਮੁਲਤਾਨ ਕੋ ਫਤੇ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਬੜੀ ਦੌਲਤ ਆਈ ਸਿਖ
 ਏਕ ਏਕ ਨੇ ਭੇਖੁਬਲੂਟਾ ਜਬ ਕਿ ਫੌਜ ਲਾਹੌਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਈ ਤਦ
 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੂਟਕਾ ਮਾਲ ਸਬ ਸਿਖੋਂ ਸੇ ਭੰਨ ਲੀਆ ਕਯੋਂ ਕਿ ਸਰ
 ਕਾਰਕਾ ਹੁਕਮ ਥਾ ਮੁਲਾ ਸੇ ਕਿਲਾ ਕੋ ਲੇਵੇ ਅਉਰ ਮੁਸ਼ਵਰਖਾਂ ਕੋ
 ਸਗੋਰਦੀਜਾਏ ਅਥ ਅਟਕ ਨਦੀਤਕ ਸਾਰਾ ਮੁਲਕ ਸਰਕਾਰ ਰਨ
 ਸੀਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਹੋਗਯਾ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾ ਕਰਗੀਹੁਈਸਾਲ
 ਏਕ ਦਫਾ ਅਟਕ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰ ਜਾਤੀ ਥੀ ਅਉਰ ਵਹਾਂ ਪਰ ਕੁਝ
 ਦਿਨ ਠਹਰ ਜਾਤੀ ਤਬਕਾਬਲ ਸੇ ਦਸਤ ਮਹਮਦ ਥਾਂ ਅਉਰ ਏਕ

ਜੇ ਭਾਈ ਸੁਲਤਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅੰ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਮਿਲਨੇ ਕੇ ਅੰ
 ਅਉਰ ਕਾਬਲ ਸੇ ਘੋੜੇ ਵਗੈਰਾ ਤੇਰੇ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਲੀਯੇ ਲਾਤੇਏ ਕਯੋ
 ਉਨ ਕੇ ਮਨ ਮੇਂ ਯਹ ਭਰਥਾ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਪਿਆਵਰ ਕਾ ਮੁਲਕ
 ਮਾਰਾ ਭੀਨ ਨਾ ਲੇ ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਵੋਹ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਤੇ
 ਅਉਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਮਨਮੇਂ ਪਿਆਵਰ ਵਗੈਰਾ ਅਟਕ ਕੇ ਇਸ
 ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਮੁਲਕ ਕੇ ਲੰਨੇ ਕਾ ਸੰਕਲਪਥਾ ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਅਉਰ
 ਸੁਲਤਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਥਹ ਦੋਨੋ ਕਾਬਲ ਕੇ ਬਾਦਸਾਹੀ ਘਰਾਨੇ
 ਮੁਲਾਮ ਬੇ ਏਸਾ ਸੁਨਾ ਗਯਾ ਹੈ ਸੁਸਾਵਲਸਾਹ ਕੇ ਗਾਰਤ ਕਰਕੇ
 ਦੋ ਬਾਦਸਾਹ ਬਨ ਗਏ ਬੇ ਸਬ ੨ ਸਰਕਾਰ ਰਨਸੀਤ ਸਿੰਘ
 ਅਟਕ ਪਰ ਜਾਤੇ ਬੇ ਤਬ ੨ ਫੁਹ ਮਿਲਨੇ ਕੇ ਆਤੇ ਬੇ ਅਉਰ
 ਅਪਨੇ ਬ ਕੇ ਤੇ ਦੇਖੇ ਲਾ ਕਰ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦੁਰ ਕੀ ਭੇਟ ਕਰਤੇ
 ਏਕ ਦਫਾ ਸੇ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦੁਰ ਅਟਕ ਨਦੀ ਪਰ ਗਈ ਤਬ
 ਅਟਕ ਸੇ ਤੀਨ ਕੋਸ ਉਤਰ ਕੀ ਤਰਫ ਉਸੇ ਨਦੀ ਕੇ ਪਾਰ ਜਾਨੇ ਕਾ
 ਭਤਨ ਹੈ ਫੁਹ ਪਤਨ ਹਜਰੇ ਬਹਰਸੇ ਭੀ ਤੀਨ ਕੋਸ ਹੈ ਉਸ ਪਤਨ
 ਸਰਕਾਰ ਚਲੀ ਗਈ ਅਰੁ ਉਸ ਜਗਾਂ ਪਰ ਜਾਤੇ ਹੋਂ ਸਰਕਾਰ
 ਅਪਨਾ ਘੋੜਾ ਦਰਯਾ ਕੇ ਬੀਚ ਮੇਂ ਛਾਲ ਦੀਯਾ ਅਰੁ ਆਧੇ ਮੇਂ
 ਘਰਕ ਖੜਾ ਕਰ ਦੀਯਾ ਅਰੁ ਅਪਨੀ ਫੌਜ ਕੇ ਦਰਯਾ ਕੇ ਬੀਚ
 ਕੀ ਪਾਰ ਉਤਰ ਨੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦੀਆ ਉਸ ਜਮਾਨੇ ਕੇ ਲੋਕੋ ਸੇ
 ਸੁਨਾ ਗਯਾ ਹੈ ਸਬ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਘੋੜਾ ਦਰਯਾ ਮੇਂ ਖੜਾ ਰਹਾ
 ਤਬ ਤਬ ਫੌਜ ਦਰਯਾ ਕੇ ਬੀਚ ਸੇ ਹੀ ਪਾਰ ਉਤਰਤੀ ਚਲੀ
 ਗਈ ਅਰੁ ਕਮਰ ੨ ਤਕ ਦਰਯਾ ਕਾ ਪਾਨੀ ਹੋਕਯਾ
 ਸਬਕਿ ਬੋੜੀ ਸੀ ਫੌਜ ਪਾਰ ਉਤਰਨੇ ਸੇ ਬਾਕੀ ਰਹ ਗਈ
 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਨਾ ਘੋੜਾ ਉਸ ਪਾਰ ਕਰ ਦੀਆ ਤਬ ਫਿਰ
 ਸਵਾਰ ਅਪਨੇ ਘੋੜੇ ਕੇ ਪਾਰ ਜਾਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਦਰਯਾ ਮੇਂ ਛਾਲੇ
 ਹੁਕੁ ਜਾਯੋਂ ਅਰੁ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਪਾਰ ਤਾਲੀਬਜਾ ੨ ਕਰ ਹਸੇ
 ਸਬੀਸ ਆਦਮੀ ਸਬਕਿ ਹੁਕੁ ਗਏ ਰਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ
 ਕੀ ਕੀ ਫੌਜ ਬੋੜੀਯੋਂ ਮੇਂ ਬੈਠ ਕਰ ਪਾਰ ਉਤਰੇ ਅਰੁ ਸੇ ਹੁਕੁ
 ਏ ਬੇ ਉਨ ਕੇ ਪਕੜਨੇ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਬੋੜੀਯੋਂ ਛੋੜੀ ਗਈ ਫੁਹ
 ਪਕੜੇ ਗਏ ਅਰੁ ਬਾਕੀ ਕੀ ਫੌਜ ਸਬ ਭੀ ਬੋੜੀਯੋਂ ਮੇਂ ਬੈਠ ੨

ਕਰ ਪਾਰ ਉਤਰ ਗਈ ਇਸ ਜਗਾਂ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦਰ
 ਅਪਨੀ ਕਰਮਾਤ ਦਿਖਾਈ ਫਿਰ ਜਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ
 ਤਰਫ ਰੁਖ ਕੀਯਾ ਤਬ ਦੋਸਤ ਮੁਹਮਦ ਅਰੁ ਮੁਲਤਾਨ ਮਹਮਦ
 ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਕੇ ਸਿਲੇ ਕੇ ਫੌਜ ਕਰ ਕਾਬਲ ਕੋਚਲੇ ਰਾਜ
 ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਕਾ ਸਿਲਾ ਭੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਆ ਗਿਆ ਅਟਕ
 ਨਦੀਸੇ ੧੨ ਮੀਲ ਪਰ ਦਰਯਾ ਲੁੰਡਾ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰ ਏਕ ਅਕੋੜਾ
 ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਜਹ ਵਰਯਾ ਲੁੰਡਾ ਪਛਮ ਸੇ ਯਾਨੇ ਕਾ
 ਬਲ ਕੇ ਪਹਾੜੋਂ ਸੇਆ ਕਰ ਦਰਯਾ ਅਟਕ ਮੇਂ ਪੈਰਾਬਾਦ ਕੇ ਨੀ
 ਮਿਲ ਜਾਤਾ ਹੈ ਅਕੋੜਾ ਗ੍ਰਾਮਕੇ ਉਸ ਪਾਰ ਏਕ ਛੋਟੀ ਸੀ ਭਹਾੜੀ
 ਹੈ ਉਸ ਪਰ ਸਿਖੋ ਕੀ ਫੌਜ ਕੇ ਫੌਜ ਕਰ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦਰ ਅਪਨੇ
 ਲਾਹੌਰ ਕੀ ਤਰਫ ਲੋਟ ਗਈ ਅਰੁ ੧੫੦੦੦ ਹਜਾਰ ਫੌਜ ਅਟਕ
 ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰ ਦਰਯਾ ਕੇ ਇਸ ਪਰ ਥੀ ਕਹਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਬਾਬ
 ਮੇਂ ਅਕੋੜੇ ਕੇ ਪਾਰ ਉਸ ਭਹਾੜੀ ਪਰ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਹਜਾਰ
 ਸਿਖੋ ਕੀ ਫੌਜ ਥੀ ਅਰੁ ਉਸ ਫੌਜ ਮੇਂ ਚਾਰ ਸਰਦਾਰ ਥੇ ਏਕ
 ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੁਸਰਾ ਸਰਦਾਰ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਨਹੰਗ ਥਾ ਪੰਜ
 ਬਜਾ ਭਾਰੀ ਜਵਾਨ ਥਾ ਇਸ ਕੀ ਲੋਹੇ ਕੀ ਸ਼ਿਰਯੋਂ ਸਿਸਕੇ ਕੇ ਧਰ
 ਪਹਨ ਝਾਥਾ ਰੂਹ ਸਵਾਮਨ ਏਲ ਮੇਂ ਥੀ ਅਰੁ ਕੋਈ ਜਵਾਨ ਬਲਾ
 ਇਨਕਾ ਸਾਲੀ ਫੌਜ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਥਾ ਜੋ ਇਨ ਕੇ ਸਾਥ ਪੰਜਾ ਪਾ
 ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਨੋਨੇ ਲੋਹੇ ਕਾ ਪੰਜਾ ਰਖਾ ਹੁਵਾ ਥਾ ਉਸੀ ਸੇ
 ਕਰਤੇ ਥੇ ਭੀਸਹੇ ਰਾਜਾ ਕੁਟਾਬ ਸਿੰਘ ਸੀ ਕੇ ਰੋਕੇ ਰਾਜਾ ਧਰਮ
 ਸਿੰਘ ਸੀ ਥੇ ਬਸ ਚਾਰ ਹਜਾਰ ਫੌਜ ਅਰ ਚਾਰ ਹ। ਯਹ ਸਰਕਾਰ
 ਕੇ ਅਬ ਉਸ ਦਬ ਕੇ ਸੂਬਾ ਅਉਰ ਕੁਨੇਰ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜੋਂ ਕੇ ਰਹੇ
 ਵਾਲੇ ਪਠਾਨੋਂ ਕੇ ਖਬਰ ਹੋਈ ਜੋ ਸਿਖ ਕਾਫਰ ਬਹੁਤ
 ਬੋਝੇ ਸੇ ਹੈਂ ਇਸੀ ਫ਼ਰਾਂ ਬਿਜੋੜ ਫਜ਼ੀਰਾ ਭਹਾੜੋਂ ਕੇ ਪਠਾਨੋਂ ਕੇ
 ਖਬਰ ਹੋਈ ਅਬ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਕੇ ਭਹਾੜੋਂ ਕੇ ਪਠਾਨੋਂ
 ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਲਕਨੋ ਕੇ ਲਿਯੇ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਾਮੋਂ ਸੇ ਚਲ ਦੀਯਾ
 ਅਉਰ ਆਕਰ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਫੌਜ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਸੇ ਘੇਰ ਲਯਾ ਅਉਰ
 ਉਨੋਨੇ ਯਹ ਸਲਾਹ ਕੀ ਜੁਮੇ ਕੇ ਦਿਨ ਹਲਾ ਕਰੇਗੇ ਇਕਠੇ ਹੋ
 ਲਰੀ ਅਉਰ ਅਟਕ ਪਾਰ ਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਰਸਤਾ ਕੇ ਭੀ ਰੋਕ ਦੀਯਾ

ਅਤੇ ਸਿਖੋ ਕਾ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਭੀ ਅਟਕ ਵਾਲੀ ਫੌਜ ਕੋ ਖਬਰ
 ਕਰਨੇ ਕ ਲਿਖ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਬਾ ਅਥ ਭਹਾੜੇ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮੋਂ ਮੇਂ
 ਜੋ ਕਿਸੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸੇ ਦੂਸਰੀ ਕਿਸੀ ਸੇ ਬੀਸ ਇਕਠੇ ਹੋਕਰ ਅਲੀ ੧
 ਕਰਤੇ ਚਲੇ ਅਤੇ ਹੈ ਕਿਸੀ ਕੇ ਪਾਸ ਤਲਵਾਰ ਹੈ ਕਿਸੀ ਕੋ ਬੰਦੂਕ
 ਹੈ ਕਿਸੀ ਕੇ ਪਾਸ ਛੁਰਾ ਹੈ ਅਉਰ ਬਿਸੀ ਕੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਭੀ ਹਥ-
 ਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਏਕ ਲਾਠੀ ਹੈ ਅਉਰ ਉਸ ਲਾਠੀ ਕੇ ਆਗੇ
 ਏਕ ਲੋਹੇ ਕੀ ਮੋਖ ਉਸਨੇ ਲਗਾਵਾਲੀ ਹੈ ਇਸੀ ਭਰਾਂ ਪਠਾਨੋਂ ਕੋ
 ਗੋਲੇ ਕੇ ਗੋਲ ਅਪਨੇ ਘਰਸੇ ਚਮੜੇ ਕੇ ਗੂੜਾ ਮੇਂ ਮਕੀ ਕੀ ਚੋਟੀ ਕੋ
 ਅਰੁ ਪਿਆਸ ਕੇ ਗਠੇ ਖਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਥਾਧ ੨ ਕਰ ਚਲੇ ਅਤੇ ਹੈ
 ਅਉਰ ਜਿਨ ਗੋਲ ਵਾਲੇ ਕੇ ਪਾਸ ਤੰਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਨ ਮੇਂ ਸੇ
 ਏਕ ਪਠਾਨ ਪਸਾਮਾ ਕੋ ਉਭਾਰ ਲਕੜੀ ਪਰ ਦਾਂਗਕਰ ਉਸ ਬਾ
 ਤੰਬਾ ਬਨ ਕਰ ਆਯੇ ੨ ਕੋ ਢੋਲਕ ਬਜਤਾ ਚਲੇ ਅਤੇ ਹੈ
 ਅਉਰ ਜਿਨ ਕੇ ਪਾਸੇ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਹੇ ਕੀ ਮੋਖ ਲਗੀ ਹੁਈ ਲਾਠੀ ਹੈ
 ਉਸਸੇ ਜੋ ਕੋਈ ਫਸਤਾ ਮੇਂ ਪਸਤੇ ਮੇਂ ਪੁਛਤਾ ਹੈ “ਚਰਤਸੇ”
 ਕਹਾਂ ਜਾਤੇ ਹੋ” ਤਬ ਵਹ ਕਹਤਾ ਹੈ “ਜੰਗਲੀ” ਲੜਨੇ
 ਕੇ ਜਾਤੇ ਹੈ” ਫਿਰ ਵਹ ਪੁਛਤਾ ਹੈ ਤੁਮਾਰੇ ਪਾਸ ਹਥਯਾਰ ਤੋਕੋਈ ਹੈ
 ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਸੰਗ ਕਿਸਸੇ ਕਰੇਗੇ “ਤਬ ਵਹ ਕਹਤਾ ਹੈ ਲਾਠੀ ਕੋ
 ਦਿਖਾ ਕਰਕੇ” ਦਾ ਫੁਫਰ ਚਦਦੀ “ਯਹ ਫੁਫਰ ਚਟ ਹਥਯਾਰ
 ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ ਹੈ” ਦੀਸਰਾ ਕਾਵਰਾਂ ਲਾਵਤਨੂੰ “ਇਸੀ ਸੇ ਹਮ
 ਕਾਵਰੋਂ ਕੇ ਮਾਰੇਗੇ” ਢੋਲਕ ਅਰੁ ਸੁਰਨੈ ਕੋ ਬਜਾਤੇ ਅਉਰ
 ਚਾਚੇ ਹੁਏ ਭਹਾੜੇ ਸੇ ਹਜਾਰੋਂ ਗੋਲੋਂ ਕੇ ਗੋਲ ਪਠਾਨੋਂ ਕੋ ਆ ਆ
 ਕਰ ਦਰਯਾ ਲੁਭਾ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰ ਜਮਾ ਹੋਨੇ ਲਗੇ ਸਬਨੇ ਨੀਲੀ
 ਅਪੜੇ ਪਹਨੇ ਹੁਏ ਹੈ ਅਉਰ ਆਖੋਂ ਮੇਂ ਕਾਲਾ ਸੁਰਮਾ ਲਗਾਯਾ
 ਹੁਵਾ ਹੈ ਅਥ ਉਸ ਕਾਲਮੇਂ ਏਸਾ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤਾ ਬਾ ਮਾਨੋ ਕਾਲੀ
 ਪਟੇਂ ਬਾਦਲੋਂ ਕੀ ਚਲੀ ਆਤੀ ਹੈ ਕਹਤੇ ਹੈ ਉਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਬੀਨ
 ਨਾਖਕੇ ਕਰੀਬ ਪਠਾਨ ਜਮਾ ਹੋ ਗਏ ਅਉਰ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਉਸੀ
 ਹਾਜ਼ੀ ਪਰ ਅਪਨੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਪਥਰ ਜੋੜ ਕਰ ਏਕ ਸਫੀਲ
 ਜੀ ਬਨਾਲੀ ਅਉਰ ਬੀਚ ਮੇਂ ਉਸ ਸਫੀਲ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਚੋਪੇ
 ਜੋੜ ਦੀਯਾ ਅਉਰ ਇਧਰ ਭਹਾੜੇ ਸੇ ਏਸੇ ੨ ਪਠਾਨ ਭੀ ਆਏ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਰਧਾ ਕੀ ਬੇੜੀਆਂ ਕੋ ਦੇਖਾਹੀ ਨਹੀਂ ਥਾ ਵਹ ਨ
ਵਰਧਾ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰ ਗਏ ਅਉਰ ਬੇੜੀਆਂ ਕੋ ਉਨੋਨੇ ਦੇਖਾ ॥

ਜਬ ਅਪਸ ਮੇਂ ਅਪਨੀ ਘਸਤੋਂ ਬੋਲਾਂ ਮੇਂ ਕਹਨੇ ਲਗੇ
“ਦਾਸਿਗਾ ਪੈਰੇ ਉਸੀ” ਯਹ ਕੋਸੇ ਪਾਤ ਸਾਤੀ ਹੈ “ਉਨਮੇ
ਏਕ ਨੇ ਕਹਾ ਦਾਖਖਪੇ ਲਗੀ “ਇਸਕੋ ਪੈਰ ਹੈਂ ਅਪਨੇ ਪੈਰੇ
ਚਲ ਕਰ ਪਾਰ ਸਾਤੀ ਹੈ” ਏਕ ਹੁਸਰੀ ਫੋਟੀ ਬੋਲੀ ਪਾਸ ਬੜੀ
ਏਕ ਪਠਾਨ ਉਸ ਪਰ ਸਾ ਬੈਠਾ ਅਰ ਹਾਥ ਸੇ ਉਸ ਕੋ ਪਿਆਰ
ਕਰ ਕਹਨੇ ਲਗਾ। ਦਾ ਬਢੈਈ ਦੀਦਾ ਭੀ ਸੋਚੇ ਸੋ ਕੇ ਬਲੋਆਸੀ
ਯਹ ਅਖੀ ਲੜਕੀ ਹੈ ਯਹ ਭੀ ਬੋਲੇ ਦਿਨੋ ਤਕ ਬੜੀ ਹੋਸ਼ੀਆਰੀ

ਏਸੇ ੨ ਸੰਗਲੀ ਪਠਾਨ ਲੜਨੇ ਚੇ ਲਿਯੇ ਯਹ ਪਰ ਇਕ
ਹੋਏ ਬੇ ਅਥ ਪਠਾਨੋ ਨੇ ਸੁਮੇ ਕੇ ਦਿਨ ਕੇ ਲੜਨੇ ਕੀ ਬੁਯਾਰੀ
ਵਾਰ ਕੀ ਰਾਤੀ ਸਬ ਕੋ ਏਕ ਪਹਿਰ ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਤਬ ਸਿਖੋਂ ਨੇ
ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੀਯਾ ਐਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭੋਗ ਲਗਾਕਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ
ਕਹਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖੋਂ ਜਿਸਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਬੇ ਧਰਮ ਪਰ ਸੀਸ ਦੇਨਾ ਹੈ
ਵਹ ਇਸ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੋ ਖਾਏ ਜੀਨੇ ਕਾ ਅਸਕੋ ਫੋੜ ਕਦ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਸੁਧ ਕਰੈ ਅਥ ਕੋਨ ਕਰੇ ਸੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖਾਥਾ ਹੂੰ ॥

ਪ੍ਰਾਤਰਾਲ ਮੇਂ ਰਾਸਾ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੋਪੋਂ ਮੇਂ ਕੰਧਕ
ਭੀਲੇ ਬਰਵਾ ਦੀਯੇ ਸਬ ਸਵੇਰਾ ਹੁਵਾ ਤਬ ਪਠਾਨੋ ਨੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ
ਸੇ ਹਲਾ ਕੀਆ ਸਬ ਕਿ ਤੋਪ ਕੀ ਮਾਰ ਧਰ ਪਉਚੇ ਤਬ ਰਾਸਾ ਨੇ
ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਅਥ ਆਗੇ ਕੀ ਤਰਫ ਤੇ ਪਠਾਨੋ ਕੇ ਅੰਧੇਰਾ ਰੋਗਾ
ਅਰ ਗੰਧਕ ਕੇ ਧੁਵੇਂ ਸੇ ਲਗੇ ਖਾਸਨੇ ਉਪਰ ਸੇ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਪਾਟਵੇਂ ਰੋਗੇ
ਚਲਾਯੇ ਤਬ ਗੁਈ ਕੀ ਤਰਹ ਪਠਾਨ ਉਡਨੇ ਲਗੇ ਅਰ ਭਾਗੇ
ਲਗੇ ਜੋ ਕਿ ਝੂਸ ਦਿਲ ਬੇ ਵਹ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਹਲੇ ਮੇਂ ਭੋ
ਕੀ ਭਾਬ ਨਾ ਲਾ ਸਕੇ ਕਿੰਤੂ ਭਾਗ ਨਿਕਲੇ ਕਿਸੀ ਨੇ ਉਨਮੇ ਪੁੱ
ਤੁਮ ਭੋਕਾਫਰੋਂ ਕੋ ਮਾਰਨੇ ਚਲੇ ਬੇ ਅਥ ਭਾਗਤੇ ਜਿਯੋਂ ਹੋ ਤਬ ਵ
“ਪਛਤੋ ਮੇਂ ਆਗੇ ਸੇ ਸਬਾਬ ਦੇਏ ਹੈ” ਦਾ ਕਾਫਰਾਨ ਦੀ
ਮੁਲਨਾ ਅਉਰ ਗੁਰਬਈ ਮੰਗਾ ਦੀਸਰਾ ਸੰਗਨਾਕਿੜਸੁ ॥

ਯਹ ਕਾਫਰ ਹੈਂ ਯਹ ਮੁਖ ਸੇ ਆਗ ਕੇ ਨਿਕਾਲਤੇ ਹੈਂ ਹ
ਇਨਸੋ ਲੜ ਨਹੀਂ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ॥

ਵਿਚ ਪਠਾਨੋਂ ਨੇ ਦੂਸਰਾ ਭੀਸਦਾ ਹਲਾ ਕੀਆ ਤੋਪੋਕੇ ਆਗੇ
 ਉਭਰੇ ਚਲੇਹੀ ਗਏ ਮਗਰ ਹਲੇ ਕਰਨੇ ਸੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇ ਯਹਾਂ ਤਕ
 ਦਿਲਾਵਰੀ ਕੀ ਜੋ ਅਪਨੀ ਚੰਦਰੋ ਕੇ ਭਿਗੋਕਰ ਪਾਨੀ ਮੇਂ ਅਰ ਤੋਪੋ
 ਕੇ ਮੁਖ ਮੇਂ ਸਾਕਰ ਦੇਵੇ ਅਉਰ ਉਮਰ ਮੇਂ ਸਿਖ ਸਿਰ ਬਾਟਭਾਲੇ
 ਸੀਕੜੇ ਪਠਾਨੋਂ ਕੇ ਸਿਰ ਕਟ ਗਏ ਮਗਰ ਵਿਚ ਭੀ ਹਟੇ ਨਹੀਂ
 ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹਲੇ ਕਰਤੇ ਰਹੇ ਲੜਾਈ ਹੋਤੇ ੨ ਦਿਨ ਕਾ ਭੀਸਦਾ
 ਪਹਰ ਬਝੋਤ ਹੋਗਯਾ ਤਬ ਪਠਾਨੋਂ ਨੇ ਕਿਆ ਕੀਆ ਏਕ ਹਾਥਮੇਂ
 ਲੋਹੇ ਕੀ ਮੇਖ ਅਰੁ ਦੂਸਰੇ ਹਾਥਮੇਂ ਚੰਬੀ ਲੋਕਰ ਤੋਪੋਂ ਕੇ ਚਲਨੇ ਸੇ
 ਬੰਦ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਵਿਚ ਹਲਾ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਦਿਲਾਵਰੀ ਉਨ
 ਭੀ ਐਸੀ ਥੀ ਜੋ ਬਰਾਬਰ ਤੋਪੋਂ ਕੇ ਸਾਮਨ ਰੁਈ ਕੀ ਭਰਾਂ ਉਝਤੇ
 ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਮਗਰ ਹਲੇ ਕਰਨੇ ਸੇ ਬਾਸ ਨਹੀਂ ਆਤੇ ਕਯੋਂਕ ਸਹੀਦ
 ਹੋਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਵਹ ਆਏ ਥੇ ਬਲਿ-ਬਾਜੇ ਪਠਾਨੋਂ ਨੇ ਸਵਾਨੇ ਕੇ ਹਾਥੋਂ
 ਮੇਂ ਦੀ ਭੀ ਲਗੀ ਸਬਕਿ ਇਨਕਾ ਬਿਆ ਹੋਨੇ ਲਗਤਾ ਹੇ ਚੁਥਮੇਂ ਦੀ
 ਲਗਤੇ ਹੈਂ ਵਹ ਅਪਨੀ ਸਾਦੀ ਕੇ ਛੇੜ ਕਰ ਸਹੀਦ ਹੋਨੇ ਕੇ ਲਿਏ
 ਚਲੇ ਆਏ ਥੇ ਆਖਰੀ ਹਲੇ ਨੇ ਪਠਾਨੋਂ ਨੇ ਤੋਪੋਂ ਕੀ ਰੀਜਕ
 ਲਾਡਨੇ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਮੇਂ ਸਾਕਰ ਮੇਥੋਂ ਕੇ ਗਾਜ਼ ਦੀਆ ਹਜ਼ਾਰੋਂ
 ਪਠਾਨ ਤੋਪੋਂ ਕੇ ਸਾਹਮਨੇ ਉਭਰ ਗਏ ਮਗਰ ਅਖੀਰਮੇਂ ਤੋਪੋਂ ਕੇ
 ਬੰਦ ਹੀ ਕਰ ਦੀਆ ਤਬ ਘੋੜ ਚੜੀ ਫੌਜ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਝਲ-
 ਵਾਰ ਕੇ ਲੋਕਰ ਮੈਦਾਨ ਮੇਂ ਨਿਕਲੀ ਅਬ ਆਗੇ ੨ ਪਠਾਨ
 ਭਾਗੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਅਉਰ ਪੀਛੇ ੨ ਸਿਖ ਉਨਕੇ ਕਾਟਰੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਅਖਰ
 ਕੇ ਪਠਾਨ ਭਾਗ ਗਏ ਅਉਰ ਮੈਦਾਨ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਆਇਆ
 ਇਸੀ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਸਰਦਾਰ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਗੋਲੀ ਲਗੀ ਅਰੁ
 ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਉਸਾ ਭਰਾਜ਼ੇ ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਫੂਲਾ
 ਸਿੰਘ ਜਾ ਕਾ ਸਸਕਾਰ ਹੁਆ ਅਰ ਉਸੀ ਜਗਾਂ ਮੇਂ ਉਨਕੀ ਸਮਾਧੀ
 ਬਨਾਈ ਗਏ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕੇ ਸਾਗੀਰ ਉਸਕੇ ਸਾਥ
 ਲਗਾਈ ਗਈ ਅਰੁ ਸਰਮਾਲਾ ਅਉਰ ਮਕਾਨ ਭੀ ਉਸੀ ਜਗਾਂ ਮੇਂ
 ਬਨ ਗਯਾ ਅਉਰ ਖੁਦਾ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਉਸ ਜਗਾਂ ਮੇਂ ਵੈਠਾ ਅਬ ਤਕ
 ਉਹ ਸਾਗੀਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਬ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਅਟਕ ਵਾਲੀ ਫੌਜ ਕੇ ਖਬਰ
 ਕੀ ਤੁਹ ਭੇ ਸੁਰੰਤ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਅਉਰ ਪਿਸ਼ਾਵਰ

ਕੀ ਪੂਰਾ ੨ ਬਾਬਜਾ ਹੋ ਗਯਾ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਪੁਰਾਣਾ ਹਾਟ ਅਰੁ ਜਿਲਾ ਇਸਮੇਲ ਖਾਂ ਭੇਰਾਗਾੜੀ ਖਾਂ ਕੋ ਛਾ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਅਪਨਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਬ ਅਟਕ ਨਦੀ ਕੋ ਉਸ ਪਰ ਪਹਾੜੋਂ ਵੇ ਨੀਚੇ ੨ ਸਬ ਜਗਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਰਾਜ ਹੋ ਗਯਾ ਅਰ ਹਰ ਏਕ ਜਗਾਂ ਮੇਂ ਪਠਾਣੋਂ ਸੇ ਬਾਜ਼ੀ ਲੜਾਈਓਂ ਉਈ ਸਬ ਜਗਾਂ ਮੇਂ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਨੇ ਪਰ ਭੀ ਪਠਾਣ ਲੋਕ ਸਭਾਤੇ ਬੇ ਰਾਈ ਕੋ ਆਕਰ ਲੁਟ ਮਾਰ ਕਰ ਲੇਤੇ ਬੇ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਦੇਸੇ ਸੇ ਪਠਣ ਜੰਗਲੀ ਅਰੁ ਅਤੀ ਮੂਰਖ ਹੋਂ ਧਰਮ ਕਾ ਵਰਤਾਵ ਕਰਕੇ ਸੇ ਯਹ ਨਹੀਂ ਮਾਨਤੇ ਹੈਂ ਅਰੁ ਨਾ ਮਾਨੇਗੇ ਤਬ ਉਨਕੇ ਦੀਨ ਬਰਖਿਲਾਫ ਕਾਮ ਜਾਈ ਕੀਆ ਜਿਤਨੇ ਪਠਾਣ ਕਿ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਮਾਰੇਸਾਏ ਅਉਰ ਉਨਕੇ ਜਿਤਨੇ ਮੁਰਦੇ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਹਾਥ ਮੇਂ ਆ ਜਾਏ ਉਨਕੇ ਆਗੇ ਮੇਂ ਫੁਕ ਨਾ ਸਰੂ ਕਰ ਦਯਾ ਅਉਰ ਹਸਾਰੋਂ ਪਠਾਣ ਕੋ ਮੁਰਦੋਂ ਕੋ ਫੁਕ ਛਾਲਾ ਬਲਕਿ ਬਹੁਸੇ ਜਾਨੇ ਭੀ ਜੋਕੇ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਪਕੜੇ ਜਾਤੇ ਬੇ ਉਨਕੇ ਭੀ ਰਿਖਾ ਮੇਂ ਧਰ ਕਰ ਸਵਾ ਕਰ ਛਾਡੇ ਬੇ ਪਠਾਣੋਂ ਨੇ ਦੇਖਾ ਅਬ ਤੇ ਮਰ ਕਰ ਜਲਾਯੇ ਜਾਯੋਂਗੇ ਤਬ ਕਾਫ਼ ਬਨੈਂਗੇ ਅਰੁ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਜਾਯੋਂਗੇ ਤਬ ਵਹ ਕੁਛ ੨ ਬਾਬ ਅਪਨੇ ਲਗੇ ਫਿਰ ਜਹਾਂ ਕਹੀਂ ਮਸਜਿਦ ਕੋ ਦੇਖਤੇ ਫੁਰੀਤ ਜਲਾ ਦੇ ਹਸਾਰੋਂ ਮਸਜਿਦੋਂ ਕੋ ਫੁਕ ਦੀਅਾ ਬਾ ਅਰੁ ਕੋਈ ਭੀ ਪਠਾਣ ਕਾ ਮੇਂ ਗਲੀਆਂ ਧਰ ਕਰ ਛਾਡ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਤਾ ਬਾ ਜਿਸ ਗ੍ਰਾਮ ਮੇਂ ਗੋਬਦ ਹੋ ਜਾਏ ਉਸ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਫੌਜ ਜਾ ਕਰ ਜਲਾ ਦੇਤੀ ਭੀ ਕਯੋਂਕਿ ਸਿਖ ਲੋਕ ਗੋ ਬ੍ਰਾਹਮ ਅਰ ਸਾਧੂਵੋਂ ਕੀ ਰਖਾ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਕੋ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਮਝਤੇ ਬੇ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਜਿਤਨੇ ਸੁਲਮ ਪਠਾਣੋਂ ਏ ਕੀਯੋਂ ਉਨ ਸਬਕਾ ਪੂਰਾ ੨ ਬਦਲਾ ਤੋ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਬਾ ਕਯੋਂਕਿ ਦਯਾਵਾਨ ਬਹੁਤ ਬੇ ਮਗਰ ਰੁਪਈਆ ਮੇਂ ਏ ਪੈਸਾ ਬਦਲਾ ਤੋ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਜਰੂਰ ਭੀਯਾ ਬਾ ਫਿਰ ਜਿਸ ਕਾਲ ਪਲਟਨੋਂ ਅਉਰ ਰਿਸਾਲੋਂ ਕੋ ਸਿਪਾਈ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਘਰੋਂ ਕੋ ਜਾਨੇ ਲੀਯੇ ਫੁਟੀਯੋਂ ਮਿਲਤਾ ਬਾ ਅਉਰ ਵਹ ਸਬ ਕਿ ਦਸ ਯਾ ਬੀਸ ਮਿਲ ਕਰ ਅਪਨੇ ਘਰੋਂ ਕੀ ਤਰਫ ਚਲਤੇ ਬੇ ਤਬ ਜਿਸ ਗ੍ਰਾਮ ਮੇਂ ਜਾਤੇ ਵਹਾਂ ਪਰ ਮਸਜਿਦ ਕੋ ਖੋਜ ਲੇਤੇ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਆਨੇ ਕੋ ਸੁਨਾ

ਪਠਾਣ ਮਸੀਤ ਸੇ ਭਾਗ ਜਾਤੇ ਥੇ ਅਉਰ ਸਿਖ ਉਸਮੇਂ ਅਪਨਾ ਭੇਰਾ
 ਜਮਾਤੇ ਉਸ ਮੇਂ ਭੇਜਨ ਕੇ ਬਨਾ ਕਰ ਖਾਤੇ ਪਾਤੇ ਜਬ ਕਿ ਸਵੇਰ
 ਚਲਨੇ ਲਗਤੇ ਤਬ ਮਸਜਿਦ ਕੇ ਢੁਕ ਢਕ ਕਰ ਬੋਲ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ
 ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਛਤੇ ਅਗਾ ਕਰ ਕਲ ਦੇਤੇ
 ਇਹ ਸਿਖੋ ਮੇਂ ਇਤਨਾ ਬੜਾ ਧਰਮ ਥਾ ਜੋ ਪਠਾਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਰੁ
 ਲੜਕੇ ਪਰ ਹਾਥ ਕੇ ਨਹੀਂ ਓਠਾਤੇ ਬੇ ਅਗਰ ਕਹਾਂ ਬੜੀ ਸ਼ਿਦਦ
 ਜਿਸੀ ਪਠਾਣ ਕੀ ਲੜਕੀ ਉਨਕੇ ਹਾਥਮੇਂ ਆ ਸਾਡੀਥੀ ਪਿਛੇ ਸਿਖਾਂ
 ਚਿਰ ਇਤਨਾ ਧਰਮ ਸੀ ਕਿ ਚਹ ਸਦ ਪਠਾਣਾ ਦੀਆਂ
 ਲੜਕੀਆਂ ਕੇ ਯੁਧ ਮੇਂ ਜਾਂ ਮਾਰ ਧਾੜ ਵਿਖੇ ਫਸ ਲੈਂਦੇ
 ਮਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕਰ
 ਯੁਧ ਕਰਕੇ ਆਪਨੇ ਘਰਾਂ ਮੇਂ ਵਵਾਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਸਿਖੋ ਜੈਸਾ ਕੋਈ
 ਮਤ ਭੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕਾ ਇਤਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਮੇਂ ਗੁਰੂ
 ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜਾ ਉਪਕਾਰ ਕੀਯਾ ਹੈ ਅਗਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ
 ਜੀ ਸਿਖ ਮਤ ਕੇ ਨ ਚਲਾਤੇ। ਤਬ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਭੀ ਕੋਈ ਨ
 ਚਹਤਾ ਸਿਤਨੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਦਿਖਾਤੇ ਹੈਂ ਯਹ ਸਬ ਉਨਹੀ
 ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ ਫਿਰ ਅਗਰ ਸਿਖ ਮਤ ਕੇ ਨ ਚਲਾਤੇ ਤਬ ਜ਼ਾਲਮੇਂ
 ਜੋ ਬੁਰਾਈਆਂ ਕਾ ਬਦਲਾ ਕੈਨ ਲੇਤਾ ਅਰੁ ਜਾਟੋ ਮੇਂ ਬੀਰਤਾ ਕਹਾਂ
 ਜੇ ਆਤੀ ਉਨਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੇਂ ਇਤਨੀ ਸਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਹਿਲ ਕੇ ਭੀ
 ਬੀਰ ਬਨਾ ਦੇਤੀ ਹੈ ਅਰੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਇਕ
 ਵੇਸਮੇਂ ਘਰ ੨ ਮੇਂ ਭਗਤੀ ਹੋਗਈ ਹੈ ਸਤ ਮੰਗ ਕਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲ
 ਰਹਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਸੇ ਬਿਨਾ ਅਉਰ ੨ ਦੇਸੋਂ ਮੇਂ ਨਾ ਤੇ ਇਤਨੀ ਭਗਤੀ
 ਹੈ ਅਰੁ ਨ ਇਤਨਾ ਸਤ ਮੰਗ ਹੈ ਅਰੁ ਨਾ ਇਤਨੀ ਦਯਾ ਹੈ ਸਿਖੋ ਮੇਂ
 ਉਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਆਤੀ ਦਯਾ ਅਰੁ ਧਰਮ ਥਾ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਜਿਸ ੨
 ਜਿਲੇ ਮੇਂ ਤੋਜੋਂ ਕੀ ਭਾਵਨੀਯੋਂ ਬੀ ਉਸੀ ੨ ਜਿਲੇ ਕੇ ਸਿਖ ਲੋਕ
 ਬੜਾ ਦਾਨ ਪੁਨ ਕਰਤੇ ਬੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੇ ਪੀਛੇ ਹਰ ਏਕ ਪਲਟਨ
 ਅਰੁ ਰਸਾਲਾ ਮੇਂ ਰੁਪਈਆ ਨਾਲੀ ਪੀਛੇ ਅਉਰ ਸਰਦਾਰ ਖਾਂ
 ਰੁਪਈਯਾ ਸੇ ਸੇ ਰੁਪਈਯਾ ਤਕ ਦੇਤੇ ਏਕ ੨ ਪਲਟਨਮੇਂ ਚਾਰ ੨
 ਖਾਂਚ ੨ ਹਸਾਰ ਰੁਪਈਯਾ ਸਮਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਘਰ ਉਨਕਾ ਬੇਡਾਰਾ
 ਇਕ ਸਬ ਬੈਰਰ ਮੇਂ ਚੋਨੀ ਪਿਟ ਜਾਓ ਆਸ ਵਲਾਨੀ ਪਲਟਨ ਮੇਂ

ਭੰਡਾਰੀ ਸਬ ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਸਾਧੂ ਅਰੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਉਥੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨ
ਕੇ ਲਿਯੇ ਚਲੈ ਬੜੇਤੰਬੁ ਅਰੁ ਚਾਂਦਨੀਯਾਂ ਲਗ ਜਾਤੀਆਂ ਅਰੁ ਬਜੇ
ਸਰਦਾਰ ਕਮਰੇਂ ਕਸਕੇ ਖੜੇ ਹੋਜਾਏ ਜਬ ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਮੈਲੇ ਕਪੜੇ
ਵਾਲਾ ਭੀ ਜਾਤਾ ਤਬ ਏਕ ਸਰਦਾਰ ਉਸਕੇ ਪੈਰੇ ਕੇ ਪਕੜ ਕਰ
ਮਲਨੇ ਲਗ ਜਾਤਾ ਦੂਸਰਾ ਸੋਨੇ ਕੇ ਗਡਵੇ ਸੇ ਉਸਕੇ ਪੈਰੇਂ ਪਰ
ਜਲਫੋੜਨੇ ਲਗ ਜਾਤਾ ਤੇਸਰਾ ਸੁਪੇਟ ਰੁਮਾਲਸੇ ਪੰਤੂਰਕਰ ਉਸਕੇ
ਸੁਪੇਟ ਚਾਂਦਨੀ ਪਰ ਬਿਠਾ ਦੇਤਾ ਜਬ ਕੇ ਸਬ ਲੋਕ ਗਰੀਬ ਸਮਝ
ਹੋ ਜਾਤੇ ਤਬ ਬੜੇ ੨ ਸਰਦਾਰ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਹਾਥ ਸੇ ਬੜੀ ਸਰਦਾਰ
ਸੇ ਪਰੇਸਤੇ ਜਬ ਲੋਕ ਖਾ ਚਕਤੇ ਤਬ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਸੇ ਉਨਕੀ ਜੁਕੀ
ਪਤਲੀ ਕੋ ਉਠਾਤੇ ਆਜ ਇਸ ਪਲਟਣ ਮੇਂ ਭੰਡਾਰਾ ਅਰੁ ਕਲਾ
ਦੂਸਰੀ ਮੇਂ ਹੋਗਾ ਪਰਸੋਂ ਤੀਸਰੀ ਮੇਂ ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਸਾਵਣ ਕਾ ਅਰੁ
ਕਾਤਿਕਕਾ ਮਹੀਨਾ ਭੇਡਾਰੇ ਮੇਂ ਬੜ ਜਾਰਾਸੀ ਏਸਾ ਭਗਤੀਥੀ ਅਰੁ
ਫਿਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤ ਹੋਛੀ ਉਸ ਦਿਨ ਸਬ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਮੇਂ
ਸੈਕੜੇ ਥਾਲ ਕੜਾਪ੍ਰਸਾਦ ਕੇ ਚੜ ਜਾਤੇ ਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੇਂ ਤੋ ਕੁਛ
ਅੰਤ ਨਹੀ ਥਾ ਜਬ ਕੇ ਹੋਲੀਯੋ ਕੇ ਦਿਨ ਆਤੇ ਤਬ ਲਾਹੌਰ ਸਰਕਾਰ
ਜਬ ਹੋਲੀ ਖੇਲਤੀ ਥੀ ਹਜਾਰੇ ਰੁਪਈਯੋਂ ਕਾ ਗੁਲਾਬ ਅਰੁ ਗੁਲਾਬ
ਉੜ ਜਾਤਾ ਥਾ ਜਬ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਹੋਲੀਯੋਂ ਮੇਂ ਸਵਾਰੀ ਨਿਕਲਤੀ
ਥੀ ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਸੈ ਰੰਡ ਜੋ ਕੋ ਸਿਪਾਹੀਯੋਂ ਕੀ ਵਰਦੀ ਪਹਨਾ ਕਰ
ਹਥਆਰੁ ਬਾਂਦ ਕਰ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਅਰਦਲ ਮੇਂ ਵਹ ਚਲਤੀ ਥੀ
ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਸਰਕਾਰ ਖਜੀ ਪਲਟਨ ਰਖਾ ਥਾ ਉਸ ਕਾਲ ਮੇਂ
ਲਾਹੌਰ ਏਕ ਇੰਦ੍ਰ ਕੀ ਪੁਰੀ ਬਨ ਜਾਤਾ ਥਾ ਸਰਕਾਰ ਰੋਨਸੀਤ ਸਿੰਘ
ਬੜਾ ਹੀ ਸਾਧੂਵੋਂ ਕਾ ਭਗਤ ਦਾ ਅਰੁ ਅੰਤਯੋਤ ਦਾਨੀ ਭੀ ਥਾ ਜੋ ਉਸ
ਸੇ ਮਿਲਤਾ ਵਹ ਅਮੀਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਥਾ ॥

ਏਕ ਦਫਾ ਏਕ ਮਿਰਾਸੀ ਨੇ ਆਕਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਗਾਇਨ
ਕਰਕੇ ਖੁਸ ਕੀਯਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਸੇ ਕਹਾ ਕੁਛ ਮਾਗ ਮਿਰਾਸੀ ਨੇ
ਕਹਾ ਸਰਕਾਰ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਸੇ ਅਪਨੇ ਸਰੀਰ ਕੇ ਲਗਾ ਦੇਏਏਹੀ ਮੇਂ
ਮੰਗਤਾ ਹੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਠ ਕਰ ਉਸਕੇ ਸਫਾ ਪਾਕਰ ਛੋੜ ਦੀਆ
ਤਬ ਵਹ ਮਿਰਾਸੀ ਅਪਨੇ ਸਰੀਰ ਕੇ ਸਬ ਅੰਗੋਂ ਕੋ ਦੇਖਨੇ ਲਗਾ
ਮਿਰਾਸੀ ਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਛਾ ਤੁਮ ਕਿਆ ਦੇਖਤੇ ਹੋ ਉਸਨੇ ਕਹਾ

ਮੈਨੇ ਸੁਨਾ ਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪਾਰਸ ਹੈ ਜੋ ਉਸਕੇ ਸਾਥ ਲਗ ਜਾਤਾ ਹੈ
 ਵਹ ਸੋਨਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਅਥ ਮੈ ਆਪਨੇ ਸਰੀਰ ਕੇ ਦੇਖਤਾ ਹੂੰ ਯਹ
 ਸੋਨਾ ਨਹੀ ਹੁਵਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਉਸਕੀ ਵਾਰਤਾ ਕੋ ਸੁਨਕਰ ਹਸੀ ਅਰ
 ਏਕ ਹਜਾਰ ਰੁਪਈਆ ਅਰੁ ਏਕ ਦੁਸਾਲਾ ਅਉਰ ਏਕ ਘੋੜਾ ਉਮ
 ਕੋ ਇਨਾਮ ਦੀਆ ਮਿਰਾਸੀ ਨੇ ਕਹਾ ਅਥ ਮੈਂ ਸੋਨਾ ਹੋਗਾ ॥

ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਸੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮਹਾਤਮੇਂ ਸੇ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਅਰੁ
 ਉਨਕੇ ਵਚਨੇ ਕੇ ਸੁਨਨੇ ਕਾ ਭੀ ਬੜਾ ਝੋਕ ਬਾ ਏਕ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ
 ਕੋ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਸਤ ਸੰਗੀ ਮਹਾਤਮੇਂ ਕਾ ਕੁਛ ਸ਼ਿਕਰ ਚਲਾ ਬਾ
 ਭਬ ਏਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ ਮੇਂ ਏਕ ਖਤ੍ਰੀ ਬੁਝਾ ਬੜਾ
 ਸਤਸੰਗੀ ਹੈ ਉਸਕੇ ਬਰਾਬਰ ਦੂਸਰਾ ਏਸਾ ਵਹਾਂ ਪਰ ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀ
 ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਕੇ ਬੁਲਾਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਤੁਰੰਤ ਸਵਾ-
 ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ ਮੇਂ ਆਕਰ ਉਸਕੇ ਲੇ ਗਯਾ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਵਹ
 ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਪਹੁੰਚਾ ਜਿਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਵਹ
 ਕਯਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਕੀ ਇਤਨੀ ਇਜ਼ਤ ਕੀ ਜੋ ਅਪਨੀ ਸਵ-
 ਰਨ ਕੀ ਕੁਰਸੀ ਪਰ ਉਸਕੋ ਬਿਠਾਯਾ ਆਪ ਦੂਸਰੀ ਕੁਰਸੀ ਪਰ
 ਬੈਠੇ ਅਥ ਸਤਸੰਗ ਕੀ ਥਾਤੋਂ ਹੋਨ ਲਗੀ ਸਬਕਿ ਸਤ ਸੰਗ ਕੀ
 ਥਾਤ ਚੀਤ ਹੋ ਚੁਕੀ ਤਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨਸੇ ਪੁਛਾ ਬਾਬਾ ਹਮਕੋ
 ਕਯਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਰਨੇ ਕੋ
 ਯਾਦ ਰਖਨਾ ਚਾਹੀਏ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਮਰਨੇ ਕੋ ਯਾਦ ਰਖਨੇ ਸੇ
 ਕਯਾ ਫਲ ਹੋਗਾ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਮਰਨੇ ਕੋ ਯਾਦ ਰਖਨੇ ਸੇ ਕਬੀ ਭੀ
 ਭੁਰਾ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ਕਸੇਕਿ ਜਿਤਨੇ ਭੁਰੇ ਕਰਮ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਵਹ
 ਸਬ ਮਰਨੇ ਕੇ ਬੁਲਾਨੇ ਸੇ ਹੀ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਠੀਕ ਹੈ
 ਆਪ ਕੁਛ ਹਮ ਸੇ ਜਾਗੀਰ ਕੇ ਲੋਲੇ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਦਾਨ ਲੇਨੇ ਕਾ
 ਸਭਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕੋਈ ਗ੍ਰਾਮੋਂ ਕਾ ਠੀਕੇ
 ਆਪ ਲੋਲੇ ਆਪਕੋ ਸਸਤਾ ਦੀਆ ਜਾਵੈਗਾ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਮੈਂ ਬੁਝਾ
 ਹੈ ਗਯਾ ਹੂੰ ਮੇਰੇ ਸੇ ਯਹ ਕਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ
 ਨੇ ਕਹਾ ਦਸ ਬੀਸ ਹਜਾਰ ਰੁਪਈਆ ਨਕਦ ਲੋਲੇ ਉਸਨੇ ਕਹਾ
 ਯਹ ਬੋਝ ਮੇਰੇ ਸੇ ਉਠਾਯਾ ਨਹੀਂ ਜਾਤਾ ਹੈ ਸਬਕਿ ਬਹੁਤ ਸਰਕਾਰ
 ਨੇ ਕਹਾ ਤਬ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਮੈਂ ਦਲਾਲੀ ਕਰਤਾ ਹੂੰ ਜਿਤਨੇ ਖਰਚੇ

ਕੀ ਹਮਕੋ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਉਤਨਾ ਹਮਕੋ ਮਿਲ ਜਾਤਾ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਤਾ ਹੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋ ਦਾਨ ਪਤ੍ਰ ਲੇਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਸਰਕਾਰ ਸੇ ਉਸਨੇ ਅੰਗੀ ਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਅਉਰ ਸਰਕਾਰ ਬਿਦਾ ਹੋਕਾਰ ਅਪਨੇ ਘਰ ਮੇਂ ਬਲਾ ਆਇਆ ਏਸਾ ਭਾਰੀ ਤਯਾਰ ਪਹਲੇ ਵਾਲੇ ਸਭ ਸੰਗਯੋਂ ਮੇਂ ਬਾ ਇਸੀਕਾ ਨਾਮ ਧਾਰਣਾ ਹੈ ॥

ਆਜ ਕਲ ਕੇ ਸੋ ਕਿਮਖਟੂ ਸਭ ਸੰਗੀ ਹੈਂ ਵਹ ਦੋ ਚਾਹ ਪੁਸਤਕ ਵੇਦਾਤ ਕੇ ਪੜ ਕਰ ਪੋਥੀ ਕੋ ਬਗਲ ਮੇਂ ਦਬਾ ਦੇਸਾਂਤਰ ਮੇਂ ਜਾ ਕਰ ਏਕ ਕਾਲਾ ਆਸਨ ਰਖ ਕਰ ਸੈਤ ਬਨ ਕਰ ਲੋਕੋਂ ਸੇ ਧਨ ਕੋ ਠਗਣੇ ਫਿਰਤੇ ਹੈਂ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਇਸ ਕਾਮ ਕੋ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਖੰਡੀ ਅਰੋੜੇ ਕਈ ਏਕ ਨਗਰੋਂ ਮੇਂ ਹੈ ॥

ਅਉਰ ਏਕ ਸਰਕਾਰ ਖੀ ਵਾਰਤਾ ਕੋ ਸੁਨਾਤੇ ਹੈਂ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਰਾਜ ਮੇਂ ਏਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕੁਛ ਗ੍ਰਾਮੋਂ ਕਾ ਠੋਕਾ ਲੀਆ ਠੋਕੇ ਮੇਂ ਉਸਕੋ ਏਕ ਲਾਖ ਰੁਪਈਯਾ ਘਾਟਾ ਪੜ ਗਯਾ ਤਬ ਵਹਾਂ ਕੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਉਸਕੋ ਬੜਾ ਭੰਗ ਕੀਆ ਵਹ ਭਾਗ ਕਰ ਲਹੌਰ ਮੇਂ ਚਲਾ ਗਯਾ ਆਗੇ ਸਰਕਾਰ ਸੇ ਮਿਲਨਾ ਵਹਾਂ ਪਰ ਬੜਾ ਹੀ ਕਠਨ ਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਪਾਸ ਆਠ ਖਤ੍ਰੀ ਰਹਤੇ ਬੇ ਵਹ ਭਈਯਾ ਕਹਲਾਤੇ ਕੋ ਰਾਤ੍ਰੀ ਕੋ ਵਹੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਪਲੰਕ ਕਾ ਪਹਰਾ ਦੇਤੇ ਬੇ ਬਨਖਾ ਤੋ ਉਨਕੀ ਚਾਰ ੨ ਰੁਪਈਯਾ ਮਹੀਨਾ ਥੀ ਮੁਗਲ ਖਰਚ ਏਕ ੨ ਕਾ ਪਚਾਸ ੨ ਰੁਪਈਯਾ ਰੋਜ ਕਾ ਬਾ ਉਨਕੋ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਰੁਪਈਯਾ ਨਿਤਾ ਕੀ ਆਮਦਨੀ ਥੀ ਜ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਸੇ ਮਿਲਨਾ ਚਾਹਿਤਾ ਬਾ ਪਹਲੇ ਉਨਸੇ ਮਿਲਤਾ ਵਹ ਅਪਨੀ ਪੁਜਾ ਉਸਸੇ ਕਰਾ ਲੇਤੇ ਅਉਰ ਉਸਕੋ ਵਕਤ ਬਤਲਾ ਦੇਤੇਬੇ ਵਹ ਕਾਰ ਦਾਰ ਜਾ ਕਰ ਏਕ ਭਈਯਾ ਸੇ ਮਿਲਾ ॥

ਭਈਯਾ ਨੇ ਉਸੇ ਅਪਨੀ ਪੁਜਾ ਕਰਾ ਕਰ ਕਹਾ ਦਰਬਾਰ ਕੇ ਸਮੇਂ ਆਪ ਵਹਾਂ ਪਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਨਾ ਵਹ ਦਰਬਾਰ ਕੇ ਸਮੇਂ ਮੇਂ ਵਹਾਂ ਬਾਹਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਯਾ ਭਈਯਾ ਨੇ ਉਸਕੋ ਲੇ ਜਾਕਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਸਾਮਨੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦੀਯਾ ਦੀਵਾਨਨੇ ਉਸਕਾ ਹਾਲ ਸਰਕਾਰ ਸੇ ਕਹ ਦੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਸੇ ਪੁਛਾ ਤੂੰ ਅਬ ਕਯਾ ਚਾਹਿਤਾ ਹੈ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਮਹਾਰਾਜਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਸੇ ਏਕ ਬਿੰਦੀ ਛੁੜਾਨੀ ਚਾਹਿਤਾ

ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਏਕ ਬਿੰਦੀ ਭੋ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੁਮਕੋਂ ਏਕ ਬਿੰਦੀ ਛੋੜ ਦਾ। ਪਾਸ ਸੇ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਏਕ ਬਿੰਦੀ ਛੋੜਨੇ ਸੇ ਨਬੇਹ ਹਜ਼ਾਰ ਛੁਟ ਗਯਾ। ਅਰੁ ਬਾਕੀ ਭੋ ਅਬ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀਂ ਰਹ ਗਯਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕੈਸੇ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਹਾ ਏਕ ਅੰਤ ਕੇ ਪੀਛੇ ਪ ਬਿੰਦੀ ਦੇਨੇ ਸੇ ਲਾਖ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਚਾਰ ਦੇਨੇ ਸੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ਜਥਕਿ ਏਕ ਬਿੰਦੀ ਆਪਨੇ ਛੋੜ ਦੀ ਤਬ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਹੀਂ ਰਹ ਗਈ ਚਾਰ ਕਾ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਹੁਵਾ ਨਬ ਹਜ਼ਾਰ ਛੁਟ ਗਯਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਇਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਥੋਖਾ ਦੀਆ ਹੈ ਮਗਰ ਅਬ ਤੋ ਸਰਕਾਰਨੇ ਏਕ ਬਿੰਦੀ ਛੋੜਨੇ ਕੋ ਕਹ ਹੀਂ ਦੀਆ ਹੈ ॥

ਨਬੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾਨੇ ਸੇ ਏਕ ਦਮ ਹੀਂ ਛੁਟ ਗਯਾ ਸਰਕਾਰ ਪੜੀ ਲਿਖੀ ਨਹੀਂ ਬੀ ਮਗਰ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਯਾਦਾਸਤ ਅਉਰ ਉਦਰਤਾ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬੀ ਕੁਲ ਤੀਨ ਕਰੋੜ ਕੀ ਸਾਲ ਮੇਂ ਆਮਦਨੀ ਰਿਯਾਸਤ ਸੇ ਬੀ ਜਿਸਮੇਂ ਏਕ ਕਰੋੜ ਕੀ ਜਾਗੀਰੇਂ ਸਾਧੂ ਅਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇ ਰਖੀ ਬੀ ਏਕ ਟੁਢਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਸੇ ਪੁਛਾ ਕਿਤਨਾ ਧਰਮ ਖਾਤਾ ਹੈ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਤਿਹਾਈ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਦੀਵਾਨ ਜੀ ਬੋਲਾ ॥ ਅਦਾ ਹੋਤਾ ਤੋ ਅਛਾ ਥਾ ਏਸੀ ਸਰਕਾਰ ਉਦਾਰ ਅਉਰ ਦਾਨੀ ਬੀ ਜਿਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਲਤਾਨ ਕੋ ਵਤੇ ਕੀਆ ਥਾ ਤਬ ਦੀਵਾਨ ਸਾਵਣ ਮਲ ਕੋ ਮੁਲਤਾਨ ਕਾ ਹਾਕਮ ਬਨਾਯਾ ਥਾ ਬੋਲੇ ਸੇ ਬਰਸੇ ਕੇ ਪੀਛੇ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਮਨ ਮੇਂ ਆਇਆ ਕਿ ਮੁਲਤਾਨ ਮੇਂ ਚਲ ਕਰ ਦੇਖਨਾ ਚਾਇਯੇ ਸਾਵਣ ਮਲ ਕਾ ਕੈਸਾ ਇੰਤਜਾਮ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਸੇ ਕੂਚ ਕਰ ਦੀਆ ਜਬ ਕਿ ਛੈ ਸਾਤ ਕੋਸ ਮੁਲਤਾਨ ਬਾਕੀ ਰਹ ਗਯਾ ਤਬ ਸਵੇਰੇ ਸਰਕਾਰ ਅਕੇਲੀ ਫੌਜ ਸੇ ਆਗੇ ਬਸ ਗਈ ਏਕ ਕੁਝ ਕੇ ਉਪਰ ਏਕ ਬੁਝਾ ਸਾ ਜਟ ਬੈਠਾ ਥਾ ਸਰਕਾਰ ਜਾ ਕਰ ਉਸਕੇ ਅਰਟ ਸੇ ਟੁੰਡ ਕੇ ਖੋਲਨੇ ਲਗੀ ਤਬ ਉਸ ਜਟ ਨੇ ਕਹਾ ਵਹ ਕਾਣਿਆ ਦੁਆਈ ਸਾਵਣ ਮਲ ਦੀ ਟਿੰਡ ਨਾ ਖੋਲੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟਿੰਡ ਕੇ ਛੋੜ ਦੀਆ ਬੋਲੀ ਦੇਰ ਕੇ ਪੀਛੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਟਿੰਡ ਕੇ ਖੋਲਨੇ ਲਗੀ ਤਬ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਪਹਲੇ

ਵਾਲੀ ਹੀਂ ਬਾਤ ਹੀਂ ਕਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਟਿੱਡ ਕੇ ਛੋੜ ਦੀਆਂ
 ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ੨ ਸਰਕਾਰ ਉਸਸੇ ਹਾਸੀ ਕਰੈ ਅਰੁ ਵਹ ਸਾਵਣ
 ਮਲ ਕੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇਭਾ ਜਾਏ ਇਤਨੇ ਮੇਂ ਸਬ ਫੌਜ ਉਸੀ ਜਗ੍ਹਾ
 ਮੇਂ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਉਸੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛੇਰਾ ਲਗਾਨੇ ਕੇ
 ਹੁਕਮ ਦੀਆਂ ਉਸੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੇਂ ਛੇਰਾ ਲਗਾ ਗਯਾ ਅਬ ਉਸ ਜਟ
 ਹੋਸ ਬਿਗੜ ਜੋ ਸਿਸਕੇ ਮੈਨੇ ਕਾਨਾ ਕਹਾ ਥਾ ਵਹ ਤੋ ਆਪ ਹੀ
 ਰੰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਾ ਜਬ ਸਰ ਕਰ ਬੈਠੀ ਤਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਕਮ
 ਦੀਆਂ ਉਸ ਕੂਢੇ ਵਾਲੇ ਜਟ ਕੇ ਖੁਲਾਵੇ ਵਹ ਜਾਟ ਤੁਰੰਤ ਪਕੜ
 ਆਇਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸੀ ਕਹਾ ਜਟ ਮੈਨੇ ਆਪਕੀ ਟਿੱਡ ਕੇ
 ਹਾਥ ਲਗਾਯਾ ਥਾ ਉਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਜੋ ਉਨੇ ਕਹਾ ਥਾ ਅਬ ਫਿਰ
 ਉਸੀ ਤਰਾਂ ਤੂੰ ਕਹੋ ਜਾਟ ਨੇ ਕਹਾ ਮੈਂ ਭੁਲ ਗਯਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ
 ਕਹਾ ਜਬ ਤਕ ਤੂੰ ਉਸੀ ਭਰਾਂ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਕਹੇਗਾ ਤਬ ਤਕ
 ਛੋੜਾ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ ਲਾਚਾਰ ਹੋਕਰ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਉਸੀ ਤਰਾਂ ਕਹਾ
 ਤਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਵਾਨ ਸੇ ਕਹਾ ਦੀਵਾਨ ਜੀ ਇਸੀ ਜਟ
 ਕਹਨੇ ਸੇ ਮਾਲੂਮ ਹੋ ਗਯਾ ਜੋ ਸਾਵਣ ਮਲ ਕਾ ਇੰਤਜਾਮ ਬਹੁਤ
 ਅਛਾ ਹੈ ਅਬ ਮੁਲਤਾਨ ਜਾਨੇ ਕੇ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਅਉਰ
 ਇਸ ਕੂਢੇ ਕੋ ਇਸ ਜਟ ਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ਮਹਾਫੀ ਲਿਖ ਦੇਵੇ ਵਹ ਕੂਢਾ
 ਜਟ ਕੋ ਮਹਾਫੀ ਮਿਲਗਯਾ ਅਉਰ ਸਰਕਾਰ ਉਸੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੇ ਲਾਹੌਰ
 ਵਾਪਸ ਚਲੀ ਆਈ ਸਰਕਾਰ ਏਸੀ ਉਦਾਰ ਥੀ ਜਬ ਕਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ
 ਰਾਜ ਹੋ ਗਿਆ ਤਬ ਉਸ ਜਟ ਸੇ ਮਹਾਫੀ ਕਾ ਸਬਬ ਪੁਛਾ ਗਯਾ
 ਤਬ ਉਸਨੇ ਯਹੀ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਬਾਰਣ ਬਤਲਾਯਾ ਅਬ ਤਕ ਵਹ
 ਮਹਾਫੀ ਬਨੀ ਹੈ ॥

ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਜਮਾਨਾ ਥਾ ਹਾਲ ਸੁਨਾ ਹੈ ਗੁਲਾਬ ਦਾਸ ਜੀ
 ਜਿਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਏਕ ਰਖਨੀ ਦੇਸ਼ਯਾ ਕੋ ਲਾਹੌਰ ਸੇ
 ਨਿਕਾਲ ਕਰਕੇ ਲੇ ਗਏ ਤਬ ਤਿਸ ਰੰਡੀ ਕੇ ਬਾਪ ਨੇ ਉਨਕੇ ਪੀਠੇ
 ਤੋਪ ਦਾਗੀਸਰ ਨੇ ਜਬ ਤੋਪ ਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਨੀ ਤਬ ਪੁਛਾ
 ਕੈਸੀ ਤੋਪ ਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਲੋਕੋ ਨੇ ਹਾਲ ਕਹਾ ਤਬ ਤਿਸ
 ਰੰਡੀ ਕੇ ਬਾਪ ਕੋ ਬੁਲਾ ਕਰ ਕਹਾ ਸਾਧੂ ਕੇ ਉਪਰ ਤਮਾਸ਼ੇ
 ਤੋਪ ਕਰੋ ਚਲਾਈ ਹਮ ਸੇ ਕੈਤਾ ਅਗਰ ਵਹ ਰੰਡੀ ਕੋ ਨਿਕਾਲ

ਕਰਕੇ ਲੇ ਗਯਾ ਹੈ ਤਬ ਹਮਾਰੀ ਰੰਡੀ ਰਖਨੀ ਕੋ ਲੇ ਗਯਾ ਹੈ
 ਆਖਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਯਾ ਰੰਡੀ ਕੇ ਥਾਪ ਕੇ
 ਦਿਲਵਾ ਦੀਆ ਅਰੁ ਬੋਝੇ ਸੇ ਦਿਨੋਂ ਕੇ ਪਾਛੇ ਕੁਲਾਬ ਦਾਸ ਸੀ ਕੇ
 ਕਲਵਾ ਕਰਕੇ ਕਹਾ ਤੁਮਨੇ ਹਮਸੇ ਕਯੋ ਨ ਕਹਾ ਹਮ ਆਪਹੀਂ
 ਉਸਕੋ ਤੁਮਾਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਤੇ ਅਬ ਤੁਮਕੋ ਖਾਨੇ ਪੀਨੇ ਕੇ
 ਵਸਤੇ ਜੇ ਕੁਛ ਜਰੂਰਤਹੋ ਤਬ ਹਮ ਕੁਛ ਜਾਗੀਰ ਆਪਕੇ ਦੇ ਦੇਵੇਂ
 ਗੁਲ ਬਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਹਮਕੋ ਕਿਸੀ ਵਸਤੂ ਕੀ ਜਰੂਰਤ ਨਹੀਂ
 ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਕੋ ਰੁਖਸਤ ਕਰ ਦੀਯਾ ॥

ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਕਾ ਏਕ ਅਰੁਰ ਭੀ ਹਾਲ ਸੁਨਾ ਹੈ ਕਹਤੇ ਹੈ
 ਏਕ ਦਫਾ ਏਕ ਸਾਧੂ ਨਾਗਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੇ ਬਾਜਾਰ ਮੇਂ ਜਾਤਾ ਥਾ
 ਏਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੇ ਤਿਸਨੇ ਏਕ ਗਲੀ ਮੇਂ ਜਾਤੇ ਦੇਖਾ ਵਹ ਇਸਤ੍ਰੀ
 ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਥੀ ਤਿਸ ਕੇ ਪਾਛੇ ਉਸਕਾ ਮਨ ਚਲ ਗਯਾ ਉਸੀ ਗਲੀ
 ਮੇਂ ਜਾ ਕਰਕੇ ਤਿਸ ਨੇ ਧੂਨੀ ਲਗਾ ਦੀ ਅਰੁ ਆਖ ਮੂੰਢ ਕਰ ਬੈਠ
 ਗਯਾ ਲੋਕੋਂ ਕੀ ਉਸ ਪਰ ਬੜੀ ਸਰਦਾ ਹੋ ਗਈ ਏਕ ਜਗਾਂ ਉਸਕੋ
 ਦੇਂਦੀ ਉਸੀ ਮੇਰਹਨੇ ਲਗਾ ਅਬ ਵਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭੀ ਉਸਕੇ ਪਾਸ
 ਆਨੇ ਜਾਨੇ ਲਗ ਗਈ ॥

ਬੋਝੇ ਦਿਨੋਂ ਕੇ ਪੀਛੇ ਯਹ ਹਾਲ ਲੋਕੋਂ ਕੋ ਭੀ ਮਾਲੂਮ ਹੁਵਾ
 ਉਨੋਂ ਨੇ ਉਸਕੇ ਨਿਕਾਲਨਾ ਚਹਾ ਜਬ ਕਿ ਵਹ ਨਾ ਨਿਕਲਾ ਤਬ
 ਜਾ ਕਰ ਲਾਹੌਰ ਸੇਂ ਸਰਕਾਰ ਸੇ ਕਹਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ
 ਉਸ ਸਾਧੂ ਕੋ ਪਕੜ ਲਾਵੇ ਵਹ ਪਕੜਾ ਹੁਵਾ ਜਬ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ
 ਪਹੁੰਚਾ ਤਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਨੀ ਗੋਲੀਯੋਂ ਕੋ ਬੁਲਾਕਰ ਉਨਕੀ
 ਕੜਰ ਖੜੀ ਕਰਦੀ ਅਰ ਉਸ ਸਾਧੂ ਸੇ ਕਹਾ ਜੇ ਤੁਮਾਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ
 ਮਾਨਤਾ ਤਬ ਇਨਮੇਂ ਏਕ ਕੋ ਪਸੰਦ ਕਰ ਲੇਵੇ ਦੂਸਰੇ ਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀ
 ਕੀ ਚੁਰਫ ਦੇਖਨਾ ਸਾਧੂ ਕਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ
 ਸੁਨ ਕਰ ਵਹ ਸਾਧੂ ਬੜਾ ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੁਵਾ ਅਰੁ ਛਰਨੇ ਲਗਾ ਤਬ
 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਮ ਛਰੋ ਮਤ ਹਮ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸੇ ਅਪਨੀ
 ਏਕ ਲੋਂਡੀ ਤੁਮਕੋ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਤੁਮ ਇਨਮੇਂ ਸੇ ਜਿਸਕੋ ਚਾਹੋ ਲੇ ਜਾਵੇ
 ਇਸਮੇਂ ਤੁਮਾਰਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਬਿਗੜੇ ਗਾ ਅਰੁ ਨਾ ਲੋਕੋਂ ਕਾ ਹੀ
 ਬਿਗੜੇ ਗਾ ਉਸਨੇ ਭੀ ਏਕ ਕਾਹਾਬ ਪਕੜ ਲੀਯਾ ਜਬ ਕੇ ਲੇ ਕਰ

ਕੇ ਚਲਾਤਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਸੇ ਕਹਾ ਦੀਵਾਨ ਸੀ ਏਕ ਕੁ
ਭੀ ਮਹਾ ਭੀ ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਕੇ ਖਾਨੇ ਪੀਨੇ ਕੇ ਲਿਖੇ ਲਿਖਾ
ਏਕ ਕੁਛਾ ਭੀ ਉਸਕੇ ਮਿਲ ਗਯਾ ॥

ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਇਤਨੀ ਬੜੀ ਉਦਾਰ ਚਿਤ ਸੀ ਸਰਕਾਰ
ਚਿਤ ਬੜਾ ਦਮਾਲੂ ਬਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੇ ਸਰਕਾਰ ਛਾਹੇਰ ਕੇ ਤਖ
ਪਰ ਬੈਠੀ ਉਸ ਦਿਨ ਸੇ ਲੇ ਕਰ ਮਰਨੇ ਡਕ ਫਿਰ ਏਕ ਆਦਮੀ
ਭੀ ਮੁਖ ਸੇ ਢਾਂਢੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀ ਦੀਆ ਬਾ ॥

**ਅਬ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਸੂਬੇ ਸਰਦਾਰ
ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕੇ ਹਾਲ ਕੇ ਲਿਖਤੇ ਹੈ**

ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਕੇ ਖਤਰੀ ਕੁਜਰਾ ਵਾਲੇ
ਰਹਨੇ ਵਾਲੇ ਬੇ ਅਪਣੀ ਸੁਰਬੀਰਤਾ ਮੇ ਬੜੇ ਭਾਨੀ ਉਦੇ ਪਰ ਪਰ
ਗਏ ਬੇ ਤੇਰਾ ਸੇ ਸਵਾਰ ਇਨਕੀ ਅਰਦਾਸ ਮੇ ਰਹਿਤਾ ਬਾ
ਪਰ ਸਾਤੇ ਵਹੇਰੀ ਸੇ ਸਵਾਰ ਹਰੀ ਵੇਕਤੇ ਇਨਕੇ ਸਾਥ ਰਹਿਤਾ
ਦੇ ਰੁਪਈਆ ਰੋਜ ਸੇ ਕਮ ਕਿਸੀ ਕਾ ਭੀ ਤਨਖਾ ਨਾ ਬੀ ਸਥਾ
ਏਕ ਬਰਾਬਰ ਵਰਦੀ ਰਹਿਤਾ ਬੀ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਭੀ
ਦਾਨੀ ਬਾ ਬਛੜੇ ਕੇ ਸਹਿਤ ਏਹ ਗਾਈਆਂ ਨਿਤ ਦਾਨ ਕਰਤਾ
ਅਰੁ ਨਹਾਂ ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਕਾ ਉਬ ਲਗਤਾ ਬਾ ਵਹਾਂ ਪਰ ਏਕ ਪ
ਰਾਤੀ ਜਥ ਬਾਕੀ ਰਹਤੇ ਬਾ ਤਬ ਸਰਦਾਰ ਉਠਕਰ ਸਨਾਨ ਕ
ਪੁਜਾ ਪਰ ਬੈਠਤਾ ਦਿਨ ਕੇ ਆਠ ਬਜੇ ਤਕ ਪੁਜਾ ਕਰਤਾ ਉ
ਪਮੇ ਕੇਥਾਹਰ ਸਾਰੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਸਮਾ ਰੇਤੇ ਸਾਤੇ ਬੇ ਸਬ ਕੇ
ਰਾਮ ਕਰਨੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਬਾ ਸਬ ਸਰਦਾਰ ਪੁਜਾ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿ
ਲਤੇ ਤਬ ਏਕ ੨ ਨੇ ਡੇਛ ਆਨਾ ਨਿਤਾ ਦਿਤੇ ਬੇ ਯਹ ਤੇ ਉਨ
ਨਿਤਾ ਕਾ ਵਾਨ ਬਾ ॥

ਅਉਰ ਭੀ ਉਨਕੇ ਬਹੁਤ ਸੇ ਦਾਨ ਬੇ ਹਸਾਰੇ ਕੇ ਜਿਲਾ
ਸੇ ਕਿ ਹਰੀ ਪੁਰ ਸੈਹਰ ਹੈ ਯਹ ਭੀ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕਾ
ਬਸਾਯਾ ਹੁਵਾ ਹੈ ਅਉਰ ਵਹਾਂ ਕਾ ਕਿਲਾ ਭੀ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ
ਹੀਬਨਵਾਜਾ ਹੁਵਾ ਹੈ ਅਉਰ ਭੀ ਕਈ ਏਕ ਕਿਲੇ ਸਰਦਾਰ ਹ
ਦਿਨ ਮੇ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕੇ ਖਾਨੇ ਪੀਨੇ ਕੇ ਲਿਖੇ ਲਿਖਾ

ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਨਗਰ ਕੇ ਪਾਸ ਬਨਵਾਜਾ
 ਜੋ ਕਿ ਅੱਥਰ ਸਰਦਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕੇ ਪਾਸ ਹੈ ਅਉਰ ਏਕ
 ਕਿਲਾ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਸੇ ਨੌਂ ਮੀਲ ਪਰੇ
 ਬੰਬਰ ਪਹਾੜ ਕੇ ਨੀਚੇ ਏਕ ਪਹਾੜੀ ਪਰ ਬਨਵਾਜਾ ਬਾਹਰ
 ਮਾਰੇਦ ਕਾ ਕਿਲਾ ਬੋਲਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਉਸਮੇਂ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ
 ਸਿੰਘ ਨਹਤੇ ਬੇ ਅਉਰ ਵਹਾਂ ਸੇ ਤੀਨ ਮੀਲ ਪਰ ਅਲੀਮਾਜਦ
 ਜੋ ਕਹ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਪੁਰਾਨੀ ਮਸੀਤ ਹੈ ਏਕ ਬੜੇ ਭਿਲੇ ਕੀ ਭਰਧ
 ਇਸੀ ਅਲੀਮਾਜਦ ਮੇਂ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਿਤਜ ਸੈਲ
 ਕਰਨੇ ਕੇ ਜਾਤੇ ਬੇ ਉਨ ਕਾ ਏਸਾ ਤੇਜ ਕਾ ਜਬ ਪਠਾਨ
 ਲੁਣ ਲੇਤੇ ਬੇ ਜੋ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਆਛਾ ਹੈ ਤਬ ਉਸਕੇ ਨਾਮ ਸੇ
 ਭਾਗ ਜਾਤੇ ਬੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਕਾ ਨਾਮ ਪਠਾਟੇ ਨੇ
 ਭੀਮਾ ਰਖਾ ਹੁਆ ਕਾ ਪਠਾਨੀਏ ਕੇ ਬਚੇ ਭੀ ਹਰੀਯਾ ਦੇ ਨਾਮ ਸੇ
 ਜਾ ਜਾਤੇ ਬੇ ਅਉਰ ਅਟਕ ਏਸ ਪਾਰ ਹਜਰੇ ਏਕ ਛੋੜਾ ਸ
 ਨਗਰ ਹੈ ਉਸ ਨਗਰ ਕੇ ਸਮੀਪ ਭੀ ਏਕ ਛੋਟਾ ਸਾ ਕਿਲਾ ਸਰ-
 ਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਨਵਾਜਾ ਕਾ ਏਕ ਦਫਾਕਾ ਬਿਕਰ ਹੈ ਸਰਦਾਰ
 ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਅਪਨੇ ਚੇਰਾ ਮੇਂ ਸਵਾਰ ਕੇ ਸਾਥ ਹਜਰੇਸੇ ਪੁਰਬ ਕੇ
 ਫਰਵ ੧੦ ਮੀਲ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਵਹਾਂ ਪਰ ਠਹਰਾ ਕਾ ਅਰੁ
 ਜਾਤੇ ਸੇ ਤੀਨ ਕੋਸ ਪਛਮ ਕੀ ਫਰਵ ਵਰਜਾ ਅਟਕ ਹੈ ਉਸਕੇ ਉਸ
 ਜਾ ਬਕਿਸਤਾਨ ਕਾ ਉਸ ਪਾਰ ਕੇ ਪਠਾਨੋਨੇ ਦੇਖਾ ਹਜਰੇ ਖਾਲੀ
 ਜਾਤੇ ਕਿ ਕਿਲਾ ਮੇਂ ਸਿਰਫ ਪਚਾਸ ਸਿਖ ਬੇ ਉਸ ਪਾਰ ਕੇ ਪਠਾਨ
 ਜਾਤੇ ਸਾਮ ਕੇ ਇਸ ਪਾਰ ਆਕਰ ਕੁਝ ਗਾਂਢੀ ਕੇ ਬੀਭ ਜਾਨੇ ਪਰ
 ਜੋ ਕੇ ਲੁਟਨੇ ਲਗੇ ਅਰੁ ਕਭਲ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਕਿਲਾ ਵਾਲੇ
 ਕਿਲਾ ਕਾ ਫਾਟਕ ਬੰਦ ਕਰ ਲੀਆ ਆਈ ਰਾਤਰੀ ਬਿਭੀਰ
 ਆਈ ਕੀ ਕਿਲਾ ਵਾਲੇ ਲਗੇ ਵੱਖਰੇ ਦਾਕਨੇ ਇਸਰ ਨਗਰ ਕੇ
 ਕਭਲ ਰੇ ਰੇ ਹੈ ਲੁਟੇਨਾ ਰਹੇ ਹੈ ॥

ਰਾਤਰੀ ਕੇ ਸਮੇਂ ਕੀ ਤੋਪ ਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਾ ਰਹੀ ਦੁਬ ਸਾਥ
 ਜਾਨੇ ਏਕ ਤੋਪਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਪਨ ਮੇਂ
 ਜੋ ਫਿਰ ਦੁਸਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਫਿਰ ਤੀਸਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਰਦਾਰ
 ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮੇਂ ਆਈ ਤਬ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਨੌਂ ਕੋਸ ਸੇ ਸਾਥ ਸਾਥੀ ਕੇ

ਤਰਫ਼ ਸੇ ਤੋਪ ਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਤੀ ਹੈ ਮਲੂਮ ਹੋਤਾ ਹੈ ਹਜਰੇ
ਪਠਾਨ ਲੁਟ ਰਹੇ ਹੈਂ ਸਰਦਾਰ ਕੇ ਘੋੜੇ ਕਾ ਨਾਮ ਚੰਬਾ ਬਾ ਕਾ
ਚੰਬੇ ਕੋ ਲਾਵੇ ਨੌਕਰ ਉਨਕੇ ਘੋੜੇ ਕੋ ਲਾਕਰ ਜੀਨ ਕਰਨੇ ਲਾ
ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀਨ ਕਰਨੇ ਕਾ ਸਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲਗਾਮ ਚਾ
ਕਰ ਸਰਦਾਰ ਨੰਗੀ ਪੀਠ ਪਰ ਘੋੜੇ ਚਪਰ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠੇ ਉਸ ਵਕਤ ਤੇ
ਸਵਾਰ ਨੰਗੀ ਪੀਠ ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਕੋ ਸਾਬ ਘੋੜੇ ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ
ਅਰੁ ਏਕ ਧੌਸੇ ਵਾਲਾ ਅਗੇ ਚਲਪੜਾ ਬਾਕੀ ਕੋ ਕਾਠੀਯਾਂ ਪਾ ੧ ਕਾ
ਪੀਛੇ ਆਨੇ ਲਗੇ ਸਬਕਿ ਬੋਲੀਸੀ ਰਾਤ੍ਰੀ ਬਾਕੀ ਰਹੇ ਤਬ ਸਰਦਾਰ
ਤੇਰਾ ਸਵਾਰੋਕੇ ਸਾਬ ਹਜ਼ਰੋਕੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਕਿਚਾ
ਪਠਾਨ ਭਾਗ ਕਰ ਵਰਯਾਕੀ ਤਰਫ਼ ਜਾਯੋਗੇ ਇਸਲਾਮੀ ਸਰਦਾਰ
ਨੇ ਅਪਨੇ ਘੋੜੇ ਕੀ ਬਾਗ ਵਰਯਾਕੀ ਤਰਫ਼ ਮੌੜਦੀ ਸਬਕਿ ਸਰਦਾਰ
ਹਰੀਸ਼ਿੰਘ ਕੋ ਧੌਸੇਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਠਾਨੋਕੇ ਕਾਨਮੇਂ ਪਹੁੰਚੀ ਅਉਰ
ਉਨਕੋ ਮਾਲੂਮ ਹੂਵਾ ਜੇ ਹਰੀਸ਼ਿੰਘ ਪਹੁੰਚ ਗਯਾ ਹੈ ਅਬ ਤੋ ਪਠਾਨ
ਦਰਯਾ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਭਾਗਨੇ ਲਗੇ ਇਤਨੇ ਮੇਂ ਬਾਕੀਕੇ ਭੀ ਸਰਦਾਰ
ਸਵਾਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਉਰ ਪਠਾਨੋ ਕੋ ਕਤਲ ਕਰਨੇ ਲਾਯੋ ਮੈਕਾ
ਤੋ ਦਰਯਾਮੇਂ ਕੁਦ ੨ ਕਰ ਬਹਕਰ ਮਰਗਏ ਅਉਰ ਸੈਕੜੇ ਕਤਲ
ਹੋਗਏ ਮਗਰ ਕਿਸੀ ਪਠਾਨ ਨੇ ਭੀ ਪੀਛੇ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਨ ਦੇਖਾ
ਉਸਕੇ ਸਾਬ ਤੇਰਾਂ ਸਵਾਰ ਹੈਂ ਯਾ ਤੇਰਾਲਾਖਹੇ ਸਰਦਾਰ ਪਠਾਨੋ
ਇਸ ਪਾਰ ਸੇ ਖੜਮ ਕਰਕੇ ਹਜਰੇ ਮੇਂ ਚਲੇ ਆਏ ਸਰਦਾਰ
ਹਰੀਸ਼ਿੰਘ ਏਸੇ ਸੁਰਬਾਰ ਅਉਰ ਤੇਜਸ਼ੀਬੇ ਹਜਰੇ ਕੇ ਮੁਲਕ
ਪਠਾਨੋ ਕੋ ਭੀ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀਸ਼ਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਸੁਦਾਕੀਯਾ ਬੋਲੇ ਇਨ
ਪੀਛੇ ਕੁਛ ਫੌਜ ਹਜ਼ਰੇ ਮੇਂ ਛੋੜ ਕਰ ਸਰਦਾਰ ਲੋਟਾਏ ਪਿਸ਼ਾਵਰ
ਸੇ ਚਾਲੀਸ ਕੋਸ ਉਤਰਕੀ ਤਰਫ਼ ਜੋ ਕਿਮਲਾ ਕੰਭ ਭਹਾੜ ਹੈ ਇਸ
ਬੋਲੀ ਦੁਰ ਪਰ ਉਸਕਾਲ ਪਾਂਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪਠਾਨੋ ਕੋ ਥੇ ਉਨ ਪਾਂਚਗ੍ਰਾਮ
ਕਾ ਨਾ ਪੰਜ ਤਾਰਥਾ ਉਨ ਪਾਂਚ ਗ੍ਰਾਮੋਕੇ ਪਠਾਨ ਨੀਚੇ ਉਤਰ ਕਰ
ਮੈਦਾਨ ਕੋ ਗ੍ਰਾਮੋ ਮੇਂ ਰਾਤ੍ਰੀਕੋ ਨਿਤਯਹੀ ਲੁਟਮਾਰ ਕਰਤੇ ਅਉਰ
ਪ੍ਰਜਾਕੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੰਗ ਕਰਤੇ ਥੇ ਸਰਕਾਰ ਰੋਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕੋ ਪਾਸ
ਚੀਨ ਚਾਰ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਭੀ ਨੌਕਰ ਥੇ ਏਕ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ
ਫੌਜ ਕਾ ਕਮਾਨ ਅਵਸਰ ਬਨਾ ਕਰ ਉਨ ਗ੍ਰਾਮੋ ਕੋ ਵਤੇ ਕਰਨੇ ਕੋ

ਜਿਸ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜ ਕੋ ਲੇਕਰ ਵਹ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਛੇਮਹੀਨਾ ਨੀਚੇ
 ਦਿਵਾਨ ਮੇਂ ਜਹਾਂ ਸੇ ਕਿ ਵਹ ਪਾਂਚ ਗ੍ਰਾਮ ੧੫ ਕੋਸ ਪਰ ਪੜਾ ਰਹਾ
 ਫਰ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀਸਿੰਘ ਕੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਿਖਾ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀਸਿੰਘ
 ਅਪਨੇ ੧੨੦੦ ਸੈਂ ਸਵਾਰ ਕੇ ਸਾਥ ਵਹਾਂ ਪਰ ਗਏ ਜਹਾਂਕੇ ਫੌਜ
 ਜ਼ੀਬੀ ਅਰੁ ਫਰਾਂਸੀਸੀਕੋ ਬੁਲਾ ਕਰ ਪੁਛਾ ਯਯਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਉਸਨੇ
 ਹਾ ਤਸਵੀਜ ਕਰ ਰਹੇਹੈਂ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਕੀ ਫੌਜ ਸੇ
 ਜ਼ੀਬੀ ਵਰ ਪਰ ਅਪਨਾ ਡੇਰਾ ਲਗਾਯਾ ਚਾੜੀ ਹੋਤੇਹੀ ਗੁਰਮਹ ਰਾਜ
 ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਬੋਗ ਲਗਾ ਕਰ ਖਾਕਰ ਅਪਨੇ
 ਸਾਥ ਸਵਾਰੋਂ ਕੋ ਸਾਥ ਲੇਕਰ ਅਤੁ ਏਕ ਆਦਮੀ ਚਾਸਤਾ ਬਤਨੇ
 ਚਾਲੇ ਕੋ ਸਾਥ ਲੇਕਰ ਕੂਚ ਕਰ ਦੀਯਾ ॥

ਜਬ ਕਿ ਏਕ ਪਹਰ ਚਾੜੀ ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਤਬ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ
 ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਨ ਗ੍ਰਾਮੋਂ ਕੋ ਪਾਸ ਪਉਂਚ ਗਏ ਅਰੁ ਜਾਕਰ ਉਨ ਪਾਂਚੋ
 ਗ੍ਰਾਮੋਂ ਕੋ ਘੇਰ ਲਿਯਾ ਉਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਕੋਈ ਪਠਾਨ ਤੋਂ ਮਸੀਤ ਮੇਂ
 ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜਤਾ ਥਾ ਕੋਈ ਜੰਗਲ ਫਿਰਤਾ ਥਾ ਕੋਈ ਸੋਯਾ ਹੁਵਾ ਥਾ
 ਅਥ ਬਹਾਦਰੋਂ ਨੇ ਕਤਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੀ ਸੋ ਜਿਸ ਕਾਮਮੇਂ ਥਾ ਉਸਕੋ
 ਜ਼ੀਬੀ ਜਗਾਂ ਮੇਂ ਖਾਤਮ ਕਰ ਦੀਯਾ ਇਸਤ੍ਰੀਯੋਂ ਅਰੁ ਲੜਕੋ ਕੋ ਛੋੜ
 ਕਰ ਬਾਕੀ ਕੇ ਸਥਕੋ ਪਰਲੋਕ ਮੇਂ ਪਉਚਾ ਦੀਆ ਜੋ ਭਾਗ ਗਏ
 ਭਾਗ ਗਏ ਅਰੁ ਉਨਕੇ ਗੋਰੂ ਬਛਰੋ ਕੋ ਨਿਕਾਲ ਪੀਚੋ ਗ੍ਰਾਮੋਂ ਕੋ
 ਛੁਕ ਦੀਆ ਅਰੁ ਲੂਟ ਪੂਟ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਕੀ ਦੁਪਹਰ ਤਕ ਫਤੇ ਕਾ
 ਛਕਾ ਬਸਾਤੇ ਹੁਏ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ਮੇਂ ਪਉਂਚ ਗਏ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਫਸਰ
 ਇਸ ਖਬਰ ਕ ਸੁਨਕਰ ਹੀਰਾ ਚਾਟ ਕਰ ਮਰ ਗਇਆ ਕਯੋਂਕਿ
 ਹਰ ਫੈ ਮਹੀਨਾ ਪੜਾ ਰਹਾ ਅਰੁ ਫਤੇ ਨਾ ਕਰ ਸਕਾ ਇਸ ਬਦਨਾਮੀ
 ਡਰਤਾ ਹੁਵਾ ਮਰ ਗਯਾ ਪਠਾਣ ਲੋਕ ਜੈਸੇ ਹਿੰਦੂਵੋਂ ਕੋ ਸਾਥ
 ਨਿਰਦਾਸੀ ਸੇ ਪੇਸ਼ ਆਤੇ ਥੇ ਚਾੜੀ ਕੋ ਲੂਟ ਮਾਰ ਕਰਨੀ ਦਿਨਮੇਂ
 ਸਮਾਨ ਨਾ ਕਰਨਾ ਉਨਕੋ ਸਿਖ ਲੋਕ ਭੀ ਉਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਵਹ ਸੇ
 ਹੀ ਕਰਕੇ ਸੁਦਾ ਕਰਤੇ ਥੇ ਕਯੋਂਕੇ ਐਸਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਧੁਰਤ ਕੇ ਸਾਥ
 ਰਤਾਈ ਕਰਨੇ ਸੇ ਵਹ ਸੁਧਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਥ ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਜੀਤ
 ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕੋ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਕਾ ਕੁਲ ਮੁਖਤਾਰ ਕਾਰ
 ਵਰ ਦੀਆ ਅਰੁ ਏਕ ਦੋ ਦਵਾ ਸਰਕਾਰ ਵਹਾਦਰ ਭੀ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਮੇਂ

ਆਈ ਮਗਰ ਸਰਕਾਰ ਐਸੀ ਪੁਤਾਘ ਵਾਲੀ ਥੀ ਜਿਸ ਜਿਲੇ
 ਜਾਤੋ ਵਹਾਂ ਪਰ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਕੀ ਬਰਖਾ ਹੋ ਜਾਤੀ ਥੀ ਇਤਨਾ ਤੋ
 ਗਰ ਨਿਕਲਤਾ ਥਾ ਜੋ ਲੋਕ ਮਾਲ ਮਾਲ ਹੋ ਜਾਤੇ ਥੇ ਜਬਕਿ ਕੋ
 ਏਕ ਬਰਸ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕੋ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਮੇਂ ਰਹਿਤੇ ਬੀਤ ਗਏ
 ਤਬ ਏਕ ਦਫਾ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਮੇਂ ਫੌਜ ਬੋੜੀ ਸੀ ਥੀ ਯਾਨੇ ਕਲ ਚਾ
 ਹਜਾਰ ਫੌਜ ਥੀ ਤਬ ਕਾਬਲ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦੇਖਾ ਅਬ ਲੜਨੇ ਕਾ ਮੌਕਾ
 ਹੈ ਹਜਾਰੋਂ ਪਠਾਨ ਲੜਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਭਹਾੜੇ ਸੇ ਉਤਰੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ
 ਕੇ ਸਬ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਨਗਰ ਕੇ ਸਮੀਪ ਵਾਲੀ ਕਿਲਾ ਮੇਂ ਆਪਣੇ
 ਲੜਕੇ ਬਾਲੇ ਕੇ ਲੇਕਰ ਜਾ ਰਏ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕੇ ਡਰ ਕੇ ਮਾਰੇ
 ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀਂ ਨਗਰ ਮੇਂ ਰਹ ਗਏ ਅਰੁ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ
 ਸੀ ਜਮਰੋਦ ਵਾਲੀ ਕਿਲਾਮੇਂ ਬੇ ਆਠ ਦਿਨ ਤਕ ਬਰਾਬਰ ਲੜਾਈ
 ਹੋਤੀ ਰਹੀ ਹਜਾਰੋਂ ਪਠਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਮਗਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕਾ ਐਸਾ
 ਤੇਜ਼ ਥਾ ਜੋ ਪਠਾਨੋਂ ਕਾ ਬੋੜੀ ਸੀ ਫੌਜ ਪਰ ਭੀ ਹੁਫ ਜੋਰ ਨਹੀਂ
 ਚਲਤਾ ਥਾ ਆਠਵੇਂ ਦਿਨ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕੋ ਏਕ ਗੋਲੀ
 ਲਗ ਗਈ ਤਬ ਉਨੇ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਸਰਦਾਰ ਸੇ ਕਹਾ ਹਮਕੋ ਖੇਮਾ
 ਲੋ ਚਲੋ ਵਹ ਖੇਮਾ ਮੇਂ ਉਨਕੋ ਲੋ ਆਇਆ ਅਰੁ ਬਿਛੋਨਾ ਕਰਕੇ
 ਲਿਟਾ ਦੀਯਾ ਤਬ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਸੇ ਕਹਾ ਹਮਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣ
 ਤੇ ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਮੇਂ ਨਿਕਲ ਜਾਏਗੇ ਤੁਮਨੇ ਕਿਸੀ ਕੋ ਆਗੇ ਨਾਮ
 ਨਹੀਂ ਲੇਨਾ ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਮਰ ਗਏ ਹੈਂ ਅਗਰ ਤੂੰ ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ
 ਨਾਮ ਲੇਵੇਗਾ ਅਰੁ ਪਠਾਨੋਂ ਕੋ ਮੇਰੇ ਮਰਨੇ ਕਾ ਹਾਲ ਮਾਲੁਮ ਹੋ
 ਜਾਵੇਗਾ ਤਬ ਏਕ ਸਿਖਭੋ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ ਅਉਰ ਨਾ ਕੋਈ ਪਿਸ਼ਾਵਰ
 ਕਾ ਹਿੰਦੂ ਬਚੇਗਾ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ ਨਾਮ ਭੀ ਕਿਸੀ ਕੋ
 ਆਗੇ ਨਹੀਂ ਲੇਨਾ ਬਲਿਕੇ ਸਿਖੋਂ ਸੇ ਐਸਾ ਕਹਨਾ ਸਰਦਾਰ ਬੀਮਾਰ
 ਹੈ ਕਿਸੀ ਕੋ ਖੇਮੇ ਕੇ ਅੰਦਰ ਭੀ ਨਗੀਂ ਆਨੇ ਦੇਨਾ ਦਵਾਈਯੋ
 ਮੰਗਾ ੧ ਕਰ ਧਰ ਦੀਆਂ ਕਰਨਾ ਦੂਸਰੀ ਯਹ ਬਾਤ ਕਰਨੀ ਜੋ
 ਏਕ ਖਤ ਮੇਰੇ ਮਰਨੇ ਕਾ ਲਿਖ ਕਰ ਨਿਤਯ ਹੀ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ
 ਭੇਜਤੇ ਰਹਨਾ ਅਰੁ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਲਿਖਨਾ ਜਲਦੀ ਫੌਜ ਕੋ ਭੇਜੇ
 ਜਬ ਤਕ ਫੌਜ ਨਾ ਆਵੇ ਤਬ ਤਕ ਲਿਖਤੇ ਰਹਨਾ ਤੀਸਰੀ ਯਹ
 ਬਾਤ ਕਰਨੀ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਮਰੇ ਹੁਵੇ ਸਰਦਾਰ ਕੇ ਬਹਾਨਾ ਸੇ

ਮਾਰੇ ਮੁਰਦੇ ਕੋ ਜਲਾ ਦੇਨਾ ॥

ਇਨ ਭੀਨ ਥਾਤੋਂ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਤਾਂ ਉਸੀ ਕਾਲ ਮੇਂ ਸੂਰਗ ਕੋ ਸਿਧਾਰ ਗਏ ਉਸ ਸਰਦਾਰ ਨੇ
ਸਥ ਫੌਜ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਬੀਮਾਰ ਹੈਂ ਅਉਰ
ਉਕ ਸਰਦਾਰ ਮਰਾ ਥਾ ਉਸਕੇ ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਰਾਤ੍ਰੀ ਕੋ ਹੀ
ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮੁਰਦਾ ਫੂਕ ਦਿਤਾ ਅਰੁ ਦਵਾਈਯੋ
ਮੰਗਾ ੨ ਕਰ ਖੇਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧਰਤਾ ਜਾਤਾ ਕਿਸੀ ਕੋ ਭੀ ਆਨੇ ਨਾ
ਦੇਖਾ ਸਵੇਰੇ ਖਤਲਾਹੌਰ ਕੋ ਉਸਨੇ ਲਿਖਾ ਵਹ ਖਤ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ
ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚਾ ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁਛ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖਬਰ ਸੀ ਇਸ
ਲਿਖੇ ਵਹ ਖਤ ਉਨਾਂ ਨੇ ਗੁਮ ਕਰ ਦੀਯੋ ਫਿਰ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਤਕ
ਖਤ ਭੀ ਰਾਜੇ ਗੁਮ ਕਰ ਗਯੋ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸਰਕਾਰ ਹਾਥ
ਸੇ ਰਹੀ ਸੀ ਅਰ ਰਾਜਾ ਧਯਾਨ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਖੜੇ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਹਾਥ
ਸੁਲਾ ਰਹੇ ਥ ਇਤਨੇ ਮੇਂ ਹਰਕਾਤੇ ਨੇ ਖਤ ਜਾਕਰ ਸਰਕਾਰ ਆਗੇ
ਪਰ ਦੀਆ ਜਥ ਕਿ ਖਤ ਬਾਦਾ ਗਯਾ ਤਬ ਉਸਮੇ ਲਿਖਾ ਥਾ
ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਸੂਰਗਬਾਸ ਹੋ ਗਯਾ ਹੈ ਦੇ ਖਤ ਹਮਨੇ
ਆਗੇ ਭੇਜੇ ਹੈਂ ਯਹ ਤੀਸਰਾ ਖਤ ਹੈ ਇਸਕੋ ਦੇਖਕਰ ਜਲਦੀ ਫੌਜ
ਕੋ ਭੇਜੇ ਵਰਨਾ ਇਸਦੇ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ ॥

ਖਤ ਕੋ ਸੁਨਕਰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਾ ਧਯਾਨ ਸਿੰਘ ਪਰ ਬੜੀ
ਨਾਰਾਜ ਹੁਈ ਅਰੁ ਕਹਨੇ ਲਗੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੈਸਾ ਬੀਰ ਮਰ
ਜਾਯੇ ਅਰੁ ਤੁਮਨੇ ਹਮਕੋ ਖਬਰ ਹੋਨੇ ਨਾ ਦੀ। ਬਸ ਅਬ ਇਸੀ
ਵਖਤ ਸਿਤਨੀ ਫੌਜ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਹੈ ਸਥ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਕੋ ਚਲੀ ਜਾਯੇ
ਅਰੁ ਰਾਸਤਾ ਮੇਂ ਕਹੀਂ ਭੀ ਨਾ ਰੁਕੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਲਾਹੌਰ ਸੇ ਫੌਜ
ਫੂਰ ਕਰਕੇ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਮੇਂ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਤਬ ਪਠਾਨੋਂ ਕੋ
ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਜੋ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਰ ਗਯਾ ਹੈ ਅਉਰ ਫੌਜ ਲਾਹੌਰ
ਸੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਪਠਾਣ ਤੇਸਬ ਉਸੀ ਵਕਤ ਭਾਗ ਕਰ ਕੁਹ ਤੋਂ ਮੇਂ
ਚਲੇ ਗਏ ਅਉਰ ਹਿੰਦੂ ਸਥ ਖਿਲਾ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ੨ ਘਰੇ ਮੇਂ ਆਰਾਮ
ਸੇ ਅਬਸੇ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਤਨੇ ਸੂਰ ਬੀਰ ਥੇ ਜੋ ਆਪਣੇ
ਦਿਨ ਤਕ ਉਨਕਾ ਸੁਰਦਾ ਲੜਦਾ ਰਹ ਕਯੋਂ ਉਨਕੇ ਮਰਨੇ ਕੀ
ਬਰ ਜਥ ਤਕ ਪਠਾਨੋਂ ਕੋ ਕਾਨ ਮੇਂ ਨਾ ਪਹੁੰਚੀ ਤਬ ਤਕ ਉਨਕੀ

ਹਿਮਦ ਸੁਸਤ ਬਠੀਰਈ ਯੇਈ ਹਰੀਸਿੰਘ ਕੇ ਮੁਰਦੇ ਕਾ ਲੜਨਹੀਂ

ਅਬ ਸਰਕਾਰ ਚੰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਬੁਤਬੇਲਾ ਨਾ
ਕਰਕੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕੇ ਪਿਛਾਵਰ ਕਾ ਹਾਕਮ ਬਨਾ ਕਰ ਫੇਸਨੇ ਲ
ਤਬ ਅਬੁਤਬੇਲਾ ਨੇ ਕਹਾ ਵਹ ਦੇਸ ਬੜਾ ਸਖਤਹੈ ਅਗਰ ਸਰਕਾਰ
ਮੇਰੇ ਕੇ ਇਤਨਾ ਲਿਖਦੇ ਜੋ ਮੈਂ ਮੈਂ ਆਦਮੀ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਭਾ
ਤਬ ਭੀ ਸਰਕਾਰ ਮੇਰੇ ਕੋ ਨਾ ਪੁਛੈ ਅਗਰ ਮੈਂ ਸੇ ਅਧਿਕ ਕੋ ਮ
ਤਬ ਪੁਛੈ ਤਬ ਤੇ ਮੈ ਪਿਛਾਵਰ ਕਾ ਹਾਕਮੀ ਕਰੁੰਗਾ ਵਰਨਾ ਵ
ਭੀ ਹਾਕਮੀ ਕਰਨੀ ਕਠਨ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਿਖ ਦੀਆ ਅਬੁ
ਬੇਲਾ ਪਿਛਾਵਰ ਮੇਂ ਆ ਪਉਂਚਾ ਇਸਨੇ ਉਸ ਦੇਸਕੇ ਚੋਰੋਂ ਕੇ ਆ
ਸਦੇਂ ਕੀਆ ਜੋ ਚੋਰ ਛਾ ਨਾਮ ਨਾ ਛੋੜਾ ਦਸ ਬੀਸ ਚੋਰੋਂ ਕੇ ਰੋ
ਪੈਟ ਫੜਵਾ ਕਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੇਂ ਫਿਕਵਾ ਦੇਤਾ ਥਾ ਦੋ ਚਾਰੋਂ ਕੋ ਰੋ
ਮਸੀਤ ਕੇ ਉਚੇ ੨ ਬੁਰਜੋਂ ਸੇ ਗਿਰਾ ਦੇਤਾ ਥਾ ਜਹਾਂ ਪਰ ਚੋਰ ਕ
ਨਾਮ ਸੁਨਤਾ ਉਸੀ ਜਗਾਂ ਮੇਂ ਉਸਕੋ ਕਤਲ ਕਰਾ ਦੇਤਾ ਏਕ ਦਿ
ਸੰਧਯਾ ਕੇ ਸਮੇਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੇਂ ਜਾਤਾ ਥਾ ਏਕ ਸਰਾਫ਼ ਦੁਕਾਨ
ਸੰਭਾਲਤਾ ਥਾ ਅਬੁਤਬੇਲਾ ਨੇ ਪੁਛਾ ਦੁਕਾਨ ਕੋ ਕਯੋ ਬੰਦ ਕਰਾ
ਹੈ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਚੋਰਾਂ ਕੇ ਡਰਸੇ ਅਬੁਤਬੇਲਾ ਨੇ ਕਹਾ ਮੇਰੇ ਸੀ
ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਤੇਰਾ ਮਾਲ ਲੇ ਸਕੇਗਾ ਤੂੰ ਦੁਕਾਨ ਕੋ ਖੁਲਾ ਛੋੜ ਕ
ਅਪਨੇ ਘਰ ਕੋ ਚਲਾ ਜਾ ਅਗਰ ਤੁਮਾਰਾ ਕੁਛ ਭੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵ
ਤਬ ਹਮ ਭਰ ਦੇਵੈਂਗੇ ਵਹ ਦੁਕਾਨ ਕੋ ਖੁਲਾ ਛੋੜ ਕਰ ਘਰ
ਚਲਾ ਗਯਾ ਸਵੇਰੇ ਆਇਆ ਤਬ ਏਕ ਪੈਸੇ ਕਾ ਮਾਲ ਭੀ ਨਹੀਂ
ਗਯਾ ਥਾ ਅਬੁਤਬੇਲਾ ਬੜਾ ਨਿਯਾਇਕਾਰੀ ਥਾ ਮਗਰ ਇੰਤਜਾਮੀ
ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਬਹੁਤ ਖਾਤਾ ਥਾ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਾਨ ਬਹੁਤਹੀਂ ਅਛੀ ਬੋਲਤ
ਥਾ ਬੜਾ ਰੁਪਈਯਾ ਉਸਨੇ ਵਹਾਂ ਪਰ ਪੈਦਾ ਭੀ ਕਾਯਾ ਅਰੁ ਤੀ
ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਯਾ ਮਹੀਨਾ ਉਸਕੀ ਤਨਖਾ ਥੀ ।

ਪਹਲੇ ਪਿਛਾਵਰ ਨਗਰ ਕ ਗਿਰਦੇ ਕਿਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ
ਮਹਲਾ ਕਹੀਂ ਬਸਤਾ ਥਾ ਅਰੁ ਕੋਈ ਕਹੀਂ ਬਸਤਾਥਾ ਉਸਨੇ ਸ
ਮਹਲੇਂ ਕੇ ਏਕ ਜਗਾਂ ਬਸਾ ਕਰ ਅਉਰ ਬੜੇ ੨ ਸੁੰਦਰ ਬਜਾਰ ਤ
ਚੋਕ ਬਨਵਾਏ ਯਾਨੇ ਸੈਹਰ ਕੋ ਬਹੁਤ ਖੂਬ ਸੁਰਤ ਬਨਵਾ ਕਰ ਉਸ
ਗਿਰਦੇ ਕਈ ਕਿਲਾ ਚਾਰੇ ਤਰਫ ਕੇ ਪਠਾਏ ਸੇ ਵਿਗਾਰ ਸੇ ਬ

ਹਾਲੀਆਂ ਜਬ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਜੰਤੀ ਰਹੀ ਤਬਤਕ ਪਿਸਾਵਰ ਕਾ
ਹਾਕਮ ਅਬੂਤਬੇਲਾ ਹੀ ਰਹਾ ਪੀਛੇ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰਕੇ
ਲੁਟਹਾਨਾ ਜਾਕਰ ਅਪਨੇ ਦੇਸ ਕੋ ਚਲਾ ਗਯਾ ॥

ਅਬ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੋ ਹਾਲਕੋ ਸੁਨੀਯੋ ਜਿਸਕਾਲਮੋਂ ਸਰਕਾਰ
ਰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਕਬਜਾ ਪੰਜਾਬਮੇਂ ਠੀਕ ੨ ਹੋਗਯਾ ਥਾ ਉਸ-
ਕਾਲ ਮੇਂ ਕਾਬਲ ਵਾਲੇ ਕੀ ਤਰਫ ਸੇ ਮੁਹਮਦ ਆਜ਼ਮਖਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ
ਕਾ ਹਾਕਮ ਥਾ ਅਉਰ ਕਾਬਲ ਮੇਂ ਉਸਕਾਲਮੋਂ ਵਜੀਰ ਅਉਰ
ਕਾਵਸਾਹ ਅਪਸਮੇਂ ਲੜ ਰਏਥੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਫਗਾਨੀ ਫੌਜ ਬਹੁਤ
ਜੀ ਕਸ਼ਮੀਰਸੇ ਕਾਬਲਕੋ ਚਲੀ ਗਈ ਥੀ ਅਉਰ ਮੁਹਮਦਆਜ਼ਮਖਾਂ
ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰਮੇ ਪ੍ਰਜਾ ਪਰ ਬੜਾ ਜਲਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂਕੀਆ ਅਰ ਬੜਾ
ਸਖਤ ਜੇਜ਼ੀਆ ਭੀ ਲਗਾਯਾ ਥਾ ਉਸਕੋ ਜੁਲਮੇਸੇ ਪ੍ਰਜਾ ਬੜੀਦੁਖੀ
ਹੋਈ ਅਰੁ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੰਡਿਤ ਤੋ ਅਤਯੰਤ ਦੁਖੀ ਹੁਵੇ ਪ੍ਰਜਾਕੋ ਅਤ-
ਯੰਤ ਦੁਖੀ ਦੇਖਕਰ ਪੰਡਿਤ ਬੀਰਬਲ ਸੇ ਨਾ ਰਹਾ ਗਯਾ ਰੋਸਕੇ ਦੁਖਸੇ
ਫਟਨੇ ਕੋ ਲਿਯੇ ਪੰਡਿਤ ਬੀਰਬਲ ਜੀ ਅਪਨੇ ਲੜਕਿਆਂ ਕੋ ਸਾਥ
ਲਕਰ ਲਹੌਰ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਪਾਸ ਚਲਾ
ਆਇਆ ਅਉਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾ ਸਬ ਭੇਦ ਬਤਾਂ ਕਰ ਕਹਾ ਸਰਕਾਰ
ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਫੌਜਕੋ ਕਰ ਦੇਵੈ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਕਬਜਾਮੇਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੋ ਕਰ
ਦੇਉਗਾ ਏਸਾ ਮੋਕਾ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਨਹੀਂ ਮਿਲੈਗਾ ਸਥਕਿ ਪੰਡਿਤ
ਬੀਰਬਲਨੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਕਸ਼ਮੀਰਕੋ ਲੈਨੇ ਮੈਂ ਤੈਯਾਰ ਕੀਤਾ ਤਬ
ਉਪਰ ਮੁਹਮਦਆਜ਼ਮਖਾਂ ਕੋ ਭੀ ਯਹ ਹਾਲ ਮਿਲ ਗਯਾ ਉਸਨੇ
ਪੰਡਿਤ ਬੀਰਬਲ ਜੀ ਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ ਖਕੜ ਨਾ ਚਾਹਾ ਵਹ ਤੋ
ਅਪਨੇ ਪੇਟਮੇਂ ਝਟਾਰ ਕੋ ਮਾਰ ਕਰ ਮਰਗੀ ਮਗਰ ਪੰਡਿਤ ਬੀਰ-
ਬਲ ਕੋ ਲੜਕੇ ਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਉਸਕੋ ਹਾਥ ਮੇਂ ਆਗਈ ਉਸਕੋ ਉਸਨੇ
ਅਸਲਮਾਨ ਕਰਕੇ ਕਾਬਲ ਕੋ ਭੇਜਦੀਆ ॥

ਅਉਰ ਇਧਰ ਸੰਨ ੧੮੧੯ ਅਪ੍ਰੈਲ ਕੇ ਮਹੀਨਾ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ
ਰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਸ੍ਰਦੀਵਾਨਚੰਦਕੋ ਸਾਥ ਬਹੁਤਸਾਂ ਫੌਜ ਦੇ ਕਰ
ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੋ ਰਵਾਨਾ ਕੀਆ ਅਉਰ ਉਸਕੀ ਮਦਦਕੋ ਲਿਯੇ ਪੀਛੇ
ਪਿਸ਼ਵਰ ਖੜਗਸਿੰਘ ਕੋ ਅਉਰ ਰਾਜਾ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਕੋ ਸਰਦਾਰ
ਜਵਾਲਾਸਿੰਘ ਕੋ ਸਰਦਾਰ ਹੁਕਮਸਿੰਘ ਕੋ ਅਉਰ ਸਰਦਾਰੋ ਕੋ ਭੇਜਾ

ਜਬ ਯਹ ਖਬਰ ਮੁਹਮਦ ਅਬੀ ਮਖਾਂ ਕੋ ਪਹੁੰਚੀ ਤਬ ਸਬਾਰਖਾਂ
ਵਹਾਂਕਾ ਨਾਇਬ ਮੁਕਰਰ ਬਰਕੇ ਆਪ ਬਾਰਾ ਮੁਲਾ ਕੇ ਰਾਸਤਾ
ਭਾਗ ਗਯਾ ॥

ਅਉਰ ਇਧਰ ਸੇ ਜਬਕਿ ਸਿਖੋਂਕੀ ਫੌਜ ਵਹਾਂ ਪਲੇ ਪਹੁੰ
ਗਈ ਤਬਜਬਾਰਖਾਂ ਪੰਚ ਹਜਾਰ ਫੌਜ ਕੇ ਲੇਕਰ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਸਾ
ਲੜਨੇ ਕੇ ਲੀਯੋਆਇਆ ਮਗਰ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹ
ਨਹਰ ਨ ਸਕਾ ਜਖਮੀ ਹੋਕਰ ਭਾਗ ਗਯਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਹਾ
ਮੇਂ ਆ ਗਯਾ ਇਸ ਖੁਸ਼ ਖਬਰੀ ਕੇ ਸੁਨਕਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੈਨਸੀ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਾਹੌਰਮੇਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ ਅਉਰ ਲਾਹੌਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਮੇਂ ਕਈ ਏਕ ਦਿਨੇ ਤਕ ਨਾਸ ਤਮਾਸ਼ੇ ਅਉਰ ਦੀਪਮਾਲਾ ਹੁਣ
ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੇਂ ਜਬ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦੁਰ ਕਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਯਾ ਤ
ਪ੍ਰਥਮ ਦੀਵਾਨ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਜੀ ਕੇ ਵਹਾਂ ਕਾ ਹਾਕਮ ਬਨਾ ਕਾ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭੇਜਾ ਫਿਰ ਦੀਵਾਨ ਚੁਨੀ ਲਾਲ ਕੇ ਵਹਾਂ ਕਾ ਹਾਕ
ਬਨਾਯਾ ਫਿਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਫਿਰ ਚੁਨੀ ਲਾਲ ਫਿ
ਦੀਵਾਨ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਜੀ ਵਹਾਂ ਕੇ ਹਾਕਮ ਬਨਾ ਕਰ ਵਹਾਂ ਪ
ਭੇਜੇ ਗਯੇ ਇਨ੍ਹੇ ਨੇ ਭੀਨ ਬਰਸ ਤਕ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾ ਹਾਕਮੀ
ਅਉਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੀ ਆਮਦਨ ਮੇਂ ਸੇ ਏਕ ਟਕਾ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਨਹ
ਭੇਜਾ ਥਾ ਏਕ ਤੋ ਯਹ ਦਾਨ। ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਥੇ। ਸਾਲ ਮੇਂ ਸਹੁੰ ਦੇ ਸ
ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਕੀ ਲੜਕੀਯੋਂ ਕੀ ਬਾਵੀਯੋਂ ਅਪਨੇ ਪਾਸ ਸੇ ਕਰਾ ਦੇਤੇ
ਦੁਸਰਾ ਜੋ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਾਧੂ ਅਉਰ ਗਰੀਬ ਇਨਕੇ ਪਾਸ ਸਾ
ਉਸਕੋ ਭੀ ਮਾਲੇ ਮਾਲ੍ਹ ਕਰ ਦੇਤੇ ਥੇ ਤੀਸਰਾ ਅਯਾਈ ਬੜੇ ਭਾਰੀ
ਜਿਤਨੇ ਭੋਗ ਇਨ੍ਹੇ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੇਂ ਭੋਗੇ ਥੇ ਉਤਨੇ ਭੋਗ ਸਰਕਾਰ
ਭੀ ਨਹੀਂ ਭੋਗੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੇਂ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮੀ ਕਿਸਤੀ ਅਬ ਤ
ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ॥

ਜੇ ਲੋਕ ਕਿ ਅਬ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੇਂ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਵਹ ਦਰਯਾ
ਕਿਸਤੀ ਪਰ ਸੈਲ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਜਬ ਬੈਠਤੇ ਹੈਂ ਤਬ ਮਲ
ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਕਿਰਪਾਰਾਮੀ ਕਿਸਤੀ ਚਲਾਵੇ ਜਬ ਕਿ ਭੁਹ ਕਿਰ
ਰਾਮੀ ਕਿਸਤੀ ਚਲਾਤੇ ਹੈਂ ਤਬ ਵਹ ਕਿਸਤੀ ਨਚਤੀ ਚਲਤ
ਹੈ ਅਉਰ ਕਿਸਤੀ ਮੇਂ ਬੈਠ ਨੇ ਚਾਲੇ ਕੇ ਬਜਾ ਅਨੰਦ ਮਿਲਤਾ

ਇਸਤਰਾਂ ਕਾ ਵਹਾਂ ਪਰ ਕਿਸਤੀ ਕਾ ਚਲਾਨਾ ਦੀਵਾਨ ਕਿਰਪਾਰਾ
 ਸੀ ਸੇਂ ਹੀ ਚਲਾਹੈ ਜਿਸਕਾਲ ਮੇਂ ਗਰਮੀ ਕੇ ਦਿਨੋਂ ਮੇਂ ਦੀਵਾਨ ਸੀ
 ਦਰਯਾ ਕੇ ਸੈਰਕੋ ਕਿਸਤੀ ਪਰ ਦੇਂਡ ਕਰ ਚਲਤੇ ਥੇ ਤਬ ਕਿਸਤੀ
 ਕੀ ਮਲਾਹੋ ਕੀ ਲੜਕੀਯਾਂ ਯੁਵਅਵਸਥਾਵਾਲੀ ਚਲਾਤੀ ਥੀ ਕਯੋਕਿ
 ਕਸਮੀਰ ਮੇਂ ਮਲਾਹੋ ਕੇ ਘਰਮੇਂ ਖੁਬਸੂਰਤੀ ਬਹੁਤਸੀ ਉਸਕਾਲ ਮੇਂ
 ਦਰਯਾਕੇ ਦੋਨੋਂ ਕਿਨਾਰੇਂ ਪਲ ਕੋਈ ਭੀ ਆਦਮੀ ਚਲਨ ਹੀਂ ਸਕਤਾ
 ਥਾ ਕਯੋਕਿ ਦੋਨੋਂ ਤਰਫ ਸਵਾਹ ਘੋੜੇ ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕਰ ਘੋੜੇ ਕੋ
 ਦੋੜਾਈ ਸਮੇਥ ਕੋਈ ਭੀ ਆਦਮੀ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰ ਫਟਕਨਾ
 ਨਹੀ ਪਾਤਾ ਥਾ ਅਰੁ ਮਲਾਹੋ ਕੀ ਲੜਕੀਯੋਂ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ੨ ਪਸਾਰੇ
 ਪਹਨੀ ਰਹਤੀ ਮਾਨੇ ਅਪਸਰਾ ਕਿਥਤੀ ਕੋ ਨਚਾਤੀ ਹੁਈ ਲੈਸਾਤੋਥੀ
 ਅਉਰ ਦੀਵਾਨ ਸੀ ਬੇਢਮੇਂ ਬੈਠ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਤੇ ਥੇ ਅਉਰ ਭੀ ਅਨੇਕ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਭੋਗ ਦੀਵਾਨ ਸੀ ਨੇ ਕਸਮੀਰ ਮੇਂ ਭੋਗੇ ਥੇ ਕਹਤੇ ਹੋ ਜਥੇ
 ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਸੀ ਕੋ ਤੀਨ ਬਰਸ ਹੋ ਚੁਕੇ ਤਬ ਏਕ ਦਿਨ ਦੀਵਾਨ ਸੀ
 ਨੇ ਦਰਯਾ ਕੇ ਦੋਨੋਂ ਤਰਫ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕਰਾਈ ਅਰੁ ਜਹਾ
 ਤਹਾਂ ਨਾਰ ਤਮਾਸ਼ੇ ਭੀ ਹੋਨੇ ਲਗੇ ਉਸਮੇਂ ਏਕ ਲਾਖ ਰੁਪਈਯੇ ਕੇ
 ਸ਼ਾਹੀਬ ਖਰਚ ਹੁਵਾ ਅਉਰ ਉਸੀ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਰੇਨਜੀਰਸ਼ਿਪ ਸੀ
 ਕਾ ਪਰਵਾਨਾ ਉਨਕੀ ਬਦਲੀ ਕਾ ਸੰਧਯਾ ਕੇ ਸਮੇਂ ਉਨਕੇ ਪਾਸਪਹੁੰਚਾ
 ਫਿਰ ਦੀਵਾਨ ਸੀ ਉਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕੋ ਭੀ ਦੇਖਨੇ ਨਾ ਗਯੇ ॥

ਬਲਕਿ ਉਸਦਿਨ ਕਸਮੀਰ ਮੇਂ ਲਾਹੌਰ ਕੀ ਤਰਫ ਹੀ ਇਨੋਨੇ
 ਚੁਰ ਕਰ ਦੀਯਾ ਏਸਾ ਭੀ ਉਸ ਸ਼ਮਾਨੇ ਕੇ ਲੋਕੋ ਸੇਂ ਸੁਨਾ ਗਯਾ ਹੈ
 ਯਾਸਾ ਲੋਕ ਇਨਸੇ ਕੁਛ ਲਾਗ ਰਖਤੇਥੇ ਕਯੋਕਿ ਜਹ ਰਾਜੇ ਕੋ
 ਪਹਲੇ ਸੇਂ ਦੇਵਾ ਨਹੀ ਬੁਲਾਤੇ ਥੇ ਇਸਲਿਯੇ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਕੰਨ ਰਾਜੇ
 ਨੇ ਭਰ ਦੀਯੇ ਥੇ ਇਨਸੇ ਕਸਮੀਰ ਕੀ ਆਮਦਨੀਕਾ ਹਿਸਾਬ ਲੇਨਾ
 ਯਾਇਯੇ ਜਥਕਿ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਪਹੁੰਚੇ ਤਬ ਸਰਕਾਰਨੇ ਦੀਵਾਨ ਸੀ ਮੇਂ
 ਜਹਾ ਹਿਸਾਬ ਦੇਵੇ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਹਾ ਜੇਂ ਬਾਕੀ ਵਹਾਂ ਸਮਾ ਹੈ ਸੇਂ ਅਪ
 ਪਕਾ ਹੈ ਸੇਂ ਖਰਚ ਹੁਵਾਹੈ ਵਹ ਭੀ ਆਪਕਾਹੀ ਹੁਵਾਹੈ ਹਿਸਾਬ ਹਮ
 ਮੈਨ ਚੀਸਕਾ ਦੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਖੁਸ਼ ਰਾਜੇਂ ਕੋ ਪਹਲੇ ਜੈਦੇਵ
 ਬੁਲਾ ਦੇਵੇ ਉਨੋਨੇ ਕਹਾ ਹਮ ਭੀ ਖਰਤੀ ਹੋਂ ਜਹ ਲੋਕ ਹਮਾਰੇ ਪਿਤਾ
 ਕੇ ਹਾਥ ਸੇਸਰਕਾਰਮੇਂ ਨੌਕਰ ਹੁਵੇਥੇ ਹਮ ਇਨ ਕੋ ਪਹਲੇ ਜੈਦੇਵ

ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਵੇਗੇ ਇਸ ਸੰਦੇਹ ਕਾ ਝਗੜਾ ਬਹੁਤ ਦਿਨੋਂ ਤਕ ਰਾਜ
ਆਖਰ ਨੌਕਰੀ ਛੋੜ ਕਰ ਹਰਦੁਆਰੇ ਪਰ ਚਲਿਆਏ ਅਉਰ ਕੁਝ
ਕਾਲ ਰਹ ਕਰ ਉਸੀ ਸਗਾਂ ਮੇਂ ਇਨੋਨੋਂ ਬਰੀਰ ਕਾ ਤਯਾਗ ਕੀਯਾ
ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੨੦ ਮਈ ਕੇ ਮਹੀਨਾ ਮੇਂ ਰਾਜਾ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਨੇ
ਰਾਜੌਤੀਕੇ ਰਾਜਾ ਅਗਰਖਾਂ ਕੋ ਕੈਦ ਕਰ ਲੀਯਾ ਇਸ ਬਹਾਦਰੀ ਕੇ
ਬਦਲੇ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਕੋ ਸੰਮੂਕਾ ਮੁਲਕ
ਸਾਗੀਰ ਮੇਂ ਦੇ ਦੀਆ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਭੀ ਅਬ ਰਾਜਾ ਬਨ ਗਏ
ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੨੧ ਮੇਂ ਕੁਵਰਖੜਗਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਮੇਂ ਨਉ ਨਿਹਾਲ
ਸਿੰਘ ਪੈਦਾ ਹੁਵਾ ਅਉਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਕੋ ਪੈਦਾ ਹੋਨੇ ਕੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼
ਖੁਸ਼ਾਮਨਾਈ ਫਿਰ ਇਸੇ ਸਾਲ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਨੇ
ਨਵਾਬ ਹਾਵਿਸ਼ ਆਹਮਦ ਖਾਂ ਸੇ ਉਸਕਾ ਮੁਲਕ ਮਨਕੇਗ ਛੀਨ
ਲਿਆ ਅਰੁ ਵਹ ਸਿੰਘ ਉਸਪਾਰ ਚਲਾ ਗਯਾ ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੨੨
ਮੇਂ ਰਾਜਾ ਸੰਸਾਰ ਚੰਦ ਮਰ ਗਯਾ ਅਉਰ ਉਸਕਾ ਲੜਕਾ ਅਨੁਰਾ
ਚੰਦ ਕਦੀ ਪਰ ਬੈਠਾ ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੨੬ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਕੀ ਕੁਛ ਤਬੀਤਤ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਈ ਅਉਰ ਲੁਦਹਾਨਾ
ਸਰਕਾਰ ਅੰਗੇਜ਼ੀ ਸੇ ਇਲਾਜ ਕੇ ਲਿਯੇ ਡਾਕਟਰਕੋ ਮਾਂਗ
ਲੁਦਹਾਨਾ ਸੇ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਕਰ ਉਨ ਕਾ ਇਲਾਜ
ਕੀਆ ਸਰਕਾਰ ਅਭੀ ਹੋ ਗਈ ॥

ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੨੭ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਮੋਤੀਰਾਜ
ਅਉਰ ਇਮਾਮੁਦੀਨ ਕੋ ਬਹੁਤ ਸਾ ਭੋਭਾ ਦੇਕਰ ਸਿਮਲਾ ਮੇਂ
ਗਵਰਨਰ ਬਹਾਦੁਰ ਕੇ ਪਾਸ ਭੇਜਾ ਅਉਰ ਏਕ ਭੋਰਾ ਪਸ਼ਮੀਨੇ
ਇੰਗਲਸਤਾਨ ਕੇ ਬਾਦਸਾਹ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਕੇ ਘਸਤੇ ਭੇਜਾ ਅਉਰ
ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ
ਵਾਸਤੇ ਭੋਭਾ ਦੇਕਰ ਕਪਤਾਨ ਬੈਤ ਸਾਹਿਬ ਅਉਰ ਕਪਤਾਨ
ਪਿਯਰਸਨ ਸਾਹਿਬੋਂ ਕੋ ਭੇਜਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ ਉਨ ਕੋ
ਕੇ ਲਿਆ ਅਉਰ ਸਾਹਿਬੋਂ ਕੀ ਬੜੀ ਖਾਤਰ ਕੀ ਅਉਰ ਧੜਾਨਸਿੰਘ
ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਸੁਚੇਤਸਿੰਘ ਯਹ ਭੀਨੋ ਛਾਈ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਪਾ
ਬਹੁਤ ਬਖ਼ਸ਼ ਗਏ ਬੇ ਬਲਿਕੇ ਰਾਜਾ ਨੇ ਖਿਤਬ ਭੀ ਇਨ ਕੋ
ਖੁਕੋ ਬੇ ਧਯਾਨਸਿੰਘ ਕੇ ਲੜਕੇ ਕਾ ਨਾਮ ਹੀਰਾਸਿੰਘ ਯਾ ਯਹ ਬਾ

ਦਰ ਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪਯਾਰਾ ਬਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸਕੋ ਭਰਜੀ
ਹੁਤੀ ਬੀ ਅਉਰ ਹਰ ਵਕਤ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਰ
ਸਿੰਘ ਕੇ ਰਖਤੀ ਬੀ ਅਉਰ ਹੀਰਾਸਿੰਘ ਕੋ ਭੀ ਰਾਜਾ ਕਾ ਖਿਤਾਬ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਵੀਆ ਬਾ ਅਉਰ ਰਾਜਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਬਾਦੀ ਭੀ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਮੇ ਕਰੀ ਬੀ ਬਲਿਕੇ ਸਤਲੁਜਪਾਰ
ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਕੋ ਭੀ ਬੁਲਾਯਾ ਬਾ ਉਨੇਨੇ ਭੀ ਅਪਨੀ ਤਰਫ ਸੇ
ਅਪਨੇ ਸਰਦਾਰੋਂ ਕੋ ਭੇਜਾ ਬਾ ਸਾਦੀ ਬੜੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਸੇ ਹੁਈ ਬੀ ॥

ਜਿਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਰੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਸੀ ਕਾ ਪਛਮੀਨੇ ਕਾ ਭੇਰਾ
ਲਾਯਤ ਮੇਂ ਪਉਂਚਾ ਤਬ ਵਹਾਂ ਕੇ ਬਾਦਸਾਹ ਨੇ ਭੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇ
ਨਜੇ ਚਾਰ ਘੋੜੀਆਂ ਅਰੁ ਏਕ ਸਾਂਭ ਘੋੜਾ ਉਸ ਚਾਲ ਕਾ ਜੋ ਕਿ
ਲਾਯਤ ਮੇਂ ਜਾਝੀਯੋਂ ਕੇ ਪੈਂਚਤੇ ਹੈਂ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਾ
ਜਾ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਘੋੜੀਆਂ ਅਉਰ ਘੋੜੇ ਕੋ ਭੇਜਾ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਕੋ
ਖੋਜੇ ਤ ਸੋਕ ਬਹੁਤ ਬਾ ਅਉਰ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਇਸ ਤਰਾਂ ਕੇ ਘੋੜੇ
ਲਾਨੇ ਕਿਲਿਯੇ ਵਹ ਸਾਂਭ ਘੋੜਾ ਭੇਜਾ ਰਾਜਾ ਬਾ ਅਉਰ ਭਾਰ
ਸਰਦਾਰੀ ਕੇ ਲਿਯੇ ਵਹ ਘੋੜੇ ਬਹੁਤ ਹੀਂ ਅਛ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਸਰਕਾਰ
ਰੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਸੀ ਨੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜੋਂ ਕਿ ਇਸ ਮਤਲਬ ਕੋ ਨ ਸਮਝਾ
ਅਉਰ ਘੋੜੇ ਕੋ ਦਰੁਸਤ ਕਰਾਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਚਾਬਕਾਸਵਾਰ ਕੋ
ਵਾਲੇ ਬਰ ਦੀਆ ਅਉਰ ਬਾਦਸਾਹ ਕੋ ਤਰਫ ਸੇ ਭੇਜਾ ਆਨੇ ਕੀ
ਬੀ ਖੁਸੀ ਮਨਾਈ ॥

ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੩੨ ਮੇਂ ਰੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਮੋਤੋਰਾਮ
ਹੀਰਾ ਸਰਦਾਰੋਂ ਕੋ ਸਿਮਲਾ ਮੇਂ ਲਾਟ ਵਿਲਮਵੇਟਿੰਕ ਸਾਹਿਬ
ਦਰਨਰ ਬਹਾਦੁਰ ਕੋ ਪਾਸ ਭੇਜਾ ਅਗੇ ਗਵਹਨਰ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ
ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਭੇਜੇ ਹੁਏ ਸਰਦਾਰੋਂ ਕੀ ਬੜੀ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਕੀ ਅਉਰ
ਜਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥ ਇਨ ਸੇ ਮਿਲੇ ਅਉਰ ਫਿਰ ਬੀਸਵੀ ਅਕਤੂਬਰ
ਸਰਕਾਰ ਰੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਸੀ ਸੇ ਰੋਪੜ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਮੇਂ ਲਾਟ
ਹਿਥ ਕੇ ਸਾਥ ਮਿਲਨੇ ਕੇ ਭੀ ਬਾਤ ਚੀਤ ਹੋ ਗਈ ਅਉਰ ਗੋਰੇ
ਦੇ ਰਿਸਾਲੇ ਅਰ ਗੋਰੇ ਕੇ ਦੋ ਪਲਟਨੇ ਅਉਰ ਦੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ
ਪਲਟਨੇ ਅਉਰ ਦੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਰਿਸਾਲੇ ਅਉਰ ਆਠ ਘੋੜੇ ਵਾਲੀ
ਇਤਨੀ ਫੌਜ ਕੇ ਸਾਥ ਲਾਰਡ ਸਾਹਿਬ ਰੋਪੜ ਮੇਂ ਦਾਖਲ

ਹੁੰਦੇ ਅਖੀਰ ਬਈਸਵੀਂ ਤਾਰੀਖ ਕੋ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਸਿਮਲਾ ਸੇ ਅਪਨੇ ਹੋਛ ਕੁਵਾਟਰ ਮੇਂ ਆਪਉਂਦੇ ਅਉਰ ਇਧਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਭੀ ਚੁਨੇ ਹੁੰਦੇ ਵਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਵਾਰ ਅਉਰ ਫੈ ਹਜ਼ਾਰ ਪੈਦਲ ਸਿਪਾਈਯੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਸਤਲੁਜ ਉਸਪਾਰ ਜਾਪਉਂਦੇ ਆਗੇ ਰਾਮ ਸੀ ਸਾਹਿਬ ਅਉਰ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਸਕਤਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਸੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ੧ ਮਿਜ਼ਾਜ ਕੀ ਬੇਰੀਯਤ ਕਾ ਹਾਲ ਪੁਛ ਕੇ ਲਿਖੇ ਆਯੇ ॥

ਅਉਰ ਇਧਰ ਸੇ ਕੁੰਵਰਖਜ਼ਗਸਿੰਘ ਫੈ ਬਜੇ ੨ ਸਰਦਾਰੋਂ ਕੇ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਲੋਕਰ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਕੀ ਮਿਜ਼ਾਜਪੁਛ ਨੇ ਲਿਖੇ ਗਏ । ਇਤਨੇ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਦਿਲਮੇਂ ਕੁਛ ਸ਼ਕ ਪੈਦਾ ਹੂਰਾ । ਦਾਲ ਮੇਂ ਕੁਛ ਕਾਲਾ ਨ ਹੋ ਅਉਰ ਅਗੇ ਲੋਕ ਕੁਛ ਦਗਾ ਨਾ ਕਰੈਂ ਉਸ ਵਕਤ ਅਲਾਰਫ਼ ਸਾਹਿਬ ਫਰਾਂਸੀਸੀਯੋਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਨਉਕਰ ਥਾ ਉਸ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਹਾਦੁਰ ਕੋ ਸਮਝਾ ਕਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕੇ ਦਿਲਸੇ ਇਥੇ ਕੇ ਦੂਰ ਕੀਆ ਅਉਰ ਬਹੁਤ ਸਾ ਸਮਝਾਯਾ ॥

ਤਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਯੋਤਿਸ਼ੀਯੋਂ ਸੇ ਪੁਛਾ ਸੇ ਮੇਰੇ ਗ੍ਰਹ ਕੀ ਹੋਂ ਤਨੇਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਅੰਗੁਲੀਯੋਂ ਮੇਂ ਕੁਛ ਗਿਨ ਕਰ ਅਉਰ ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਯਾ ਸਬ ਆਪ ਕੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਸੇ ਹੋ ਤਬ ਏਕ ਸੇਬ ਉਨਕੋ ਨਸ਼ਰ ਦੀਜੀ ਅਉਰ ਏਕ ਸੇਬ ਸਾਹਿਬ ਸਿਕਤਰ ਕੋ ਦੀਜੀਯੋ ਅਗਰ ਵਹ ਦੋ ਆਪਕੇ ਦੀਯੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇਬ ਕੋ ਅਛੀ ਤਰਹ ਸੇ ਲੇਲੇਵੇਂ ਤਬ ਆਪ ਵਾਸਤੇ ਅਛਾ ਹੈ ਅਗਰ ਵਹ ਸੇਬਕੋ ਅਛੀ ਤਰਾਂ ਸੇਂ ਨਾਲੇਂ ਤੁ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਾ ਵਲ ਅਛਾ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ਛਬੀਸਵੀਂ ਤਾਰੀਖ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕੇ ਇਸਤਕਬਾਲਕੇ ਲਿਖੇ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ ਰਵਾਨਾ ਹੂ ਅਉਰ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਤਰਫ ਸੇ ਭੀ ਭੀਨ ਹਜ਼ਾਰ ਚੁਨੇ ਹੁੰਦੇ ਸਵਾਰ ਬਸੰਤੀ ਰੰਗ ਕੀ ਕੁੜਤੀਯੋਂ ਕੇ ਪਹਨੇ ਹੁੰਦੇ ਅਉਰ ਆਠ ਸੇਂ ਅਲਾਰਫ਼ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਭਾਗਨ ਸਵਾਰ ਉਸਪਾਰ ਗਯੇ ਪੀਛੇ ਸਿਖੇ ਸਰਦਾਰ ਲੋਕ ਭੀ ਹਾਥੀਯੋਂ ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕਰ ਉਸ ਪਾਰ ਉਤਰੇ ਅਉਰ ਇਸਕੇ ਪੀਛੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਸਵਾਰ

ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਚੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੰਧ ਦੇਸਕੇ ਅਮਰੋਂ ਸੇ ਰੋਬਾਨਾ ਅਉਰ ਭਾਏਕ ਕਿਲਾਫੀਨ ਲੀਯਾ ਅਉਰ ਭਾਏ ਇਰਾਦਾ ਆਪਣੇ ਬਜਨੇ ਕਾ ਰਖਤਾ ਥਾ ਕਿ ਇਭਨੇ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾ ਬੀਰ ਮੇਂ ਘੜ ਗਈ ਇਸ ਸੇ ਸਿੰਧ ਕੇ ਮੀਰ ਸਬ ਬਚ ਗਏ ਵਰਨਾ ਸਬ ਕਾ ਮੁਲਕ ਲੋਯੇਗਾ ਅਉਰ ਇਨਹਾਂ ਦਿਨੋਂ ਮੇਂ ਰਾਜਾ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਭੀ ਕੇ ਇਸਤਰਾਨ ਕੇ ਮੁਲਕ ਕੇ ਵਤੇ ਕਬਤੇ ਹੁਦੇ ਲਦਾਖ ਸੇ ਭੀ ਪਰੇ ਚੀਨ ਕੀ ਸਰਹਦ ਤਕ ਪਉਂਚ ਗਏ ਫਿਰ ਸੰਨ ੧੮੩੮ ਮੇਂ ਕੁਵਰ ਨੇਲਿਹਾਲਸਿੰਘ ਭੀ ਲਾਈ ਹੁਈ ॥

ਅਉਰ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜ ਚੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਕਮਾਂਡਰ ਚੀਫ ਸਰਹੇਨਰੀਫੇਨ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਭੀ ਬੁਲਾਯਾ ਅਉਰ ਉਨਹਾਂ ਕੇ ਹਾਥ ਸੇ ਦੁਲਹਾਕੇ ਸਿਰਪਰ ਸੇਰਾ ਬੰਦਵਾਜੀ ॥

ਅਉਰ ਇਸੀ ਸੰਨ ੧੮੩੮ ਮੇਂ ੧੯ ਨਵੰਬਰ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਚੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਯਾਨ ਵਸੋਕਤ ਕੇ ਸਾਥ ਸੇਸੀ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਰਾਜੋਂ ਕੀ ਚਾਲ ਹੀ ਉਸੀ ਚਾਲ ਸੇ ਫੀਰੋਜਪੁਰ ਕੇ ਘਾਟ ਸੇ ਉਤਰ ਕਰ ਸਤਲੁਜਪਾਰ ਲਾਟ ਸਾਹਿਬ ਸੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੇ ਲਿਯੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਨੇ ਭੀ ਬੜੀ ਤੈਯਾਰੀ ਕਰ ਰਖੀ ਥੀ ਅਉਰ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਕਮਾਂਡਰ ਚੀਫ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸਾਥ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾ ਇਸਤਰਾਨ ਕੀਆ ਅਉਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਅਪਣੇ ਹੋਦੇ ਮੇਂ ਬਿਠਾ ਲੀਆ ਅਉਰ ਦੋਨੋਂ ਆਪਸ ਮੇਂ ਬਗਲਗੀਰ ਹੁਏ ਅਉਰ ਸਲਾਮੀ ਤੋਹੇ ਕੀ ਹੁਈ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਝ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸੰਭਰ ਮੇਂ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਗੋਰੇ ਸਿਪਾਈ ਅਉਰ ਸਵਾਰੋਂ ਕੀ ਲੈਨ ਬੰਧ ਰਹੀ ਥੀ ਸਬ ਭੇਰੇ ਕੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਉਂਚੇ ਤਬ ਨਾਰਾਝ ਸਾਹਿਬ ਅਉਰ ਕਮਾਂਡਰ ਚੀਫ ਬਹਾਦੁਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾ ਹਾਥ ਪਕੜ ਕਰ ਅੰਦਰ ਲੇ ਗਏ ਸਰਕਾਰ ਚੰਨਸੀਤਸਿੰਘ ਸੀ ਉਸੀ ਚੁਰਸੀ ਪਟ ਬੈਠੇ ਜਿਸ ਪਰ ਕਿ ਪਹਲੇ ਨਾਰਾਝ ਅਗਲੈਂਡ ਕੀ ਬਹੁਤ ਅਨਰੇਬਲਮਿਸ ਬੈਠੀ ਥੀ ਅਉਰ ਬਹੁਤ ਸੀ ਬਾਝੇ ਸਰਕਾਰ ਮਿਲ ਸਾਹਿਬਾ ਕੇ ਸਾਥ ਖਰਤੇ ਰਹੇ ॥

ਉਸ ਵਕਤ ਦਰਬਾਰ ਕਾ ਭੇਰਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਜਰਨੈਲ ਅਉਰ ਸਿਖ ਸਰਦਾਰੋਂ ਮੇਂ ਅਰੁ ਮੁਲਕੀ ਫੌਜ ਸ ਅਉਰ ਫੌਜੀ ਸਾਹਿਬ ਲੋਹੇ

ਜੇ ਇਸ ਕਦਰ ਭਰ ਗਏ ਥਾਂ ਸੋ ਕਿ ਮੋਢੇ ਸੇ ਮੋਢਾ ਰਾਹੜ ਖਾਝਾ
ਬੋਝੀਸੇ ਦੇਰ ਪਿਛੇ ਭਵਰਨਰਨਰਲ ਅਉਰ ਕਮਾਂਡਰ ਚੀਫ ਮਹਾ
ਰਾਜਾ ਨੇ ਸੁਦਾ ਏਕ ਡੇਰੇ ਮੇਂ ਲੇ ਗਏ ਅਉਰ ਉਸ ਨਗਾਂ ਮੇਂ ਸਥਾ
ਕਿਸਤਾਂ ਜੇ ਤੇਰੇ ਕੇ ਚੁਨ ਗਈ ਉਨ ਮੇਂ ਏਕ ਤਸਵੀਰ ਸੋਨੇ ਕੀ
ਚੋਖਟ ਮੇਂ ਲਗੀ ਹੁਈ ਬ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਭੀ ਰਖੀ ਥੀ
ਕਿ ਜਿਸਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਭੀ ਸਿਰ ਝੁਕਾਯਾ ਅਉਰ ਬਹੁਤ
ਅਦਬ ਕੇ ਸਾਥ ਬੋਲਾ ਦੀਯਾ ॥

ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤੁਹਫਾ ਕੀ ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਸੁਤਰੀ ਤੇ
ਅਉਰ ਗੁਬਾਰੇ ਵਗੈਰਾ ਦੇਖ ਕਰ ਜਯੋਂ ਹੀ ਉਠੇ ਤਯੋਂ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸਾਹਿਬ ਅਉਰ ਕਮਾਂਡ ਚੀਫ ਬਹਾਦੁਰ ਦੋਨੋਂ ਗਿਰ ਪਛੇ ਕਮਾਂਡ
ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਦੁਰ ਕੋ ਉਠਾ ਲਿਆ ਅਉਰ
ਸਥਕ ਰਵਿਃ ਉਸ ਦਿਨ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ਖਰ ਚਲੀ ਆਈ ਦੁਸਰੇ ਰੋਜ
ਪਾਤਾ ਕਾਲ ਮੇਂ ਭਵਰਨਰ ਸਨਰਲ ਬਹਾਦੁਰ ਕੀ ਸਵਾਮੀ ਮਹਾ
ਰਾਜਾ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕੀ ਖੁਲਾਕਾਤ ਕੇ ਲਿਖੇ ਨਿਕਲੀ ਅਉਰ
ਸਕੂਲਸ ਪਾਰ ਉਤਰੀ ਉਸ ਵਕਤ ਕੁੰਵਰਾ ਭੋਰਸਿੰਘ ਅਉਰ ਰਾਜਾ
ਦਸ ਨਸਿੰਘ ਅਉਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਸੇ ਰਾਜੇ ਹੁਏ ਸਰਦਾਰੋ ਕੇ ਸਾਥ
ਭਵਰਨਰ ਸਨਰਲ ਕੀ ਇਸਤਕਬਾਲ ਕੇ ਲਿਖੇ ਆਯੇ ਭਾਵੇਂ
ਅਉਰ ਬੋਲੋ ਦੂਰ ਤਕ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਸਕੂਲੀ ਭੀ ਲਾਟ ਸਾਹਿਬ ਕੀ
ਇਸਤਕਬਾਲ ਕੇ ਲਿਖੇ ਗਈ ॥

ਉਸ ਵਕਤ ਮੇਂ ਜੇ ਕਿ ਬਕੇ ੨ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ ਵਹਾਂ ਪਰ ਕੇ
ਉਠਨੇ ਅਪਨੀ ਕਿਤਾਬੋਂ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ਉਸ ਵਕਤ ਕੀ ਭੋਝਾ ਫਿਰ
ਕਿਸੀ ਕੇ ਦੇਖਨੇ ਮੇਂ ਤੋ ਕਯਾ ਬਲਕਿ ਸੁਨਨੇ ਮੇਂ ਭੀ ਨਹੀਂ ਆਵੈਗੀ
ਅਉਰ ਨਾ ਸੁਨ ਹੋਗੀ ਉਸ ਨਕਤ ਕੀ ਏਸੀ ਭੋਝਾ ਬਨੀ ਥੀ ਜੋ ਕਿ
ਕਿਤਾਬੋਂ ਮੇਂ ਰਵੇਯੋਂ ਕੇ ਕਥਨ ਭਾ ਉਸ ਕੇ ਅਛੇ ਭੋਝਾ ਬਾ ਸਹਾ
ਭਕ ਨਜਰ ਜਾਤੀ ਥੀ ਵਹਾਂ ਤਬ ਫੌਜ ਕੇ ਗੋਲੇ ਕੇ ਚੌਲ ਚੰਗ
ਬਰੰਗ ਬਰਦੀਯੋਂ ਕੇ ਪਾਠਨੇ ਹੁਏ ਦਿਖਾਈ ਪਛਤੋ ਥੀ ਅਉਰ ਮਹਾ
ਰਾਜਾ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਡੇਰੇ ਸਬ ਦੇਰਮੀ ਕਪੜੇ ਅਉਰ ਪਸ਼ਮੀਨੇ
ਕੀ ਬੇ ਉਪਰ ਉਨ ਕੇ ਕਲਬਤੁ ਕਾ ਸੁਨੈਰੀ ਕਾਮ ਕੀਯਾ ਹੁਏ ਚਾਰੇ
ਭਰਫ ਸ ਚਮਕਤਾ ਥਾ ਇਤਨੀ ਬੜੀ ਡੇਝ ਡਾਝ ਕੇ ਦੋਨੋਂ ਪਰ ਭੀ

ਲੇਕਿਨ ਬੀਮਾਰੀ ਉਸ ਕੀ ਰੋਜ਼ ਬਰੋਜ਼ ਬੜਤੀ ਹੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਤਨੀ ਬੀਮਾਰੀ ਬੜ ਗਈ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਬੋਲਨੇ ਕੀ ਭੀ ਚਾਕਤ ਨਾ ਰਈ ਅਉਰ ਬਿਲ ਕੁਲ ਰਿਯਾਸਤ ਕਾ ਕਾਮ ਇਸਾਰੇ ਸੇ ਹੋਨੇ ਲਗਾ ਅਬ ਇਸ ਵਕਤ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਮਸਾਇਬ ਫਕੀਰ ਅਜ਼ੀਜ਼ੁਦੀਨ ਉਸਕੀ ਖਿਜ਼ਮਤ ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਿਰ ਥਾ ਅਉਰ ਹੁਰ ਏਕ ਬਾਤ ਕਾ ਰਿਪੋਟ ਵਹੇ ਸਰਕਾਰ ਸੇ ਕਰਤਾ ਥਾ ਅਉਰ ਹੁਕੀਮ ਕੇ ਤੋਰ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਪਾਸ ਯਹ ਆਇਆ ਥਾ ਮਗਰ ਅਪਨੀ ਕਿਸਮਤ ਕੀ ਮਦਤ ਸੇ ਅਉਰ ਬੁਧੀਮਾਨੀ ਸੇ ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਦਰਜੇ ਪਰ ਪਹੁੰਚ ਗਯਾ ਥਾ ॥

ਜਬ ਕਿ ਸੰਨ ੧੮੦੮ ਮੈਂ ਮੈਟਕਫ ਸਾਹਿਬ ਰੈਨਜੀਤਸਿੰਘ ਪਾਸ ਗਏ ਥੇ ਤੇ ਸਬ ਲੋਕੋਂ ਨੇ ਉਸੇ ਸਾਹਿਬਾਨ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਸੇ ਲੜਨੇ ਕੇ ਕਹਾ ਥਾ ਮਗਰ ਸਿਰਫ ਅਜ਼ੀਜ਼ੁਦੀਨ ਫਕੀਰ ਨੇ ਦੋਨੋ ਤਰਫ ਸੇ ਆਹਿਦਨਾਮਾ ਸੁਲਾਕਾ ਲਿਖਵਾ ਦੀਆ ਯਹ ਆਦਮੀ ਬੜਾ ਅਕਲਮੰਦ ਅਉਰ ਈਮਾਨ ਅਰੁ ਨਿਮਕਹਲਾਲ ਭੀ ਥਾ ਜਬਕਿ ਸ਼ੇਰਸਿੰਘ ਕੇ ਵਕਤ ਮੈਂ ਸਿਖੋ ਮੈਂ ਫੁਟ ਹੋਨੇ ਲਗੀ ਅਰੁ ਤਲਵਾਰ ਚਲਨੇ ਕੀ ਨਉਬਤ ਪਹੁੰਚੀ ਤਬ ਭੀ ਉਸਨੇ ਸਬ ਸਰ-ਦਾਰੋ ਸੇ ਯੋਹੇ ਬਾਤ ਕਹੀ ਕਿ ਭਾਈ ਤੁਮ ਤਲਵਾਰ ਕੇ ਮਯਾਨ ਸੇ ਮਤ ਨਿਕਾਲੋ ਅਗਰ ਨਿਕਾਲੋਗੇ ਤਬ ਫਿਰ ਉਸਕਾ ਮਯਾਨ ਮੈਂ ਕਰਨਾ ਮੁਸਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਉਰ ਬਿਲ ਕੁਲ ਰਿਯਾਸਤ ਜਾਤੀ ਰਹੇਗੀ ਅਖੀਰ ਮੈਂ ਉਸੀ ਕਾ ਕੈਹਨਾ ਸਰ ਹੁਵਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੈਨਜੀਤਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤੂ ਕੇ ਦਿਨ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਹੈਂ ਕਯੋਂਕਿ ਅਬ ਦਵਾਈ ਹਕੀਮੋਂ ਕੁਛ ਭੀ ਕਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਤੀ ਹੈ ਤਬ ਅਪਨੇ ਮਨ ਕੋ ਦਾਨ ਪੁਨ ਕੀ ਤਰਫ ਲਗਾਯਾ ॥

ਅਰੁ ਇਤਨਾ ਦਾਨਪੁਨ ਭੀ ਕੀਆ ਜੋ ਕੋਈ ਨ ਕਰੇ ਕਹਯੇ ਏਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਈਯਾ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਨਕਦ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਬਹੁਮਨੋ ਅਉਰ ਗਰੀਬੋਂ ਕੇ ਦੀਆ ਬਲਿਕਿ ਅਉਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਾਨਪੁਨ ਕੀਆ ਅਉਰ ਸੰਨ ੧੮੩੯ ਮੈਂ ਸਤਾਈਜੂ ਕੇ ਸੰਧਯ ਕੇ ਸਮੇ ਹੋਸ਼ਹਵਾਸ ਕੇ ਸਾਬ ਪਦ ਬਰਸਕੇ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੈਨਜੀਤਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਅਨਿਤਯ ਮੰਸਾਰਕੋ ਛੱਡ ਕਰ

ਪਰ ਲੋਕ ਮੇਂ ਚਲੇ ਗਏ ॥

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਲੈਨੇ ਕੇ ਪਿ
ਸਰਕਾਰ ਰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕੀ ਪਰਲੋਕ ਬਾਸ ਅਉਰ ਖੜਗਸਿੰਘ ਕੀ
ਗਦੀ ਨਸੀਨ ਹੋਨਾ ਜੋਰ ਮੇਂ ਮਸਹੂਰ ਕਰ ਦੀਆ ਗਯਾ ਅਬ ਉ
ਵਕਤ ਰਾਜਾ ਪਯਾਨਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰੰਨਜੀਤਸਿੰਘ ਜੀ
ਸਾਥ ਚਲਨੇ ਪਰ ਉਯਾਰ ਹੂਏ ਅਉਰ ਬਾਹਰ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਰਿਖਾ
ਕੀ ਤਰਫ ਯਹ ਦੌੜ ਤੇ ਬੇ ਅਉਰ ਸਰਦਾਰ ਲੋਕ ਇਨ ਕੋ ਜੋਰ ਮੇਂ
ਪਕੜ ਹੂਏ ਬੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਗੰਗਾਸਲ ਸੇ ਸਨਾਨ ਕਰਾ ਕਰ ਚੰਦਨ
ਕੋ ਵਿਥਾਨ ਪਰ ਧਰ ਕਰ ਉਪਰ ਕੀ ਮਖਬ ਅਹੁ ਦੁਆਲੇ ਕਾ ਰੀ
ਬਨਾਯਾ ਗਯਾ ਅਉਰ ਉਸ ਦਿਨ ਕੋ ਵਿਥਾਨ ਮੇਂ ਸੋਨੇ ਕੇ ਫੁਲ ਮਖ
ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਉਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਲਾਬ ਕੋ ਸਲਾਨੇ ਲਿਖੇ ਲੇਗਏ
ਜਬ ਕਿ ਚੰਦਨ ਕੀ ਰਿਖਾ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾ ਸਰੀਰ ਧਰਾ ਗਯਾ
ਉਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਚਾਰ ਰਾਨੀਯਾਂ ਅਛੇ ਸੇ ਅਛੇ ਪੋਥਾਕ ਕੋ ਪਹਨ ਕਰ
ਅਉਰ ਉਮਟਾ ਸੇ ਉਮਟਾ ਭੂਖਣੇ ਕੋ ਪਹਰ ਕਰ ਸਤੀ ਹੋਨੇ ਕੋ ਲਿਖੀ
ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਵਿਥਾਨ ਕੀ ਪੀਛੇ ੨ ਗਈ ਅਉਰ ਜਾਕਰ ਰਿਖਾ ਪਰ
ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਸਾਥ ਬੈਠ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਵਿਥਾਨ
ਕੋ ਰਿਖਾ ਕੀ ਤਰਫ ਲੀਯੋ ਜਾਤੇ ਬੇ ਉਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲੋਕ
ਆਗੇ ੨ ਵੇਦੋਂ ਕੀ ਪੁਨੀਕੋ ਉਚਾਰਣ ਕਰਤੇ ਜਾਤੇ ਬੇ ਅੰਤ ਸੋਈ ਬਾਏ
ਸਬਦੋਂ ਕੋ ਪੜ ਤੇ ਜਾਤੇ ਬੇ ਅਉਰ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਨੀਯੋਂ ਕੋ ਪੜ
ਤੇ ਜਾਤੇ ਬੇ ਅਉਰ ਕੋਈ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਾ ਕੋਈ ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕੀ
ਉਚਾਰਣ ਕਰਤੇ ਜਾਤੇ ਬੇ ਜਿਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਰਾਨੀਯੋਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਸਾਥ
ਸਤੀ ਹੋਨੇ ਕੋ ਤੇਯਾਰ ਹੂਈ ਉਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਖੜਗਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਨੀਯੋਂ ਕੋ
ਬਹੁਤ ਸਾ ਸਮਝਾਯਾ ਅਉਰ ਬੜੀ ਭਾਗੀ ੨ ਸਾਗੀਰੋਂ ਕੋ ਦਿਨੋਂ ਕੋ
ਕਰਾਰ ਕੀਯਾ ਸੋ ਤੁਮ ਸਤੀ ਨ ਹੋਵੋ ਜਬਕਿ ਬਿਲ ਫੁਲ ਉਨੋਂ
ਨਹੀ ਮਾਨਾ ਅਉਰ ਸਤੀ ਹੋਨੇ ਕੋ ਸੰਕਲਪ ਕੇਨਾ ਛੇੜਾ ਤਬ ਲਾਰਾ
ਹੋਯਰ ਰਹਗਯਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਸਰਦਾਰ ਕੋ ਅਗਨੀ ਦੇ
ਰਾ ਤੀਯੋ ਰਿਖਾ ਪਰ ਧਰਾ ਗਯਾ ਉਸ ਕਾਲ ਮੇਂ ਰਾਨੀ ਚੰਦਨ
੨ ਸਿਸਾਹਰੇਦ ਰਾਜਾ ਕੀ ਬੇਟੀਯੋ ਉਸਨੇ ਰਾਜਾ ਪਯਾਨਸਿੰਘ ਕਾ ਰਾ
ਪਕੜ ਕਰ ਸਹ ਰਾਜ ਕੀ ਛਾਤੀ ਪਰ ਰਖਾ ਕਰ ਉਸਸੇ

ਜੀ ਕਸਮ ਲੀ ਕਿ ਕੁਝੀ ਭੀ ਖਜ਼ਗਸਿੰਘ ਅਉਰ ਨਉ ਨੈਹਾਲ ਸਿੰਘ
 ਜੋ ਹਮ ਦਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇ ਗੇ ਅਉਰ ਖਾਲਸਾ ਕੀ ਖਿਜਮਤ ਗੁਸਾਰੀ
 ਕੇ ਹਮ ਕਬੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਭੂਲੇ ਗੇ ਫਿਰ ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਖਜ਼ਗਸਿੰਘ ਜੇ
 ਭੀ ਇਸ ਬਾਤ ਕੀ ਕਸਮ ਲੀ ਕਿ ਹਮ ਕੁਝੀ ਭੀ ਧਯਾਨਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ
 ਸਾਥ ਦਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇ ਗੇ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇ ਸਿਰਕੇ ਅਪਣੀ
 ਗੋਦ ਮੇਂ ਲੋਲੀਆ ਅਉਰ ਬਾਕੀ ਚੀਨ ਰਾਨੀਯੋਂ ਭੀ ਬੈਠੀ ਬੀ ਜਿਨ
 ਮੇਂ ਦੋ ਕੀ ਉਮਰ ੧੬।੨। ਬਰਸ ਕੀ ਥੀ ਅਉਰ ਏਸੀ ਵਹ ਦੇਨੇ
 ਸੁਦਰ ਬੀ ਮਾਨੇ ਰਾਂਦ ਕੇ ਹੀ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਬੀ ਅਉਰ ਛੋਸਾਤ ਲੋਲੀਯੋਂ
 ਭੀ ਉਨਕੇ ਸਾਥ ਉਨਕੇ ਗਿਰਦੇ ਬੈਠ ਗਈ ਸਬ ਰਾਨੀਯੋਂ ਕਾ ਅਉਰ
 ਲੋਲੀਯੋਂ ਕਾ ਚੋਹਰਾ ਉਸ ਕਾਲਮੇਂ ਏਸਾ ਚਮਕਤਾ ਥਾ ਮਾਨੇ ਜਲ
 ਸਾਨੇਕਾ ਇਨ ਕੋ ਜਗਾ ਸਾ ਭੀ ਰੰਜ ਨ ਥਾ ਬਲਿਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕੇ ਚਿੰਨ
 ਦਿਖਾ ਤੇ ਬੇ ਉਪਰ ਰਿਖਾ ਕੇ ਕੁਛ ਘਿ੍ਰਤ ਅਉਰ ਸੁਗੰਧੀਯੋਂ ਛਾਲ
 ਗਈ ਅਉਰ ਚਾਰੇ ਤਰਫ ਸੇ ਬਹੁਤ ਸਾ ਦੇਂਦਨ ਅਉਰ ਸੁਕਾ ਘਾਸ
 ਧਰ ਦੀਯਾ ਗਯਾ ਜਬ ਕਿ ਰਿਖਾ ਕੇ ਅਗ ਦੀ ਗਈ ਤਬ ਚਾਰੇ
 ਤਰਫ ਸੇ ਬਾਜੇ ਅਉਰ ਸੰਧ ਕੀ ਏਕ ਧੁਨੀ ਉਠੀ ਅਉਰ ਦੇਖਤੇ ੨
 ਫੁਰਤੇ ਸਬ ਰਾਖ ਕੀ ਏਕ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ॥

ਕਹਤੇ ਹੈ ਉਸ ਕਾਲਮੇਂ ਏਕ ਬਾਦ ਅਸਮਾਨ ਮੇਂ ਉਠਾ ਅਉਰ
 ਕੁਛ ਝੂੰਦੇ ਭੀ ਰਿਖਾ ਪਰ ਪੜ ਗਈ ਮਾਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਭੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇ
 ਘਿ੍ਰਤ ਹੋ ਜਾਨੇ ਸੇ ਹੁਦਨ ਕਰਤਾ ਥਾ ਫਿਰ ਚੌਥੇ ਇਨ ਬਜ ਕਿ ਸਰਕਾਰ
 ਕੀ ਰਿਖਾ ਸੀਤਲ ਹੋ ਗਈ ਤਬ ਸਬ ਰਾਖਕੋ ਇਕਠ ਕਰਕੇ ਸੇਨੇਕੀ
 ਪਲਕੀ ਮੇਂ ਧਰ ਕਰ ਖਜ਼ਗਸਿੰਘ ਅਉਰ ਰਾਜਾ ਧਯਾਨਸਿੰਘ
 ਸੀਦਾਯਾ ਪਰ ਲੇ ਗਏ ਅਉਰ ਗੋਗਾ ਮੇਂ ਤਿਸਕੇ ਛਾਲ ਦੀਯਾ ਅਬ
 ਵੇਰਾਰ ਕਰਨੇ ਕਾ ਜਗਾ ਹੈ ਇਸੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇਨ ਜੀਤਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਸ
 ਹੋਤਮਤ ਸੇ ਅਉਰ ਕਿਸੇ ਇਕਥਲ ਸੇਂ ਅਪਣੇ ਕੋ ਛੋਟੇ ਸੇ ਦਰਜੇ ਸੇ
 ਏਥਨੇ ਬਜੇ ਭਾਰੀ ਦਰਜਾ ਤਕ ਪਉਰ ਯਾ ਜੋਕਿ ਰਾਜੇ ਕੇ ਰਾਜਾ
 ਮਨਗਏ ਯਾਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਲਾਏ ਅਉਰ ਥੋੜੇ ਹੀ ਕਾਲਮੇਂ ਅਪਣੀ
 ਏਤੀ ਸੀ ਜਾਗੀਰ ਕੇ ਪੈਸਾ ਤੁਰਕੀ ਸਲਤਨਤ ਬਨਾ ਦਿਯਾ ਮਹਾਰਾਜਾ
 ਜੀਤਸਿੰਘ ਕੇ ਰਾਜ ਕ ਹਵ ਉਤਰ ਅਉਰ ਏਤੀ ਨਕੋਟ ਦੀ
 ਪੈਸਾ ਖਾਸੀਲ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਰਾਜੇ ਕੀ ਅਉਰ ਕੀਸੀ ਹੋਤਮਤ

ਦੇ ਉਸ ਸਿਖੇਲ ਅਉਰ ਬੇਬਰ ਅਉਰ ਸੁਲੇਮਾਨ

1 ਗਈ ਥੀ ਅਉਰ ਮਿਨਨਕੋਟ ਜੋ ਅਮਰਕੋਟ :

ਸੀਮਾਸਿੰਘਨ ਦੀ ਭਰ ਥੀ ਅਉਰ ਅਗਨੀਕੋਟ ਦੀ

ਦਰਯਾ ਸਭਲੁਜ ਥਾ ॥

ਅਉਰ ਪੈਤਾਲੀਸਾਇਲਾਕੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਸਭਲੁਜ ਕੋ

ਪਾਰ ਭੀ ਬੇ ਸਥ ਮਿਲ ਕਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾ ਮੁਲਕ ੧੪੦੦ ਹਜ਼ਾਰ

ਮੀਲ ਮੁਰਬਾ ਥਾ ਅਉਰ ਆਮਦਨੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ

ਕਰੀਬ ਤੀਨ ਕਰੋੜ ਕੀ ਥੀ ਜਿਸ ਮੇਂ ਅ ਵੀਰੋ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਪਸ਼ਾਨ

ਮੇਂ ਆਤੀ ਥੀ ਅਉਰ ਆਦੀ ਮਾਹਵੀ ਅਉਰ ਜਾਗੀਰ ਦਾਰੋ ਕੋ ਪਾਸ

ਜਾਤੀ ਥੀ ॥

ਅਉਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਪਾਸ ਕਰੀਬ ਏਕ ਲਾਖ ਕੋ ਫੌਜ ਥੀ

ਯਹ ਸਥ ਇਕਬਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਰੋਨਜੀਤਸਿੰਘ ਕਾ ਹੀ ਥਾ ਕਯੋ ਕੋ

ਉਸੀ ਕੋ ਇਕਬਾਲ ਸੇ ਸਿਖੋਕਾਸਿਤਾਰਾਬਜਾਅਉਰ ਸਿਖੋਮੇਂ ਅਦਯੋਤ

ਭਗਤੀ ਅਉਰ ਬੀਰਤਾ ਤਥਾ ਦਯਾ ਆਦਿਕ ਗੁਨ ਭੀ ਪੈ ਗਏ ਜਿਸ

ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੂਰ ਕੀਆ ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਸ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਨੇ

ਲਗਾ ਅਉਰ ਧੀਰੋ ੨ ਬੁਧੀਯੋਂ ਮੇਂ ਵਰਕ ਪਸ਼ਨੇ ਲਗਾ ਅਉਰ

ਕੂਟ ਹੋਨੇ ਲਗੀ ਅਉਰ ਭਲਵਾਰ ਚਲਨੇ ਲਗੀ ਕੁਲਸਾਰਬਰਸ ਕੋ

ਅੰਦਰ ਸਥ ਆਪਸ ਮੇਂ ਕਟ ਕਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ

ਕੋ ਅਸਤ ਹੋ ਜਾਨੇ ਸੇ ਜਗਤ ਮੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਵਤਰਾ ਜਾਤਾ ਹੈ

ਉਸੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੋਨਜੀਤਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਚਲਾਨਾ ਕਰ ਜਾਨੇ ਪੀਠੇ

ਸਥ ਸਰਦਾਰੋ ਕੀ ਬੁਧੀਯੋਂ ਮੇਂ ਅਗਿਯਨ ਨੇ ਯਾ ਕਰਕੇ ਆਛਾਦਨ

ਲੀਯਾ । ਇਸੀ ਸੇ ਸਥ ਸਭਯਾਨਾਸ ਹੋ ਗਯਾ ॥

ਸ੍ਰੀ ਸੁਖੀ ਰੰਸਦਾਸ ਉਦਾਸੀਨ ਜੀ ਕੋ ਸਿਖਰ ਸੁਖੀ

ਮਾਨੰਦ ਪਿਆਵਰਨਗਰਨਿਵਾਸੀ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੋਨਜੀਤਸਿੰਘ

ਉਰ ਜੀ ਕਾ ਸੀਵਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਨਾਇਆ ਸਮਾਪਤ ਹੁਣ

1੯੬੦ ਮਾਗ ਵਈ ੧੫ ॥

ਤੀ ਸਿਖਾ ਦੇ ਪੁਸਤਕ

ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬ ਪਤਿਥਤਿ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ
 ਨ ੩) ਵਸੀਰ ਦੇਈ ੩) ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤ੍ਰ
 ਈ ੩) ਛੋਟੇ ਨੂੰਹ ੩) ਸੈਮਲ ਫਤੇ ਦੀ
 ਪ੍ਰਮਾਣ ੩) ਗੁਰ ਭਗਤ ਮਾਲਾ
 ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ੩) ਰਹੋਰਾਸ ਸਟੀਕ
 ਜਪੁਜੀ ਸਟੀਕ ੩) ਆਸਾਦੀ ਵਾਰ ਸਟੀਕ
 ਸਾਰਕਤਾਵਲੀ ਸਟੀਕ ੩)

ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲਾਂ

“ਸੁਚੇਤਕੋਰ” ਇਸ ਵਿਚ ਅਜ ਕਲ ਦੇ ਸ਼ਮਾਨੇ ਅਨਿਸ਼ੀਰ
 ਨਾਤਾ ਨਾ ਕਰਨ ਪਰ ਖਰਾਬੀਆਂ ਦਸੀਆਂ ਹਨ ਏਹ ਨਾਵਲ
 ਭੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਲਈ ਬੋਹਿਤ ਹਫ਼ਾ ਹੈ। ਕਿਰ ਐਸ ਐਸ
 ਭਾਟੀਆ ॥ ਮੋਖ ੩॥

ਪਾਰਬਤੀ—ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਦੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ
 ਮਰਜ਼ੀ ਵਰਤ ਕਰਨ ਬੀ ਕੀਹ ਕੀਹ ਸਿਆਪੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ
 ਹੋਰ ਠਗ ਭੀਵੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਨ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਹੋਰ
 ਬਦਮਾਸ ਭਾਵ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਇਕ ਭੀਵੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਧੀ
 ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥ ਮੋਖ ੧॥

ਰਾਮਾਇਣ ਬਾਲਮੀਕੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਾਵਲ ਦੀ ਤਰਜ਼
 ਲਿਖਿਆ ਹੈ ੬੦੦ ਸਫ਼ਾ ॥ ਮੋਖ ੧॥

ਭਾਈ ਵੇਅ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਵਾਲਾ ਲੋਹਾਰੀ ਦਰਵਾ

ਲਾਹੌਰ